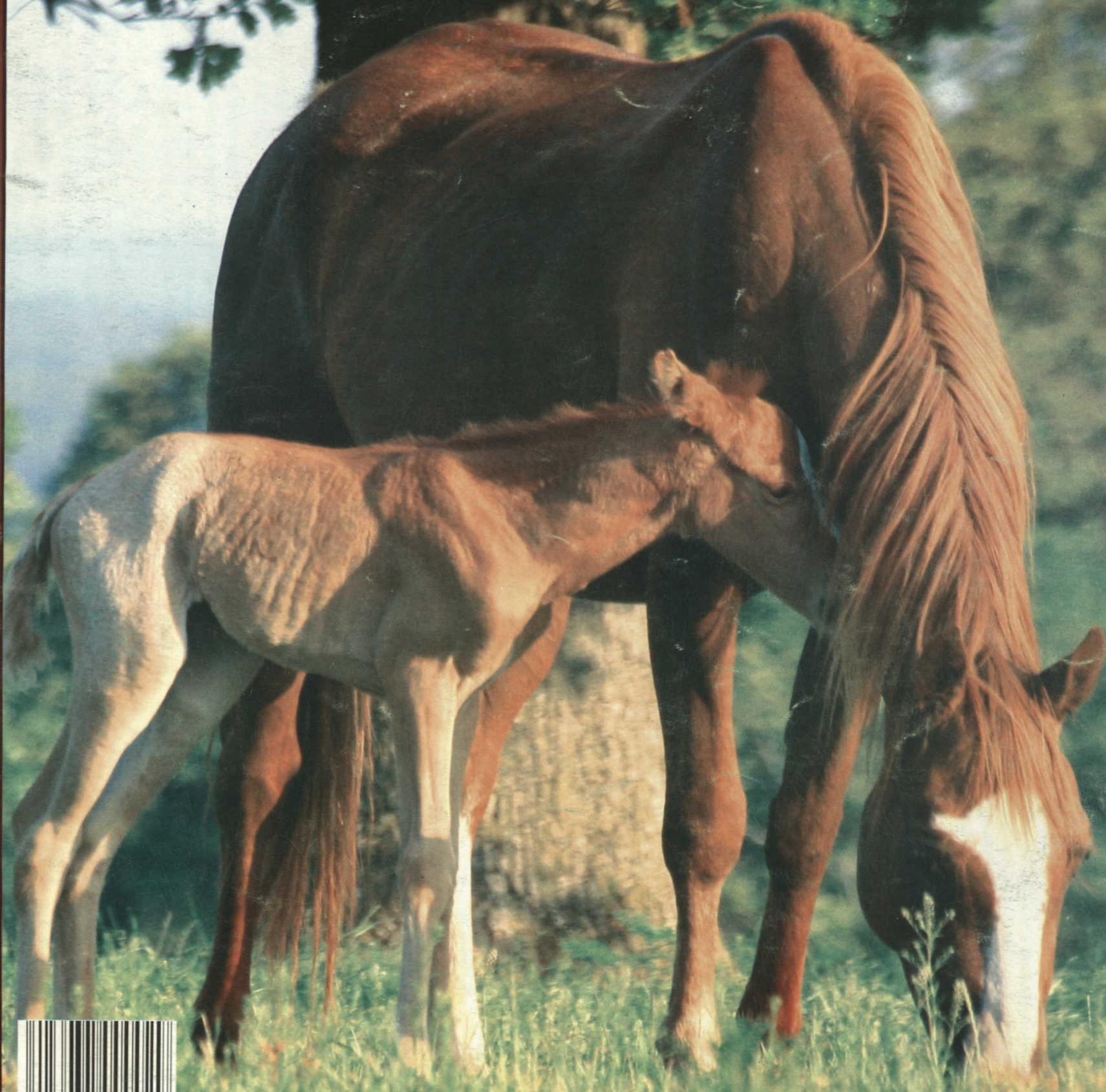

P.2129

CALUL

magazin

6423037000029

INOROGUL

■ Acad. Constantin Bălăceanu Stolnici

De câte ori ajung la Paris nu pierd prilejul de a merge la Muzeul Cluny din Cartierul Latin unde, printre comorile medievale pe care le are, se află într-o rotundă șase splendide tapițerii dedicate „Doamnei cu inorogul” (La Dame á la Licorne) descoperite prin 1841 de Prosper Mérimée în castelul Boussac. Țesute la Tournai, în secolul al XV-lea, după cartoanele compuse de Nicolas des Innocents pentru seniorul Jean IV Le Viste și soția sa Genevieve, tapițeriile redau în imagini somptuoase și în stilul numit „o mie de flori” scene mirifice în care eroul principal este acel cal legendar purtând în frunte un corn răsucit, pe care noi îl numim inorog și pe care apusenii îl numesc când „unicornul”, când „licornă”.

Tot atât de impresionante, se află în una din sălile vesticului muzeu medieval „The Cloisters” din New York, șapte tapițerii așezate de o parte și de alta a unui splendid șemineu de marmură. Țesute tot în secolul al XV-lea în Țările de Jos la comanda reginei Anne de Bretagne, făcute cu prilejul căsătoriei sale cu regele Ludovic XII al

Frânței, ele ne redau, ca într-o bandă desenată, cu aceeași somptuozitate ca și tapițeriile de la muzeul Cluny, vânărea unui inorog. Această vânăre este plină de simboluri care în mare parte

nu mai pot fi decriptate. Pare să fie o poveste inițiată mai ales dacă luăm în considerare că în ultima tapițerie inorogul învie după ce a fost omorât.

O vânăre simbolică de inorog este descrisă și de Dimitrie Cantemir în 1705 în cunoscutul său roman alegoric, inspirat de bestiarul moldovenesc medieval, intitulat „Istoria ieroglică”. Aici inorogul este un animal fantastic, dar, în același timp, îl reprezintă și pe autorul romanului în contextul confruntărilor politice din spațiul nostru de la sfârșitul secolului al XVII-lea.

Ce este acest inorog? Ce semnificații ascunse poartă acest splendid animal de basme de care nu se leagă nici o conotație negativă?

Prin definiție inorogul este un cal alb și ca atare este încărcat de toate simbolurile acestuia despre care am pomenit într-un alt articol, tot în această revistă. El se înscrie în bogata serie de reprezentări magice ale calului fiind una din cele mai elegante și benefice variante ale acestora.

Acestui simbolism i se adaugă cel al cornului. Aici nu intervine semnificația coarnelor ca cele de la zimbri, taur, berbec sau țap care sunt legate de culturile lunare datorită formei lor. Cornul

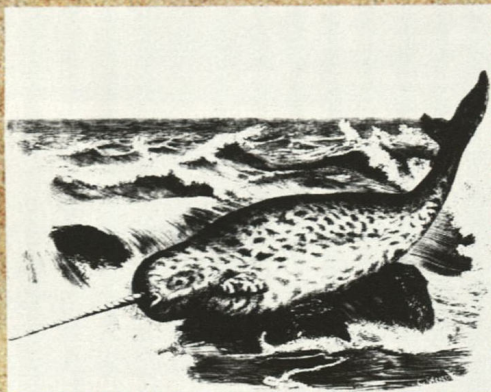

unic al inorogului trebuie considerat un simbol al verticalității sacre, al aceluia „axis mundi” care leagă Lumile inferioare și Universul material de Lumea de sus a Cerurilor și eventual a Pleromei divine. În a doua tapițerie de la New York, inorogul, situat lângă o fântână purificatoare, își înfige cornul într-un șarpe, simbolul răului, ceea ce conferă cornului semnificația unui atribut magic benefic.

Tot acest corn este un simbol falic care, mai ales în antichitate, a avut un rol

deosebit ce i-a fost contestat apoi în Evul Mediu creștin. De la aceasta interpretare pleacă – printre altele – ideea că un corn de rinocer are proprietăți afrodisiace.

Unii autori, printre care Marco Polo, au confundat inorogul cabalin legendar cu rinocerul – animal unicorn real – dar sumbru, cu aspect malefic. E drept că și în acest caz cornul rinocerului are puteri magice (printre care aceea de a-și schimba culoarea în contact cu otrăvurile) ceea ce justifică vânarea lui intempestivă. Mulți autori cred că ideea de unicorn se datorează rinocerului, iar alții unei forme gigante de rinocer, astăzi dispărută, denumită de naturaliști „Elasmotherium”. S-a menționat, ca sursă de inspirație, rinocerul cu blană care trăia în Europa în timpul ultimei perioade glaciare

Spre sfârșitul Evului Mediu, în timpul Renașterii, au apărut în colecții particulare, printre care și aceea a reginei Elisabeta I a Angliei, coarne de inorog. În realitate – cum s-a dovedit ulterior – erau coarne de narval un cetaceu din mările arctice.

În unele reprezentări inorogul are o coadă de leu pentru a marca puterea sa și o barbă de țap legată de cultul lunar dar și al forțelor pădurii întruchipat de zeul Pan și de țap în general. Tot în contextul acestui simbolism, inorogul este deseori înfățișat cu copite despicate. Este însă posibil ca aceste copite despicate să nu fie legate de arhetipul Pan-Satana ci de unele interdicții menționate și în Vechiul Testament privind animalele cu copite nedespicate.

În unele reprezentări, i se atribuie labă de leu. Inorogul este un animal al luminii, independent și sălbatic. Trăiește izolat prin păduri, dar poate fi domesticit, însă numai de fecioare. Pentru aceasta, în tapetișurile menționate dar și în multe alte reprezentări, inorogul este

înfățișat alături de o femeie tânără căreia îi exprimă afecțiunea sa. Leonardo da Vinci, într-o adnotare, menționa faptul că numai fecioarele se pot apropia de inorog și eventual îl pot îmblânzi. De aceea în vânarea acestui animal era folosită ca momeală o femeie tânără.

Inorogul, odată prins de vânători, este păstrat captiv într-un țarc, uneori legat de un pom, ca în tapițeria de la New York, pentru a beneficia de forțele sale supranaturale sau este omorât. Numai că inorogul ucis reînvie (ca pasărea Fenix) ceea ce l-a făcut să capete o semnificație hristologică în cursul Evului Mediu, când simbolurile păgâne erau convertite în simboluri creștine, așa cum s-a întâmplat și cu potirul Graalului.

Despre inorog găsim mențiuni încă

din antichitate, la chinezi (care-l numeau Qilin), la evrei în Vechiul Testament (care-i ziceau Re'em) și la greci, unde Ctesias, Aristotel și Strabon îl descriu ca și Pliniu cel Bătrân la romani. Antichitatea privea însă inorogul ca pe un animal real și nu ca pe unul mitic. De aceea interesul pentru el era mai mult unul de naturalist.

De altfel și în Europa secolului al XVII-lea erau oameni care credeau în existența reală a calului cu corn în frunte. Chiar a fost reconstituit un schelet de inorog (biped!?) din niște oase găsite într-o peșteră din munții Harz din Germania. Mai târziu, naturaliști ca G. Cuvier sau W. Franklin Dove discutau serios despre posibila existență reală a inorogului.

Inorogul a jucat un rol major în credințele omului medieval. În răsăritul nostru bizantin nu a avut însă succesul de care s-a bucurat în Europa vestică carolingiană și postcarolingiană. Pornind de la bestiarele Evului Mediu timpuriu ca cel al lui Isidor din Sevilla sau cel denumit „Physiologus”, elitele

medievale au construit o adevărată mitologie a inorogului, cu povești alegorice, interpretări mitice și cu reprezentări grafice și sculpturale (pe capitellurile coloanelor din bisericile romane ca cea de la Mozac). Tema inorogului a fost prelucrată și de trubadurii epocii gotice ca Thibault de Champagne sau de truveri ca Richard de Fournival, care i-au dat o colorație erotică în spiritul amorului de curte de la care mai târziu s-a inspirat și Petrarca. Vechea mitologie păgână însă a fost confiscată conform ideologiei acelei epoci de o mitologie creștină. Potrivit acesteia, inorogul a devenit un simbol al lui Hristos ca și mielul bizantin. Toată duioasa relație mitică dintre inorog și o fecioară a fost interpretată în sens evanghelic și fecioara a fost identificată cu mama lui Isus.

Cum era și firesc, inorogul a trecut din bestiarele medievale și în rândul „mobilelor” din stemele nobiliare. Multe familii au avut inorogul pe scutul lor. De asemenea nu trebuie să uităm că în stema Regatului Unit, inorogul reprezintă Scoția în timp ce leul reprezintă Anglia.

Imaginea inorogului, prin frumusețea și eleganța lui cabalină și prin atributele sale magice benefice este încă prezent în conștiința colectivă a zilelor noastre. De aceea mai apare în literatură, în creațiile plastice dar și în desenele animate și benzile desenate.

Inorogul este una din cele mai elegante, mai duioase și mai misterioase ipostaze ale calului în cultură.

MĂSURA LUCRURILOR

■ Florin Codre

Hergheleile de stat

În 2002, o ordonanță de urgență a guvernului Năstase (nr. 139) trecea tot patrimoniul Societății Naționale Cai de Rasă, regie autonomă până atunci, în subordinea unei regii a Ministerului Agriculturii, aceea care avea ca obiect de activitate pădurile, Romsilva.

De ce a fost necesar, atunci, ca o regie autonomă să devină una fără persoană juridică proprie? Ca să poată fi stopat un fenomen larg răspândit: vânzarea către crescători privați a celor mai de valoare exemplare din patrimoniul genetic al SNCR, zic unele ziare din 2008.

Când SNCR a ajuns la Romsilva, noii stăpâni au constatat că recensământul cailor de rasă din România fu-

sese măsluit. O mie de cai erau lăsați nerecenzați. Astfel că și sub noii stăpâni ar fi putut continua jaful prin vânzări neraționale, doar în interes privat, dacă noii stăpâni n-ar fi fost atenți, ori dacă ar fi cedat ispitelor de corupție.

Acum, în 2008, un grup de deputați urmăresc să scoată caii de rasă din subordinea Romsilva și să înființeze din nou o societate de stat autonomă, Compania Națională „Herghelei de Stat”.

În argumentația lor, deputații vorbesc despre „reducerea efectivelor... la jumătate”, sub controlul organelor competente.

Așadar, jumătate din fondul cabalin de stat (iepe mamă, armăsari de montă publică, armăsari pepinieri) ar urma să fie desființați. Organele competente ar veghea să nu fie vândută, pe nimic, jumătatea cea mai valoroasă. Cum au vegheat ele, din 2002 până azi, dezvoltarea cailor de rasă din România?

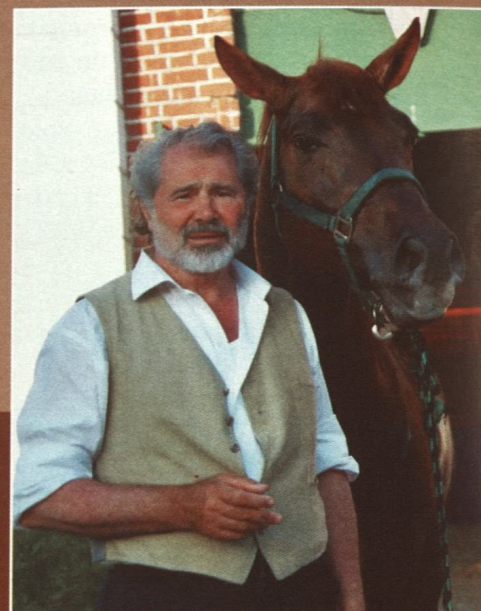
Aceasta e atitudinea din 2008 a unor ziare și a unor ziariști.

De fapt, în 2002, Romsilva a fost chemată să salveze ce se mai putea salva. Pe vremea aceea, SNCR nu avea forța financiară să susțină nici creșterea, nici ameliorarea cailor de rasă. Nu apăruseră încă legile subvenționării acestor cai. Acum, aceste legi există.

Întrebarea, azi, nu mai ține de finanțare. Ce facem, de fapt, pentru ameliorarea calității cailor și pentru creșterea performanțelor lor sportive? Iată preocuparea care inspiră noul proiect legislativ.

Care e justa măsură a lucrurilor?

Crescătorii privați din România fac ameliorare. Unii au chiar și performan-

te recunoscute deja în concursuri internaționale.

Statul are, totuși, cele mai multe efective, dar nu reușește să ajungă la performanță. Dovadă că particularii români cumpără cai din alte țări.

Ei, particularii, sunt interesați, cu adevărat să crească valoarea unui cal. Statul, mai puțin. Fie și numai pentru că subvenția vine, oricum, cu sau fără performanțe deosebite.

Avem de a face, în fapt, cu un fel de concurență? Și da, și nu. În fapt, particularii concurează doar între ei. Ar fi mai mulțumiți dacă ar putea cumpăra cai de valoare de la stat? Cu siguranță. Numai că statul român nu mai produce cai de valoare.

Noul proiect legislativ caută o soluție pentru a relansa statul în acest joc al creșterii cailor prin ameliorarea calităților lor sportive.

Măsura lucrurilor? Privatizarea a fost măsura cheie. Azi, crescătorii particulari dau tonul.

Ce ar mai fi de făcut?

Lucrurile vor intra, poate, într-o nouă eră, abia atunci când o firmă privată de creștere a cailor de rasă va reuși să producă o ... Nadia Comăneci, ori un ...Hagi. Atunci, crescătoriile de stat vor simți, în sfârșit, necesitatea de a intra în jocurile concurenței. Atunci, în fine, crescătoriile de stat vor începe să-și calculeze rentabilitatea după valoarea performanțelor. Abia atunci un cal de valoare din hergheliile de stat ar putea ajunge să fie evaluat la câteva sute de mii de euro.

PROBLEMA HERGHELIILOR, FRUMOS SUBIECT DE DISCUȚII PARLAMENTARE

■ Doina PIEPER

Fraza îi aparține scriitorului Gustave Flaubert și ne frappează astăzi prin actualitatea constatării făcute în secolul al XIX-lea. Se vede că hergheliile, aceste instituții ale statului, deținătoare ale unui important patrimoniu arhitectural, genetic și tehnic, au fost dintotdeauna subiect de discuții și conflicte de interese mai mult sau mai puțin constructive. Ele nu sunt, așa cum pot părea în ochii unora, doar niște frumoase iepe de muls. Întreținerea lor presupune o îmbinare solid orchestrată de forțe, cunoștințe, mijloace, ca și o implicare 100% în viața acestui organism viu. Sarcină deloc ușoară. Așa se face că, la intervale punctuale, au loc schimbări de tactici și strategii de menținere și rentabilizare, asemănătoare mișcărilor de pe eșchierile în care calul e pionul unor jocuri aleatorii.

În România asistăm, din 1990 încoace, la schimbări mult prea frecvente de oameni și de statut, care nu dau timpul necesar de desfășurare programelor pentru care au fost investite sume importante. Se dau și se preiau ștafete, se fac transferuri, studii de oportunitate și de familiarizare cu domeniul complex al creșterii și ameliorării raselor. Apele tulburi odată decantate, apare o ordonanță care prevede aruncarea apei. Cu copil cu tot, de multe ori.

Se caută alte soluții. Se știe că, mai mult decât oricare alt domeniu, cel al creșterii și valorizării calului are nevoie de stabilitate și de continuitate. Mai multe decenii, dacă nu generații, sunt necesare pentru a ajunge la rezultate convingătoare. Istoria ne poate da lecții dar nu și soluții. Colbert,

genialul ministru de Finanțe al Regelui Ludovic al XIV-lea (sec. XVII), considerat părintele Hergheliilor Naționale din Franța, a reușit să redreseze sectorul calului, păgubos timp de trei secole, printr-o serie de măsuri de încurajare, finanțare și control al creșterii, stabilite în urma unei anchete riguroase efectuată timp de cinci ani în teritoriu. Mai multe ordonanțe au pus bazele administrării serviciilor menite să reglementeze și să supravegheze punerea lor în practică, cu referiri în special la drepturile și îndatoririle celor cărora li se atribuiau armăsarii de montă ai Statului (Regelui). Ele au fost primele norme de funcționare a Hergheliilor Naționale ca servicii administrative pe lângă Ministerul Agriculturii până în 1999 când au fost trecute în regim de instituție publică, devenind astfel expuse revirimentelor politice. Tot de la această dată, principala sursă de finanțare a Hergheliilor, din profiturile curselor de cai (PMU), nu mai este vărsată direct în contul Hergheliei ci al visteriei Statului. O formulă mai transparentă care riscă însă să subțieze anvelopa Hergheliilor, printr-un arbitraj favorabil altor sectoare, socotite prioritare de către aleși.

La schimbarea de statut, Ministrul Agriculturii, Jean Glavany declarase: „doresc o instituție publică puternică, autonomă și o tutelă care să fie o tutelă a posteriori”. Consecințele au fost reducerea drastică a unităților de montă, închiderea Hergheliei de la Strasbourg, numărul armăsarilor de montă scăzând simțitor iar rolul de reproducător lăsat în seama tehnicilor de înșămânțare artificială și de congelare a spermei. În fața acestei stări de

fapt, municipalitățile și colectivitățile locale din regiunile unde sunt amplasate Hergheliile tradiționale au reacționat prompt printr-o politică de finanțare din resurse proprii a patrimoniului aflat în pericol. Era dovada unui atașament față de o tradiție pe care doreau să o cultive în continuare, spre binele și prestigiul comunității.

Unele herghelii au recurs la un ameliorator de buget, din ce în ce mai practicat: afectarea și amenajarea de spații pentru cazare și diverse servicii oferite turiștilor. Vizitele au un caracter pedagogic, sub îndrumarea unui ghid poliglot, specializat în prezentarea cât mai atractivă a locului și a activităților. În unele locuri s-au stabilit parteneriate cu ONG-uri sau societăți mixte locale care au preluat partea turistică a activităților.

Chiar dacă personalul hergheliilor poate fi ocazional deranjat de mulțimea de vizitatori, el este în același timp perfect conștient că aceste vizite își aduc contribuția la viața organismului Hergheliei (Fr. Chehu).

Desigur, succesul depinde în mare măsură de know how-ul sau priceperea întreprinzătorilor. Nu toți cei care au recurs la soluții combinate au găsit și formula magică de bună funcționare. Spirite inovatoare cum au fost starețul Bernard (v. Editorial calul Magazin nr.7) sau Colbert, Ministrul Regelui Soare, nu se nasc la tot pasul. Pot apărea idei ieșite din tipare, purtătoare de germeni promițători, dar fără sorți de izbândă când e vorba de nisipuri mișcătoare. Oricum, lumea calului e în mișcare și soarta hergheliilor la ordinea zilei. În acest timp, legiunile de cai în așteptare și cei mulți din jurul lor se întrebă dar noi cu cine plecăm ???

- **REDACTOR ȘEF:**
Dora STĂNESCU
- **EDITORI SENIORI:**
Acad. Constantin
BĂLĂCEANU STOLNICI
Florin CODRE
- **EDITOR:**
Ioan CRISTESCU
- **EDITORIALIȘTI:**
Cristian ȚOPESCU
Ioan GROȘAN
Ioan BUDUCA
Ioan GYURI PASCU
Emanuel FÂNTÂNEANU
Traian T. COȘOVEI
Eugen CRISTEA
- **SECRETAR DE REDACȚIE**
Tatiana SEGAL
- **COLECTIV DE REDACȚIE:**
Nina LUPU
Ioan VALERIU
- **CONSULTANȚI**
Robert BARTHA
Dr. Anca BOGDAN
Ing. István Iános ANTAL
Doina PIEPER
Mihail LECHKUN
- **GRAFICĂ:**
XPRESS Media Services
- **CORECTURĂ:**
Emilia VELCU
- **MARKETING:**
Viorel PĂUNESCU

Editată de

**World Media
GRAPH**

Str. Pictor Sava Henția nr. 2,
Sector 1, București
Tel: 0727/750.109, 0728/320.453
Fax: 021/22.34.111
E-mail: world.mediagraph@gmail.com
calulmagazin@gmail.com
www.calulmagazin.com

Reproducerea integrală sau parțială a textelor și imaginilor se poate face numai cu acordul World MediaGraph.

Foto: Nina Lupu, Mihail Lechkun, Antal István, Alex Crișan, Mugur Pop, Gheorghe Mohanu

ISSN 1842-7731

S u m a r

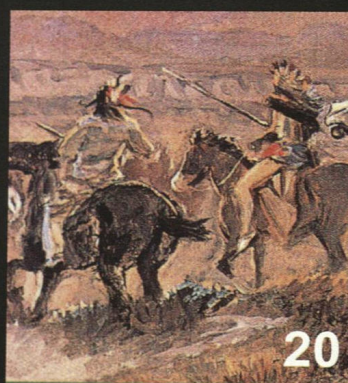
Inorogul

Caii de deșert ai estului

Calul în istoria Japoniei

American Indianul

Goddophin, oscarul cailor

editorial

4 Inorogul

6 Măsura lucrurilor

în dezbatere

7 Problema hergheliilor, frumos
subiect de discuții
parlamentare

din ieslea literară

10 Caii năzdrăvani și livrești
Tava cu jeratec a idealurilor
noastre

11 Cai, călăreți și ateliere hipo
lecturi

12 Xenofon

13 Istoricul călăriei românești,
începuturi

galop și civilizații

14 Caii de deșert ai estului

16 Calul în istoria Japoniei

20 După conchistadori:

American Indianul

ecvestră

23 Godolphin, oscarul cailor

echitație

26 Dicționar
călăreți, cavaleri, profesori
meserii ecvestre

28 Îngrijitor de cabaline
restituire

30 Rasele de
cai din România
dosar rase

32 Poneii Welsh

34 Frizian
hipică

36 Calul de sport german, tradiție
și high-tech
sănătate

40 Ereditatea comportamentelor

44 Bolile pielii-cosmetica pielii
hipică

46 Cerințe europene privind
identificarea și
înregistrarea
ecvideelor din România

discipline

48 Dresajul cailor (III)

28

Îngrijitor de cabaline

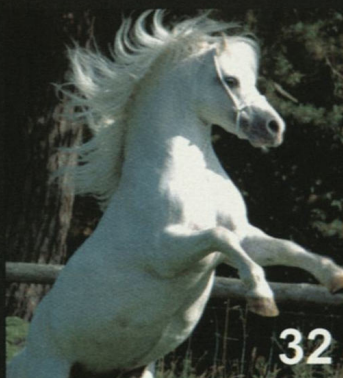
34

Frizian

30

Rasele de cai din România

32

Poneii Welsh

- concursuri**
- 50 Triumful unei idei:
Jocurile Olimpice (I)
- 54 Cupa Mondială de dresaj:
Dansând cu... Salinero!
- cunoaștere**
- 56 Gustul pentru joc
- 58 Note și reflecții pe marginea
cunoștințelor de echitație
etologică
- 59 Ghidul practic al
călărețului în exterior
- punct de vedere**
- 60 Darwin și moda
în echitație
- 61 Un capitol care nu
trebuie citit
- etnoiatrie**
- 62 Leacuri pentru cai
- povestiri cu tâlc**
- 63 Calul alb nu este cal
- concursuri**
- 64 Noutăți sportive
- anunțuri**
- 66 Cumpărări/vânzări

40

Ereditatea
comportamentelor

48

Dresajul cailor

50

Triumful unei idei:
Jocurile Olimpice

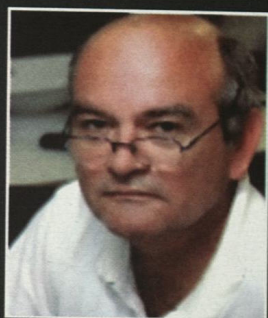
54

Cupa Mondială de
dresaj

56

Gustul pentru joc

CAII NĂZDRĂVANI ȘI LIVREȘTI

Ioan GROȘAN ■

M-au fascinat întotdeauna caii din basme, caii năzdrăvani, acele mârtoage, numai pielea și osu', care dacă înfulec au o găleată de jăratec, se transformau în cai cu aripi – adevărate vehicule de mare altitudine ce treceau, „spărgându-se-n figuri”, de pe un tărâm pe altul cu nonșalanța pe care o au azi numai O.Z.N.-urile. Și, încă din copilărie, aveam nostalgia „să fac” și eu, într-o poveste, un astfel de cal. Cred că-mi va fi iertată lipsa de modestie dacă voi supune atenției și judecății cititorilor revistei noastre o astfel de încercare epică, din romanul meu „O sută de ani la Porțile Orientului”. Pe scurt, e vorba de calul a doi lotri de drumul mare din Evul Mediu, frații Demeter și Vasile Stănciulescu, care prinzând doi călugări sărmani și înduioșându-se de sărăcia lor, se decid să-i ospăteze, deși nici ei nu prea aveau cu ce. Și-aici intervine rolul calului lor, pe nume Nestor. Nu e, desigur, un cal obișnuit: el se poate dezlega singur, poate cerceta bagaje și bocceluțe ca un câine de azi de la „Narcotice”, comunică prin nechezături cu stăpânii lui etc. Dar marea lui virtute e alta. Și aici, reiterând scuzele de rigoare, o să mă citez:

„ – Nestor! Calul răsări somnoros din iarbă. Stănciulescu Vasile își fuguie buzele și scoase două șuierături ascuțite.

- Nu cred că mai poate, frate – zise Stănciulescu Demeter, privind sceptic dobitocul. Uită-te nițel la el: s-angrășat, s-a deformat de tot. Auzind aceste vorbe, calul sforăi cumplit, se înalță în două picioare, căzu pe spate, dar se ridică imediat și-o luă în galop spre un lan de grâu din apropiere. Se opri o clipă la marginea lanului, adulmecă și, brusc, fășni în zigzag printre mânăsele spice. Era o splendoare să-l privești: înalt, cu glezne fine, cu crupa încordată de efort, cu gâtul întins și roind de sudoare, calul părea un zeu modern fugărind o nevăzută nimfă prin pletele mângâioase ale grâului. Deodată, superb centaur cu cap de cal și trup de taur își arcui în aer cele peste 400 kg ale sale, făcu un salt și se ghemui la pământ, dispărind din vedere. Când se ridică, ținea între fălci un urechiat.

- L-a prins! – exclamă Stănciulescu Vasile. Bravo, Nestor!

Calul veni modest și depuse la picioarele stăpânului iepurele mai mult mort decât viu.

- Ciudat cal! – zise călugărul Metodiul privind spre Nestor.

- E cal de vânătoare – spuse Stănciulescu Vasile tăind iepurele mai mult mort decât viu în patru. L-am cumpărat de la un pur sânge neamț”.

TAVA CU JERATEC A IDEALURILOR NOASTRE

Traian T. COȘOVEI ■

Lumea e plină de povești, de miracole, de întâmplări care scot în evidență calități de excepție din lumea „dobitoacelor”: Loia vorbitoare, bufnița înțeleaptă, găina cu ouă de aur, măgarul plin de povește, peștișorul aducător (întotdeauna) de trei dorințe, furnica cea harnică și greierele nesăbuit, șarpele pervers și ademenitor, ursul păcălit de vulpe... și câte și mai câte...

În basmul „Harap Alb”, Ion Creangă povestește cum celui mai tânăr fiu al Împăratului Roșu, aspirant la glorie, dar și la o tânără inimă de prințesă, i se înfățișează un cal jigărit, răpănos, o gloabă pe care nimeni nu ar fi dat un gologan.

Dar calul din poveste avea și niște „instrucțiuni”, un mod de întrebuințare: ca să-și intre în atribuțiile cerute de basm trebuia să mănânce, înainte de toate, niscai jăratec. Bun. Zis și făcut! Ca prin minune, mârtoaga se transformă într-un armăsar pur-sânge, se metamorfozează, se regenerează pentru al-l putea transporta pe eroul principal în călătoria sa fantastică. Cu toate că mulți dintre noi – săriți de o vârstă – nu mai citim și nici nu ne prea amintim de basme, se cuvine o remarcă: uneori, calitățile deosebite (forța, frumusețea, inteligența, talentul, iscusința) se cer alimentate de un combustibil fie necunoscut, fie nebănuț. Iar dacă nu mai credem în astfel de resurse, mecanismul metamorfozării, al miracolului pur și simplu, riscă să nu mai funcționeze. Cu alte cuvinte, trebuie să și crezi că poți înfrunta imposibilul dacă ai un ideal pe măsură. Numai că, uneori, noi nici nu știm să ne rugăm și nici pentru ce o facem: „Iar când vă rugați, nu fiți ca fățarnicii cărora le place, prin sinagogi și prin colțurile ulițelor, stând în picioare, să se roage, ca să se arate oamenilor; adevărat grăiesc vouă: și-au luat plata lor. Tu însă, când te rogi, intră în camera ta și, închizând ușa, roagă-te Tatălui tău, Care este în ascuns, și Tatăl tău, Care vede în ascuns, îți va răsplăti ție. Când vă rugați, nu spuneți multe ca neamurile, că ele cred că în multa lor vorbărie vor fi ascultate. Deci nu vă asemenați lor, că știe Tatăl vostru de cele ce aveți trebuință mai înainte ca să cereți voi de la El.” (Sfânta Evanghelie după Matei, Cap. 6.). Întorcându-ne la minunatul basm al lui Creangă, am îndrăzni și noi să ne întrebăm: de ce să nu hrănim cu o tavă de jăratec dorințele noastre? Și, în loc de cai de lemn atârnați prin târguri la carusel, să ne trezim Pegași cutreierând cerurile.

CAI, CĂLĂREȚI ȘI ATELAJE HIPO

■ Horia GÂRBEA

Sunt soldat și călăreț, Uite, am un cal isteț! - N.Batzaria

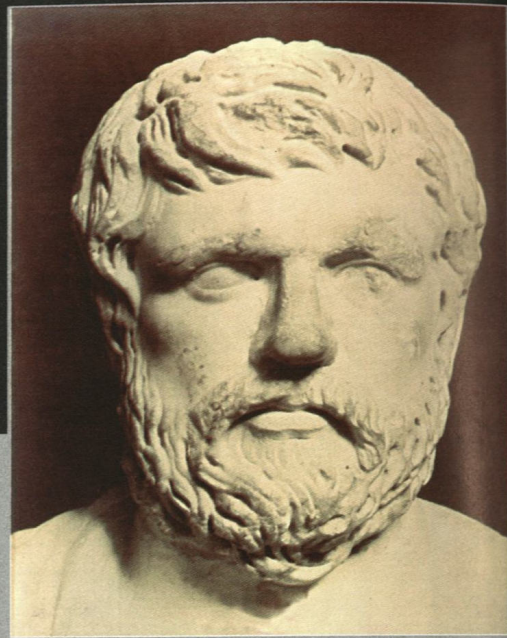
“C’est une belle chose mon ami, que les voyages...”. Așa sună un moto din Diderot la Craii de Curtea-Veche. Dar personajele lui Mateiu I. Caragiale călătoresc mai mult în timp, cu gândul, decât în spațiu. “Călătoriile formează spiritele și deformează geamantanele” susține un personaj al lui Kirițescu. Autorii contemporani nu mai dau atenție călătoriilor pentru că s-au banalizat. Înainte vreme, un voiaj însemna însă ceva special și din cauză că dura enorm din pricina vitezelor reduse. De aceea s-a dezvoltat o literatură a călătoriei. Pentru Nică a lui Ștefan a Petrei drumul cu căruța la Fălticeni sau cu pluta pe Bistrița pare lung și aventuros, deși e vorba de câteva zeci de kilometri. Când se plimbă, personajele secolului XIX o pot lua pe jos, iar trăsurile îi urmează la pas în vreme ce caii ascultă și ei “menuetul lui Pederaski”. Literatura clasică de la noi dă seama despre vehicule față de care timpul are o nesfârșită răbdare. Până să apară, ca factor de progres, trenul, chiar deputații se deplasau cu birja câte cinci poște și soseau năucii de clopoșii acestora, ca Dandanache. Nu mai vorbim de “telegarii” costelivi care îl duc pe Nică la școală cu viteza melcului. Asta nu înseamnă că atelajele nu rămân la preț pînă la ultimul război, cu toată intervenția trenului și a automobilului. La țară, căruța e obligatorie în gospodărie, mai ales în satele de cîmpie. La munte, pe relief accidentat, poate fi folosit calul fără atelaj. Ion Creangă călătorește, copil, în desagă, pe cal. Fefelega lui Agârbiceanu exploatează calul ca mijloc de transport al pietrei, fără a încăleca. În satele moromețiene, căruța este însă absolut necesară și pierderea cailor, o tragedie. Fără ei, personajele s-ar duce “la secere” pe jos! Disconfort și umilință publică. Ilie Moromete nu e stupefiat de fuga fiilor săi, ci de faptul că aceștia i-au luat caii. Căruța devine corabia lui Ulise. Pațanghel și Măi din O adunare liniștită fac o expediție la munte ca să vîndă porumb. Ca și Moromete, Pațanghel va relata drumul și aventurile lui ca pe o călătorie spre Indii. Dotat cu căruța, Pațanghel devine, la întoarcere, un Marco Polo. Bărbații din sat se strîng în “adunare liniștită” ca să îi asculte fermecătoarea poveste. Iar el nu e obiectiv, ci “le înflorește” homeric. O căruța costă în Siliștea-Gumești patru mii de lei. Iocan o face cu trei mii, a la vivat concurența! și se îmbogățește. Deci o căruța costă 60-80 de banițe (mertice) de grîu. Scump, dar fără atelaje hipo nu se poate supraviețui. La polul de sus al societății, atelajele sînt și mijloace de plăcere. Moșierii de la Medeleni au trăsura fără număr de înmatriculare, dar și “bihuncă” pe două roți și se întrec spectaculos cu ele. Ionel Teodoreanu se duce din Casa bunicilor la școală cu sania trasă de cai. La fel se plimbă iarna Felix și Otilia în București la 1910. Pascalopol deține la moșie trăsuri și cai de călărie. O femeie sătulă de soțul ei, într-o povestire de G. Brăescu, alege brusc libertatea coborînd din sanie și fugind pe cîmpul înzăpezit. Sania o trag caii. Doar Messerul astrolog îl plimbă pe Princepele lui E. Barbu într-o sanie trasă de cerbi. Aceștia au coarnele garnisite cu nestemate, uluind Bucureștii și snobînd supușii. Echitația e o artă pe care personajele de secol XIX și chiar XX o stăpînesc la perfecție. Vitoria Lipan

călărește probabil la fel de bine ca Sămădăul Lică al lui Slavici. Acesta e un profesionist al deplasării călare, precum haiducii lui Panait Istrati sau cei din alte povești de gen. Chiar orășeni ca Felix și Otilia știu să călărească pe cai. O copilă de boieri ieșeni, din lubim de Octav Dessila, dă clasă bucureștenilor, câștigînd repetat curse de cai pe hipodromul Capitalei. Idealul unui copil de burghezi la 1900 e să devină maior de roșiori, cavalerist deci, și își anticipează cariera șarjînd asupra slujnicei care prepară cafeaua. La balurile garnizoanelor, roșiorii sînt vânați cu deosebire de infatigabilele silfide, măritate sau feciorelnice. Un ofițer de roșiori al lui Bacalbașa epatează societatea “țivilă” cu versuri, dar la instrucție își maltratează sălbatic soldații. Fred Vasilescu deține cai de curse, dar nu e admis în Jockey Club, fiind un parvenit. Traian, din Titanic-Vals devine și el patron de cai, dar fără performanțe notabile. Gigi, tatăl copilului Mizei din aceeași piesă, e cavalerist și plînge doar cînd îi moare calul și cînd își vede fiul. Prințesa Maxențiu a doamnei Hortensia Papadat Bengescu se lasă sedusă de Lică Trubadurul pentru că el arată bărbăție în strunirea echipajului princiar care era să-l calce pe stradă. Din grajd în patul stăpînei e doar un pas! Cel mai celebru cal al literaturii române, chiar înaintea lui Voitiș al lui Ștefan cel Mare, rămîne probabil Faraon al V-lea, prefăcut de încrederea și meșteșugul stăpînului său Chirică din mîrtoagă în campion absolut, victorios la zeci de lungimi de adversari. Puțin înainte de ultimul război, un boier sadea dintr-o povestire a lui Radu Albala are fantezia de a dăruia unui profesor un exemplar cabalin superb: Soleil d’Avril. Dar profesorul locuiește în București la etajul trei și își vinde darul proprietarului inițial. În orașe, în secolul XIX, sania cu cai și trăsura devin mijloace de transport public, dar nu și comun. Roțile încep să aibă cauciuc. Vizitiul e de regulă muscal. O doamnă din Caragiale mîna muscalul cu umbreluța, iar acesta transmite comanda la cai curat ca o cutie de viteze. Vizitii nu sînt avizați în legătură cu planul orașului și nu știu unde e strada Sapienței, de pildă. Medicii, obligați să facă deplasări profesionale, au de regulă trăsura proprie. Moașele merg și cu birja de piață. În București, stație de trăsuri e la Universitate, dar și la Rosetti, unde Ștefan Gheorghidiu are norocul ca soția sa, cu care voia să se împace, să nu găsească vehicul. Chiar comisarul de poliție dispune de trăsura cu vizitiu și sergent pentru a ajunge în mahalaua chivuțelor și a căuta “beletele” de loterie rătăcite de neglijentul Lefter Popescu. Un vizitiu poate deveni personaj de nuvelă și după al doilea război. La Ion Băieșu, o familie de intelectuali invită în intimitatea ei un căruțaș ca să facă o baie de vulgaritate. Acesta se poartă prea firesc, dezamăgindu-i. La Fănuș Neagu, în vreme de secetă, în 1947 bănuim, o ceată de țărani pornește călare pe firul albiei secate, sperînd să întâlnească apa. Renunță pe rînd toți călăreții și se întorc din drum cu excepția unuia care continuă să galopeze, avînd astfel iluzia că simte răcoarea valurilor. În proza contemporană, ca și în lumea de azi, calul își estompează imaginea și devine un animal aproape fabulos.

XENOFON

(continuare din numărul trecut)

Odată cu primele scrieri au apărut și primele tratate despre cai. Primul care a scris în limba hitită un tratat de antrenament metodic, pentru dresaj și îngrijirea cailor a fost mitanianul Kikkuli în secolul II î.e.n. În acest număr continuăm cu un fragment din tratatul lui Xenofon (430-355 î.e.n), ce ne uimește prin modernismul său și pledoaria de tact față de acest animal. Paul-Louis Courier a tradus în franceză *Tratatul lui Xenofon*, iar în 2005 la Editura Est Tastet a apărut într-o ediție bilingvă, cu traducerea în română de Irina Mavrodin.

Vezi dacă unui cal îi place să galopeze din aceea că el pornește totdeauna de la sine în galop, și nu la pas; și asta pentru că în mod firesc îi place să alerge, dacă nu este forțat să o facă dincolo de puterile lui: căci calul, ca și omul, nu află plăcere decât în ceea ce nu depășește măsura. Deci după ce i se va fi dat acea alură (bineînțeleș punându-l întâi să exerseze pornirea în viteză după ce a făcut o semi-voltă), în timp ce tragi de frâu, faci apel la vreun ajutor care să-l îmboldească, și atunci, strâns de zăbală, ațâțat de ajutoarele care îi fac vânt înainte, el își bombează pieptul și își ridică picioarele din față, mânios, nu molatic; căci un cal stingherit de ceva nu poate avea mișcări molatece; dar dacă, după ce l-ai pus astfel pe jăratec, îi lași frâu liber, plăcerea pe care o simte când se vede scăpat de apăsarea zăbalei îl face să-și înalțe capul cu mândrie, să-și întindă picioarele cu grație și să ia înfățișarea pe care o are când vrea să pară frumos pe lângă ceilalți cai; și oricine îl privește în acel moment, spune că este generos, nobil, curajos, înfocat, mândru, grațios și teribil; și scriu asta pentru cei care își doresc pen-

tru caii lor asemenea laude.

Dacă vrei un cal de paradă, băcător la ochi, strălucitor, să știi că nu toți caii pot arăta astfel, ci numai cei care îmbină un suflet nobil cu un trup viguros. Nu-i adevărat, așa cum cred unii, că un cal care își îndoaie molatic picioarele se va ridica mai ușor de la pământ sprijinindu-se pe

genunchii din față; se va ridica mai ușor cel care are șalele suple, scurte și robuste (și prin șale nu înțelegem numai partea dinspre coadă, ci și cea care se află în prelungirea acesteia), căci

acesta își va putea trimite mai în față

picioarele dindărăt, sub cele din față; și în momentul când o va face, dacă i se susține piciorul din față, își va îndoi partea dindărăt a trupului spre astragale, și se va ridica sprijinindu-se pe piciorul din față, astfel încât i se vor vedea pantecele și organele genitale. De îndată ce execută această figură, trebuie să faci astfel încât celor ce-l privesc să li se pară că face totul din proprie inițiativă.

Există oameni care își dresază caii pentru asemenea ispravă lovindu-i cu un băț sub astragale; iar alții chiar punând pe cineva să alerge pe lângă ei și să-i lovească cu bățul sub coaste și sub picioarele din față. Noi însă credem, și nu o vom spune niciodată îndeajuns, că metoda cea mai bună de a dresa un cal este aceea de a-l răsplăti în vreun fel de îndată ce execută ceea ce i s-a cerut; căci, așa cum spune Simon, calul nu învață ceea ce îl obligi cu forța să facă, și asta este ca și cum ai pune un om să danseze lovindu-l cu biciul și împungându-l cu țepușă: bătaia va avea întotdeauna drept rezultat o lipsă de îndemânare și de grație. Calul capătă acea înfățișare frumoasă și strălucitoare parcă de la sine, atunci când este ajutat; dacă în cursul exercițiilor obișnuite îl obosim făcându-l să asude, și dacă de îndată ce știe să aibă o nobilă alură îl lăsăm fără frâu și coborâm de pe el, putem fi siguri că va avea aceeași alură și când îl vom călări. Așa cum caii ce apar în diferite reprezentări purtându-i pe zei și pe eroi, iar cei care știu să-i mânuiască își fac din asta o onoare. Căci calul, când are alură, este un animal atât de frumos, de grațios, de vrednic de iubire, încât atunci când se ridică astfel sub mâna călărețului atrage privirile tuturor; el îi încântă atât pe tineri cât și pe bătrâni; nu-ți mai poți desprinde ochii de la el, nu mai obosești admirându-i mișcările grațioase și drăgălășenia.

(Continuare în numărul viitor)

ISTORICUL CĂLĂRIEI ROMÂNEȘTI, ÎNCEPUTURI

(fragment din volumul „Călăreți, obstacole, victorii“, apărut la Editura Sport-Turism, 1978 - Continuare din numărul trecut)

Felix Topescu ■

Pe plan internațional, prima evoluție a unui călăreț român a avut loc în anul 1909 la Torino (Italia), unde căpitanul Dinu Șoutzu a câștigat „Cupa Ducei de Genova”. Ulterior, începând din 1910, câțiva călăreți români au participat la concursuri din Franța și Italia, dintre care date precise au rămas la Spa, unde locul I într-o probă de steeple-chase a fost câștigat de cpt. Iacob Filip.

Prima ediție a acestei „biografii sportive” (Editura Stadion – 1974) am intitulat-o „30 de ani în șa”, dar ... de fapt au fost 37 de ani, cu cei premergători activității competiționale interne și internaționale, astfel încât cer îngăduința cititorilor de a include și cei șapte ani pregătitori, ba chiar și perioada foarte îndepărtată a copilăriei, de pe vremea când ziceam: „uite, mamă, tii” (de la birjele de pe ulițele prăfuite ale Călărașilor de altădată), perioadă pare-se hotărâtoare în atașamentul meu față de cal. Nu știu de unde i se trage numele orașului meu natal, poate din existența dintotdeauna a regimentului de călărași (cavalerie). Călărași, oraș cu un nume care, așa cum menționa apreciatul ziarist Victor Bănciulescu într-un articol din revista „Magazin” consacrat „Campionilor de altădată”, a fost ca o... predestinare pentru viitoarea mea carieră sportivă. Pentru că nu vreau ca gorjenii să facă contestație, trebuie să precizez de la bun început că m-am născut la Călărași din părinți olteni, care, rupți de glia natală, au poposit pentru întreaga lor viață la Călărași, unde au fost repartizați ca institutori.

O iapă chioară

Îmi amintesc că „microbul” calului mi l-a injectat pentru prima oară o iapă chioară de la sacaua lui Moș Achim, care de două ori pe zi căra apă de băut de la cișmeaua din curtea școlii primare, unde mama, ca directoare, îi îngăduia să-și umple sacaua, fără a mai plăti „bir” la Primărie pentru apa de la unica pompă „oficială” aflată în mahalaua Volnei. Pentru filotimia mamei, Moș Achim îmi dădea

voie să mă urc pe capra sacalei și să o mân pe „Cioara” (nume dat iepei după culoarea ei neagră) de la poartă la cișmea și de la cișmea la poartă, prilejuindu-mi astfel primul contact cu hățurile și dominarea unui cal adevărat. Pe drumul de întoarcere, dar mai ales la urnirea din loc a sacalei (un butoi de vreo mie de litri), de fiecare dată aveam necazuri cu „Cioara”, ceea ce îl determina pe Moș Achim să mă îndemne: „Arde-o băiețel, pesnește-o, că astfel n-o ia din loc!” Cu toată mila ce mă cuprindea, ca să nu-mi pierd locul pe capră, îmboldeam cu sârg bietul animal. Într-o bună zi, însă, am observat că iepei nu i-a plăcut că i-am luat traista cu ovăzul din care ronțăia în timp ce butoiul se umplea cu apă și, întinzând gâtul după ea, a urnit sacaua din loc venind după mine. Astfel am descoperit pentru prima oară importanța stimulentei, pe care l-am folosit în zilele ce au urmat, fie cu îndemnuri și mângâieri, fie cu mici recompense – bucățele de zahăr și morcovi („delicatețuri” mult dorite de cai, după o treabă bine făcută). și uite așa a scăpat „Cioara” de bătaie, deși din când în când – dacă făcea fasoane – o mai amenințam cu biciul.

Ardeam însă de dorința de a călări, așa că, profitând de neatenția lui Moș Achim, într-o bună zi mi-am luat inima în dinți și încetișor am trecut de pe capră pe hulubele de lemn între care era înhamată iapa și apoi zdup pe spinarea ei (numai piele și oase). „Cioara”, surprinsă și mirată de o asemenea încălcare a integrității corporale, se smuci în ham, de era gata-gata să spargă butoiul în care

azvârlea cu picioarele dinapoi. Dar se vede treaba că zăcea în mine „perspectiva”, de vreme ce am reușit să o liniștesc pe „Cioara” și să mă mențin călare. și iată cum, la vârsta aceea, dorința mea cea mai arzătoare era să mă fac sacagiu. În urma experienței cu „Cioara”, am călărit măgarul ce păștea zilnic „pe de vale”, ceea ce de fapt se rezuma la o serie de trântituri, de unde se vede că de mic am deprins tehnica „aterizărilor forțate”.

Un regiment de cavalerie

După acest „debut” pe costeliva „Cioară”, năzuințele mele s-au îndreptat spre câmpul de exerciții de lângă Regimentul 5 Călărași, unde în primele ore ale dimineților fremătau caii sub îmboldurile călăreților. Furișat în șanțul șoselei împreună cu alți copii din mahalaua Volnei, urmăream lecțiile de călărie și evoluțiile spectaculoase ale escadroanelor. Acolo am înțeles de câtă generozitate este capabil un cal față de om. El, cu forța lui, se supunea și se lăsa condus cum îi cerea călărețul. În timpul pauzelor, cavaleriștii ne îngăduiau să ținem caii de frâie, astfel că intram în contact direct cu ei. Câtă plăcere îmi făcea să le mângâi botul cald și catifelat, să le privesc ochii mari și blânzi, să-i aud cum rupeau iarba încă umedă de roua dimineții și să tresar la strănuturile provocate de umezeala ierbii! Cred că mi-am legat sufletul de acest animal frumos acolo, pe câmpul de exerciții ale călărașilor, fără să bănuiesc că el va deveni marea mea dragoste și pasiune.

(Continuare în numărul viitor)

CAII DE DEȘERT AI ESTULUI

■ Ioan VALERIU

De-a lungul mileniilor, s-a creat o încrengătură vastă de linii de sânge, rase și tipuri de cai înrudite. Deși toți caii sunt diferiți din punctul de vedere al mărimii, conformației, culorii și caracterului, se poate observa un tipar distinct în dezvoltarea speciilor; în ceea ce privește domesticirea, care începe de acum 6.000 de ani și se continuă în prezent. Evoluția acestei mari varietăți de cai a depins

de trei factori: mediul, intervenția omului în încrucișarea diferitelor linii de sânge și existența timpurie a raselor cabaline bine determinate, care prezentau o remarcabilă doză de „prepotență” (capacitatea de a transmite descendenților caracterul și tipologia proprii, în mod constant). Caii estici excelează la acest capitol, ei fiind stocul de prăsilă pentru toate rasele de cai din lume.

CAII DE DEȘERT DIN TIMPURILE STRĂVECHI

Acești cai proveneau din țările Orientului mijlociu și s-au extins către Asia centrală. Constrângerile geografice și ale deșertului au asigurat o puritate neegalată a sângelui, care a dus la prepotență, arma cea mai de preț din arsenalul unui crescător de cai.

Astăzi, acești strămoși estici sunt cunoscuți sub denumirea de cai arabi, dar în Anglia, în anii de formare

ai calului Thoroughbred, în secolul al XVIII-lea, ei au fost confundați cu caii din rasele Syrian, Turk sau Barb. Caii Turk sau sirieni fie erau identici cu caii arabi, fie, probabil, or fi fost linii de sânge care aveau aceeași origine deșertică. Rasa Barb, cealaltă aripă a influenței estice, era total diferită.

RASA BARB

Rasa Barb, un cal nord-african introdus în număr mare în Europa de către călăreții berberi în secolul al VIII-lea, avea foarte

puține asemănări, sau deloc, cu calul arab, în ceea ce privește aspectul sau caracterul. În ciuda încrucișărilor inevitabile cu caii arabi, rasa Barb a rămas dominantă din punct de vedere genetic, într-o proporție semnificativă. Deși calului Barb nu i se recunoaște influența în aceeași măsură ca rasei arabe, el a avut un efect semnificativ asupra rase-
lor

SLENDOARE TRADIȚIONALĂ

Acești călăreți colorați, purtând uniforme regale complete de război, aparțin poporului Fulani din Republica Camerun. Ca aspect, caii lor par a fi din rasa Barb.

RASA BARB MAROCANĂ

Într-un tablou al unui grup de marocani al pictorului Mario Fortuny (1808-74), calul este, în mod evident, din rasa Barb, fără a avea sânge arab. Șelăria marocană este tradițională iar pintenul merită observat, datorită lungimii sale.

TIPUL ARAB

Acesta este un detaliu dintr-o pictură în ulei de J.F. Herring Senior (1795-1865). În mod clar, aranjarea neglijentă a pânzei de ornament de pe spatele acestuia a speriat armăsarul și i-a grăbit săritura.

europene și americane. Influența rasei a fost perpetuată prin cel mai important descendent al său, calul spaniol din secolele XVI și XVII, care a fost considerat calul numărul unu al Europei până în secolul al XVIII-lea. Există o bază de sânge spaniol în întreaga populație de cai cu sânge cald a Europei, la rase diferite precum Lipitanii, Frizienii, Frederiksborg, Irish Draught, Cleveland Bay, Kladruber, Connemara, Welsh Cob și la poneii Highland. De asemenea, rasa Barb, ca și descendentul său, calul spaniol, au contribuit la evoluția rasei Thoroughbred, deși într-o măsură mai mică, în comparație cu calul arab.

Calul arab

Nu există explicații definitive privind originile, fie ale calului Barb, fie ale celui arab, dar există dovezi palpabile ale unei rase cu caracter arab clar și recognoscibil în Peninsula arabă și în jurul acesteia, cu cel puțin 2.500 de ani înainte de era creștină. Triburile de beduini din deșertul arab, care sunt permanent asociate cu calul arab, sunt legate de această rasă încă din jurul anului 3.000 î.Hr., prin iapa Baz și armăsarul Hoshaba. Acesta din urmă a fost capturat în Yemen de către Baz, stră-stră-nepotul lui Noe.

Beduinii au menținut puritatea liniilor de sânge cu meticulozitate și au practicat consangvinizarea atentă (încrucișarea între rude) care a fixat caracteristicile cele mai dorite la stocurile astfel obținute. În absența unor influențe

exterioare, ei au creat un cal care era aparent inconfundabil, ca aspect, tip și mișcare. Mediul aspru și rigorile vieții nomade și-au pus amprenta asupra calităților sale conformaționale și constituționale, ca și asupra solidității și rezistenței sale inerente, acestea neputând fi egale, decât, probabil, de rasa Barb.

Se presupune că, în ciuda profilului său de berbec, calul Nisean, folosit de

armatele persane în secolul al VI-lea î.C., a fost influențat de către calul arab. Caii din rasa Bactrian, din estul mai îndepărtat, lângă Afganistanul de astăzi, și caii celești, atât de admirați de către chinezi, au beneficiat și ei, probabil, de sângele cailor de deșert.

Odată ce sângele rasei arabe a pătruns în Europa, el a fost folosit pentru a rafina și a îmbunătăți multe rase și tipuri indigene. El a avut cea mai mare contribuție la evoluția rasei engleze Thoroughbred. Până la acea dată, sângele estic era evident la majoritatea stocurilor indigene britanice, irlandeze și din Europa continentală. Într-adevăr, sângele estic poate fi găsit la aproape toate rasele, începând cu Trakehner, până la Percheron, Haflinger, French Trotter – la rasele americane, și chiar și la poneii mici, foarte activi din Indonezia.

RASA THOROUGHBRED

Thoroughbred-ul a fost produsul finit rezultat din importul către Anglia al cailor arabi și Barb, în secolul al XVIII-lea. Acesta este Orlando, câștigătorul Derby-ului din 1844, pictat de J.F. Herring Senior.

CALUL ÎN ISTORIA JAPONIEI

■ Tatiana SEGAL

Începuturile

La începutul cuaternarului, Japonia nu era încă un ansamblu de insule. Zonă de coastă a imensului continent asiatic, acest „capăt al lumii” atrăgea animale și oameni, cete de oameni care goneau vânatul spre regiunile de coastă, natural mai propice dezvoltării triburilor și turmelor de animale. Timpul și mișcările tectonice și-au văzut liniștite de treaba lor și, încetul cu încetul, „cornul” de insule japoneze, ca o arcă a lui Noe gigantică, s-a desprins de continent purtând pe spinarea sa mișcătoare rase dintre cele mai diverse, strămoșii istorici ai populațiilor mongole, chineze, coreene, polineziene și o multitudine de animale, printre care se număra și calul. Săpăturile arheologice au scos la iveală urmele unui cal de talie mică care-și ducea viața pe lângă casa omului, fără a fi inclus totuși în aceasta. Așadar, cu mult înainte ca populațiile de pe aceste insule „pierdute” să reia legăturile cu continentul, calul, *uma* în japoneză, a avut parte de milenii de libertate.

Cuceritorii

Asemenea omului, și popoarele sunt sub vremi. Se pare că, pe la mijlocul secolului III î.e.n., pașnicul vânător japonez și-a văzut teritoriul invadat de războinici agresivi, veniți de nu se știe unde, care foloseau arme perfecționate din fier și, mai ales, încălecau cai mult mai înalți decât cei obișnuiți. Se presupune că acești cavaleri proveneau din Asia de Nord și se instalaseră în Coreea înainte de a se aventura în periculoasa

traversare a mării spre Japonia, dar nu se știe cum și unde s-au perfecționat în arta călăriei. De altfel, mitologia îi acordă un loc aparte calului, iar preoții shinto de astăzi îngrijesc încă țarcul cailor albi sacri de la sanctuarul din Izumo.

Istorie și mitologie

Amaterasu Omikami (Augusta Divinitate care luminează Cerul) a fost ea însăși, se pare, mamă, fiică sau soție a unuia dintre acești cavaleri, iar din puterea ei solară nu a mai rămas decât scriperea războinică a acestui popor nou dotat cu monturi solide și arme eficiente.

Dar, potrivit teoriei Kibaminzokuron, populația autohtonă va ști să fie tolerantă, iar cuceritorii vor ști să se adapteze și împreună vor forma o rasă nouă, japonezii. Săpăturile arheologice în situri din această perioadă au demon-

strat invazia brutală a acestor oameni cu caii lor, dar cele mai vechi obiecte dezgropate (arme, armuri, caschete, șei, măști pentru protejarea capului calului) nu datează decât de la sfârșitul secolului IV începutul secolului V e.n. și fac dovada obiceiurilor noii civilizații. Se pare că în timpurile acelea calul era din plin folosit cu ocazia acordării „protecției” japoneze unui regat din Coreea. Se constată o evoluție a costumului japonez paralel cu dezvoltarea calului. Poate că faptul nu este edificator, dar purtarea vestei și pantalonului se dovedesc a fi mult mai la îndemâna călărețului decât orice altă ținută.

Iar calul, deși puțin folosit și rar, devine foarte repede subiect predilect încă de la primele manifestări ale artei figurative japoneze, pentru ca, mai târziu, să constituie una dintre cele mai

importante teme. De unde știm? Săpăturile arheologice au scos la iveală din tumulii funerari ciudate statuete de argilă numite Haniwa; pe pereții unor morminte se găsesc picturi murale care înfățișează echipaje de luptă și cai. Să nu uităm că strămoșii cavaleri proveneau din Asia de Nord și că în credința popoarelor de stepă calul era considerat drept un mijloc rapid și sigur care ducea spiritele morților în paradis.

Cal de călărie sau cal de luptă

Este evident că aceste prime clanuri de războinici luptători care se deplasau călare au stârnit uimirea populației indigene aducând totodată în discuție, prin noua sa concepție despre strategia de luptă, toate principiile antice. Totuși ei încă nu sunt cavalerii nobili de mai târziu. În acea vreme, ei nu erau decât niște oameni care se deplasau călare, fie că erau războinici sau nu. Ca urmare, înainte de a trage vreo concluzie, se cuvine să examinăm cu atenție echipamentele cailor găsite în siturile arheologice.

După o muncă laborioasă desfășurată în *kofun* (tumuli funerari), numeroși arheologi din lumea întreagă au putut reconstitui echipamente complete din epoci străvechi. În general, ei consideră că toate aceste obiecte erau atributele războinicilor. În schimb, unii specialiști japonezi în istoria armelor preferă să le considere drept harnașamente concepute pentru simpla deplasare a cavalerilor. Totuși este sigur că, chiar dacă echipamentele lor nu erau legate strict de arta

războiului, sarcina principală a acestor cavaleri era să-și apere bunurile și pământurile într-o Japonie foarte divizată.

Până în secolul VI, echipamentul calului era produs în mod obișnuit și nespecializat. Așadar, calul nu era în exclusivitate folosit în luptă, deși era practic folosit de o singură clasă, cea a războinicilor.

Curând Japonia este unificată de puternicul clan Yamato și stabilește primele contacte cu nu mai puternicul Imperiu Chinez. Datorită acestor „schimburi culturale”, aristocrația niponă va descoperi și importa, în afară de ideile noi ale unei civilizații excesiv de rafinate, cai înhămați somptuoși.

Cele mai vechi relatări referitoare la domesticirea calului se întâlnesc în *Kojiki*, o culegere de texte, datând din 712, care se ocupă de originea Japoniei și japonezilor. Conținutul acestei lucrări a fost preluat în anul 720 în *Nihon-Shoki* unde sunt menționați caii.

Pentru a fi folosiți în luptă, caii erau selecționați în funcție de curaj și robustețe. Pentru luptători, practicarea echitației începuse să facă parte din ucenicia de bază.

Relațiile dintre China și Japonia

Din momentul în care japonezii au venit în contact cu civilizația chineză, folosirea calului a căpătat o altă dimensiune, s-a dezvoltat și i-a cucerit curând pe literați și nobili. Încetul cu încetul, moda venită din China domină obiceiurile străvechi, iar cavalerii japonezi

adoptă formele decorative împrumutate de pe continent. Se importă, se imită chiar numeroase echipamente câtuși de puțin practice. Decorațiile de pe crupe, adevărate opere de artă cu montură metalică, zurgălăii de pe pieptar la fel de incozi pe cât de zgomotoși, cutiile pentru coada calului din metal prețios ajurat și cu pietre prețioase încastrate sunt cu siguranță foarte frumoase, dar japonezii vor ști să se debaraseze de ele în epoca Heian (sec. IX-XII) în favoarea unui ansamblu mai sobru și mai funcțional. Chiar dacă se guvernează, se scrie, se vorbește sau se spun rugăciuni în stil chinezesc, a considera că spiritul japonez n-a știut să îmbine comoditatea și sobrietatea cu frumusețea formelor înseamnă a nu-l cunoaște. Se împrumută cultura chineză, dar spiritul rămâne japonez. Armonia formelor și culorilor până în cele mai mici detalii nu a fost niciodată neglijată în țara Soarelui Răsare. Ca urmare, vom asista la apariția pe spinarea calului a unui nou tip de harnașament cu panglici de mătase, cu brocarduri cu fir de aur și argint, cu piele tăbăcită a cărei formă nu se va mai schimba practic până în secolul XX.

Șaua de lemn este lăcuită cu negru sau auriu, dar rareori încărcată cu motive decorative. Ea începe să se specializeze pentru luptă și, ca urmare, se înlătură orice greutate inutilă. Incrustațiile metalice din argint, cupru sau aur nu mai sunt decât filigrane ușoare. Totuși li se preferă incrustațiile cu sifed mai ușor sau mai frecvent lăcuirea care asigură în mai mare măsură impermeabilitatea (calitate esențială a unei șei). Ca și în antichitate, se întăresc unele șei cu bordură metalică, cel mai adesea

aurită. În funcție de destinația sa, fiecare cal este prevăzut cu o șă diferită: șă de călătorie, șă de luptă, șă de damă sau șă de funeralii. Artizanii se specializează, dar, în general, fabricarea echipamentelor pentru cai este rezervată armurierilor. Nu se cunosc detalii privind istoria genealogică a acestor armurieri; de aceea este dificil de apreciat progresele înregistrate în acest domeniu. Există numai legende care vin să umple golurile istoriei și să ne „lumineze” cu întâmplări savuroase. De exemplu, nu știm cui datorăm scobitura ușoară din armătura din față a șei clasice. Dar, în celebra lucrare *Eiji monogatari*, se spune că un războinic renumit, Kamada Kome, luptase toată ziua cu vitejie, dar

gerul se lăsa tot mai aprig și nu mai izbutea să-și dirijeze calul. Atunci, cu ajutorul sabiei de la cingătoare, a făcut o scobitură mare în armătura din față a șei izbutind astfel să-și apere mâinile de frig. Calul său, condus din nou de o mână sigură, l-a purtat spre victorie. Se spune că în ziua aceea a făcut multe fapte de vitejie.

Un cal aristocratic

Tot în această memorabilă perioadă Heian, bătăliile devin din ce în ce mai numeroase. Fiecare clan războinic încearcă să sistematizeze creșterea calului, creștere devenită cvasi științifică pentru că se ține cont de condițiile climatice și geografice din fiecare regiune. Necesarul de cai de luptă va împinge unele clanuri din nordul și estul Japoniei să se specializeze în creșterea cailor. Calitatea și robustețea acestor monturi vor fi un atu determinant în numeroase bătălii, iar istorisirile epice nu obolesc să aducă elogii anumitor cai remarcabili prin frumusețea și impetuozitatea lor – spectacole de luptă, dar și spectacole de pace, în această perioadă cu moravuri atât de rafinate în care, în fiecare an, pe malurile râului Kamo, se înghesuia o mulțime de lume venită să asiste, împreună cu Curtea și Împăratul, la tradiționalele curse de cai. „Deoarece parcursurile erau drepte, pentru organizarea curselor era suficient un teren destul de larg încât zece cai să poată alerga în paralel.” Cronicile afirmă chiar că aceste curse hipice au devenit o formă de distracție imperială în anii 700 și se citează chiar cazul unui suveran care, mânat de pasiunea sa pentru cai, întreținea cu mari eforturi cai în vreo douăzeci de reședințe din provincie. Numeroasele ritualuri care guvernau aceste festivități nu erau lipsite de superstiții. Astfel, ritualul biciului impunea fiecărui cavaler să recite rugăciuni înflăcărâte adresate cravașei înainte de a participa la curse. Templele erau împodobite cu *ema* (picturi votive reprezentând cai) pentru realizarea unei dorințe. Calul semnifica succesul, dar, în funcție de culoarea robei sale, „chiar pentru un roib sau un murg patru chișite albe erau considerate drept un semn rău”. În preajma anului 1000, calul își dobândise definitiv privilegiile sale de noblețe. Fiind adorat de un popor excesiv de sensibil la frumusețe, el devine un cadou extrem de prețios având același rang de noblețe ca și o sabie de ceremonie. Jocul favorit al

copiilor din clanurile aristocratice era *take uma asobi*, versiunea extrem-orientală, cu bambus, pentru „călăritul măturii”, joc inocent al viitorilor războinici crânceni a căror clasă va prelua frâiele puterii spre sfârșitul secolului XII.

Calul devenit samurai

Eliberată de atmosfera aristocratică plăcută dar decadentă a perioadei Heian, clasa cunoscută drept *bushi* (războinici numiți mai târziu samurai) aflată la putere va impune o disciplină strictă, un mod de viață sobru și eficient, dominat de un simț riguros al onoarei, „calea cavalerilor”.

Lupte neobișnuite urmează provocărilor de dibăcie. Samurailul pleacă la război pentru a muri ca un erou, cu părul parfumat, dinții vopsiți cu lac negru, rostind cu ultima suflare un scurt poem despre frivolitatea vieții.

Din păcate, Kubilai Han și mongolii săi care ocupaseră deja toată Asia încearcă în două rânduri să invadeze Japonia. Afurisiți invadatori barbari, lipsiți de lege și credință care amenință și ucid. Cavaleria japoneză, obișnuită cu luptele individuale, se lovește de infanteriștii mongoli grupați în careu, zburliți, înarmați cu arcuri puternice, bombe care sperie caii și lănci care-i spintecă. Orice cavaler japonez care se apropia de liniile dușmane pentru a-și lansa provocarea tradițională se vede făcut prizonier înainte chiar de a apuca să-și rostească numele. Desigur, samurailul era magnific, dar pedestrima mongolă este o mașină de luptă formidabilă care va aduce în discuție o problemă vitală pentru supraviețuirea țării, sistemul de apărare și de luptă nipon. Lecția va fi folositoare. Marii generali recrutează, dintre țărani și samuraili de condiție joasă, infanteria, de acum înainte indispensabilă. *Ashigaru* (infanteria), înarmată cu halebarde, lăncii, arme și armuri recuperate de pe câmpul de luptă, formată din soldați pe jumătate dezbrăcați, va constitui marele actor al unei noi strategii de luptă. Lipsiți de „educație” și de „onoare” le păsa prea puțin dacă tăiau, ciopârteau, spintecau răneau oameni și cai. Aceasta este meseria lor, singura lor șansă de a se ridica deasupra condiției lor mizere. Astfel, Japonia își pune la dispoziție o armată mai puternică, mai bine pregătită tactic, dar care renunță încetul cu încetul, iremediabil,

la cavalerie cu faptele sale de arme glorioase de altădată.

Desigur, samurarii de rang înalt se vor afla întotdeauna călare, dar calul va deveni mai curând un instrument de comandă distinctiv pentru generali decât unul de luptă. Luptele individuale și provocările vor marca în continuare începutul bătăliilor, dar numai în semn de onoare acordată dușmanului. Imediat după aceea, își vor intra în rol măcelul și războiul metodic nemilos. Echipamentul calului, cel puțin din motivul invocat mai sus și pentru că oricum ajunsese la o formă ideal adaptă nevoilor, nu va mai evolua practic până în secolul XX. Stampele, moștenirile marilor familii, ne oferă o descriere precisă a acestui echipament, în timp ce, pentru epocile precedente, numai șeile, zăbalele, scările și armurile pentru protecția capului calului ne permit să studiem evoluția rolului acestuia.

Echipamentul nipon. șaua, *kura*, nu este decât un „scaun” mic din lemn lăcuit fixat pe o perniță îngustă. Ea este formată din patru piese: două traverse de lemn, ușor arcuite, care se îmbucă în cele două armături în formă de corn, armătura din spate fiind mai înclinată și mai mare decât cea din față. Foarte îngustă, șaua este perfect adaptată fesierilor cavalerului care încăleacă așezat sus, cu genunchii foarte ridicați, astfel încât apărătoarele pulpei armurii să-i protejeze complet coapsele. Această poziție înaltă se

dovedește foarte eficientă pentru folosirea imensului arc japonez lipsit de simetrie, atât pe o parte cât și pe cealaltă a grumazului calului. Carâmbii nu sunt incluși în șa, ci atașați acesteia. Din piele, lucrați foarte delicat, ei ascund parțial o bucată de zale cusută pe o țesătură groasă, care acoperă bine crupa (în timpul luptelor). Acești carâmbi sunt în contact direct cu spatele calului și constituie două părți suprapuse, ultima fiind mai mare decât prima. Aceste două piese numite împreună *kitsuke* sunt în general lovite de armoariile războinicului.

Scările (*abumi*) sunt, de asemenea foarte deosebite. Inițial inele rotunde (în ultimă instanță foarte asemănătoare scărilor occidentale), apoi simple cupe, au evoluat repede la forma lor definitivă, un fel de platformă curbă care se răsucește foarte ușor pe partea dinainte a piciorului, în formă de gât de lebădă. Întoarcerea se continuă printr-o parte dreaptă cu bare mici terminată cu o buclă ca cea a unui centurion.

Trăgătoarele ieșite din șa și care se prind de aceste bucle de scară sunt destul de scurte, din cauza poziției gambelor cavalerului, solide, făcute din piele cu decorațiuni largi. Așadar, războinicul așezat comod se înalță foarte sus și poate da comenzi sau conduce ușor calul numai din genunchi când trebuie să tragă cu arcul sau să mânuiască sabia cu ambele brațe.

Hamul este format din benzi țesute sau de brocard, cel mai adesea purpurii sau stacojii, culori autorizate pentru războinicii de rang înalt. Hamul de cap frontal, strâns, ridicat, este numit *omagai*. În sfârșit, un pofil colorat care formează o buclă în jurul cozii și menține șaua spre spate este numită *shirigai*. Aceste trei hamuri sunt desemnate prin numele comun de *sangai* (trei hamuri).

Zăbalele (*hami*) sunt metalice și foarte fine. În antichitate, ele erau din lemn de stejar. Motivele florale sunt cele mai apreciate, dar uneori pe aceste zăbale sunt desenate armoariile clanului.

În sfârșit, pentru a încheia această descriere, hățurile de pânză sunt de exemplu în culori albastru nocturn și alb cu intervale regulate. Cu ocazia concursurilor de tras cu arcul sau vânătoare, pomponii și ciucurii decorativi agățați de *omagai* și *shirigai* sunt înlăturate ca și un tablîer din brocard sau blană suspendat în mod obișnuit între cei doi carâmbi.

În ceea ce privește potcoavele, ele nu vor exista până la jumătatea secolului XIX, dar în locul lor se vor folosi un fel de încălțări din paie de orez. Japonezii n-au folosit niciodată pîteni, dar se foloseau de cravașe împodobite cu un fanion mic sau bentițe. Zgomotul era cel care excita animalul, de altfel foarte bine dresat pentru luptă. Incontestabil, putem afirma că, în bătălie, calul era la fel de feroce ca și stăpânul lui. Prin urmare, nu avea nevoie de nici un fel de stimulent.

Astfel înhămat, calul era magnific și atunci putem înțelege mai bine poemul următor pe care l-a scris un senior somat să-i dăruiască suzeranului său calul preferat numit „Umbră de Copac”. „Dacă atâta-l doriți, puteți veni să-l vedeți, dar cum m-aș putea despărți de Umbra care lesne mă urmează?”

La curtea imperială, unele slujbe importante sunt denumite astfel: Ofițerul Grajdurilor din dreapta, Ofițerul Grajdurilor din stânga. Calitatea de mare senior se măsura în cantitatea recoltelor de orez și în numărul cailor. Un *daimyo* trebuia să posede cel puțin 500 cavaleri, fiecare cavaler putând să aibă unul sau mai mulți cai. Există chiar o clasă de samurai specializată în întreținerea cailor de călărie. Acești samurai de rang inferior aveau un costum special caracterizat printr-o pălărie cu urechi făcute în formă de coamă de cal.

DUPĂ CONCHISTADORI AMERICAN INDIANUL

■ Ioan CRISTESCU

Caii au fost reintroduși în America de către conchistadorii spanioli. Încă din 1579, au existat cirezi de cai sălbatici în Mexicul de nord și central, iar aceștia s-au răspândit rapid spre nord. Până spre prima parte a secolului al XVII-lea, spaniolii deja construiseră așezări de creștere a cailor în sud-vest, iar rasele cabaline s-au reinstaurat, mai ferm, de data aceasta, pe continentul pe care au luat naștere, pentru prima dată. În consecință, pe măsură ce popoarele indiene din Marile Câmpii au dobândit cai, fie prin comerț, furt sau prin capturarea animalelor

sălbatic, a luat naștere o nouă eră a nomadismului ecvestru. În următorii 200 de ani, caii au schimbat complet stilul de viață al indienilor și au transformat triburile în ultimele „popoare călare”.

PRIMII CĂLĂREȚI INDIENI

Perioada „culturii cailor” la indienii Marilor Câmpii a ținut din jurul anului 1540 până în 1880, dar la multe triburi, ea a început mult mai târziu. Cu siguranță, indienii Pueblo ai Mexicului, care locuiau într-o regiune unde caii puteau fi găsiți cu ușurință, foloseau deja cai în jurul anului 1582, dar multe triburi

nordice, cum ar fi puternicii Blackfoot, nu au deținut cai într-un număr semnificativ până prin 1730, în timp ce indienii Dakota încă mai depindeau de canoe, chiar până în anul 1766. Pentru triburile indiene, cirezile de bizoni erau de o importanță vitală pentru stilul lor de viață. Ele le asigurau carne pe parcursul anului, ca și produse secundare, cum ar fi pieile (folosite pentru îmbrăcăminte, pături, frânghii și pentru acoperirea tepei-

VÂNĂTORUL DE BIZONI

Pentru indienii Marilor Câmpii americane, bizonul reprezenta sursa de hrană, îmbrăcăminte și asigura mijloacele pentru construirea adăposturilor. Fără cai, vânătoarea era aproape imposibilă.

ului, sau a colibelor).

Folosirea cailor a făcut vânătoarea bizonilor mult mai ușoară și mai productivă. Deținerea de cai a mai oferit o nouă mobilitate: ea a scurtat timpul necesar pentru mutarea taberei, le-a degrevat pe femeile indiene de efortul transportării bunurilor gospodărești și a facilitat transportul persoanelor mai în vârstă sau mai puțin active ale tribului.

CAII INDIENI

Până în 1874, când incursiunile coloniștilor albi și politicile guvernului SUA au dus la dispariția „popoarelor călare” ale Americii, se estima că 120.000 de indieni ai Marilor Câmpii dețineau 160.000 de cai. Triburi precum Nez Percé, bine-cunoscuții crescători ai rasei Appaloosa, au avut nu mai puțin de 12.000 de capete, în timp ce triburile

GRUPUL DE ATAC

Așa cum se arată în tabloul de față, aparținând lui Charles M. Russell, „Cai furați”, caii erau de o importanță vitală pentru traiul la câmpie și trebuiau dobândiți prin toate mijloacele posibile.

Cayuse și Umatilla aveau o rată de 11,7 cai pe cap de locuitor. Un membru bogat al tribului Blackfoot putea deține chiar și 40 de cai și până și cel mai sărac membru al tribului avea cinci-șase animale. O familie de condiție mijlocie avea nevoie de 12 cai pentru a-și satisface nevoile primare – vânătoria, mijloacele de luptă și mutarea taberei.

Tribul Blackfoot – un trib cercetat mai intens de către observatorii europeni – cunoștea zece tipuri de cai. Era, în primul rând, „calul pentru vânarea bizonilor” sau calul de război; calul de vânătoare pe timpul iernii; calul de călărie pentru călătorii; calul cu travois (cal prevăzut cu un cadru în formă de A pe care se transportau bunurile), calul de povară și calul care trăgea pilonii de susținere ai colibelor (tepi-urilor); calul de curse; armăsarul; iapa de prăsilă; și o iapă conducătoare pentru pășunatul cirezilor. Cailor pentru vânarea bizonilor și celor de curse li se acorda o atenție specială. Caii de curse erau, de multe ori, chiar peste nivelul cailor deținuti de albi, chiar dacă aceștia din urmă erau mai mari. În scrierile sale despre poneiul indian, în 1867, colonelul De Trobriand din cavaleria americană spunea: „poneiul indian poate să parcurgă o distanță de la 96 la 126 km fără oprire, de la răsăritul soarelui până la apus, în timp ce majoritatea cailor noștri sunt extenuați după 48-64 km”. Datorită consangvinizării, dramaticelor schimbări climatice și muncii grele, poneiul indian a avut de suferit atât din

punctul de vedere al mărimii cât și calitativ, dar nu și-a pierdut niciodată constituția sa robustă ereditară. Mai mult, nu a fost niciodată hrănit cu porumb, dar a subzistat cu hrana formată din iarbă aspră. Iarna, hrana cailor pentru bizoni și a celor de război era suplimentată cu partea interioară a scoarței de plop.

Pentru un indian american, călăria era o calitate esențială, care se realiza cu ajutorul unui echipament cât se poate de simplu. Un căpăstru simplu putea fi confecționat dintr-o frânghie petrecută în jurul mandibulei calului, în timp ce suportul de șa, pe lângă adăugarea scărilor de șa, era replica aproape exactă a celei folosite de primii călăreți sciți. Ingenioasele șei cu suport de lemn pentru femeii erau acoperite cu piei netăbăcite, dar aveau un spătar înalt, acoperit cu o cuvertură de blană de bizon, pentru a putea fi petrecută peste cap, atunci când era foarte frig. Acest tip de șa era cunoscut și ca „șaua tip capcană pentru găina

ATACUL LUPILOR

Caii sălbatici formează un cerc protector împotriva animalelor de pradă, cum ar fi acești lupi de preerie, și lovesc în afară cu copitele, pentru a-i descuraja pe atacatori. Această pictură, „Copite în zbor” aparține lui Charles M. Russell.

de preerie”, folosită pentru femeii și pentru membrii mai în vârstă ai tribului. Se mai practicau creșterea selectivă și castrarea iar caii castrați erau folosiți, în general, la curse și la vânătoare.

VITEAZUL INDIAN ȘI PONEIUL SĂU

Tabloul realist al lui Frederic Remington al unui indian viteaz a fost pictat în anul 1888, la Fort Reno, pe teritoriu indian. De multe ori, poneii indieni aveau un aspect grosolan, dar erau incredibil de robuști și surprinzător de rapizi și de rezistenți.

TRAVOIS

Travois-ul căra bunurile indienilor, sau putea fi folosit pentru transportul bolnavilor sau al bătrânilor. El este, de fapt, replica celui apărut în Eurasia.

În America de Sud a avut loc o evoluție aproape paralelă în utilizarea cailor și rezultatele pot fi văzute și astăzi în întreprinderile de tip „ranching” (creșterea cailor la fermă), tradiție originară din Spania, care folosesc cowboy indieni sud-americani (gauchos). Totuși, indienii sud-americani nu au fost nicio-

dată la nivelul verilor lor din nord, în ceea ce ține de utilizarea cailor. Și nu erau nici crescători de cai; în schimb, ei preferau să atace așezările spaniole, atunci când aceasta devenea o necesitate.

LEGĂTURA ASIATICĂ

Cultura cailor la băștinașii americani era nefiresc de apropiată de cea a triburilor nomade din Asia. Într-adevăr, similaritățile dintre ele sunt prea numeroase pentru a fi pur și simplu coincidente și ele sugerează o legătură pozitivă, destul de plauzibilă, între popoarele de stepă și cele din marile Câmpii americane. Credințele șamaniste ale poporului ural-altaic din Siberia, de exemplu, sunt aproape identice cu cele ale indienilor americani, vrăciul fiind omologul șamanului asiatic, sau al preotului.

Cu toate acestea, exista o diferență fundamentală între popoarele nomade călare din Lumea Veche și cele din Lumea Nouă. În Eurasia, bogăția

popoarelor de stepă consta în deținerea de vite, oi și capre, ca și de turme de cai. Pe de altă parte, averea indienilor din Marile Câmpii americane era reprezentată doar de cai, aceștia fiind atât de necesari la vânărea bizonilor. Nomazii euro-asiatici erau, în esență, crescători de turme, în timp ce indigenii americani erau vânători călare, care nu au ajuns niciodată la structurile sociale avansate ale triburilor de stepă. Triburile indiene nu ar fi putut nicidecum să pună la cale operațiuni ofensive de amploare, cu atât mai puțin să creeze imperii ca cele ale hunilor sau ale mongolilor.

În cele din urmă, perioada culturii cailor nu a lăsat nici o moștenire însemnată Americii moderne, în afară de faptul că prezența indienilor călare din Marile Câmpii a blocat expansiunea imperiului spaniol către nord, în Lumea Nouă. Altfel, nu mai rămâne decât o legendă, și încă una care, în cea mai mare parte, este, în mod dureros, denaturată.

GODOLPHIN, OSCARUL CAILOR

■ Nina Lupu

Godolphin este azi sinonimul competiției internaționale de cai, care reunește exemplarele cele mai bune ale raselor reprezentative din întreaga lume. Pentru a se ajunge aici, a fost dezvoltată o modalitate unică de antrenament al cailor, concepută să promoveze realizările globale ale grajdului.

Godolphin a reușit foarte multe, într-un timp scurt, câștigând de 138 de ori cursa de Grupa I, în 11 țări: Canada, Anglia, Irlanda, Franța, Italia, Germania, Hong Kong, Japonia, Singapore și America. Ceea a început în 1992, cu o mână de cai, a devenit azi primul grajd de curse internațional. Cartierul general al Godolphin-ului este în Dubai, la grajdurile de la Al Quoz unde, în fiecare iarnă, echipa de cai care va purta culorile albastre, royale, în următorul sezon, este reunită și pregătită pentru competițiile internaționale care urmează să vină. La Al Quoz se planuiesc strategiile iar ambițiile își caută o noua țintă.

Beneficiul considerabil al cailor provine aici din clima caldă a Dubaiului. În multe privințe, Al Quoz reprezintă un sanctuar, o oază pentru om și cal, după un sezon rigoros de abia încheiat și înaintea unei alte noi bătălii a anului următor.

Facilitățile de aici includ o pistă de antrenament individuală, un bazin de înot hipic cât și asistență veterinară de elită.

Bunăstarea cailor este esențială și echipa cailor Godolphin beneficiază de o alimentație asistată, care asigură controlul și acuratețea dietei animalelor.

De la Al Quoz tabara Godolphin este deplasată la Nad Al Sheba, pentru început la Carnavalul Internațional de curse, de la Dubai. Acest festival, de nouă săptămâni, de curse de înalta clasă, începe la sfârșitul lunii ianuarie și culminează cu premiul de 6 milioane \$, Cupa Mondială a Dubaiului, cel mai substanțial premiul din lume, la finele lunii martie.

După iarna în Dubai, echipa Godolphin se mută în Europa, unde caii își petrec vara, la grajdurile Godolphin

ori la padocurile Moulton, din Newmarket.

Acesta e punctul de plecare spre oricare cursă internațională și locul în care se cimentează succesul și reputația Godolphin-ilor.

Dragostea pentru cai a șicului Mohammed bin Rashid Al Maktoum, descins din cel mai de seamă trib din Arabia, Bani Yaas, este renumită. Caii au făcut parte din viața sa, încă din copilărie.

Cultura beduină și tradițiile sunt fundamentele moștenirii sale. Deșertul este un loc provocator, adesea dur, iar abilitatea de a trăi în armonie cu natura este vitală pentru locuitorii regiunii. De copil, șicul Mohammed, a învățat să citească în

Clubul Ecvestru din Doubai

nisipul deșertului, să recunoască urma unei copite de cămila, dintr-o sută, să înțeleagă ritmul naturii și să fie una cu vietățile locului.

În afară de prinderea și întrecerile cu scorpioni și serpi, de îmblânzirea și antrenatul șoimilor și-al câinilor, caii au fost aceia care i-au ocupat cel mai mult timpul tânărului șeic. El își împărțea mâncarea cu caii săi, în drumul spre școală. Călarind în prima cursa de cai, la 12 ani, șeicul a fost atras, ca de un magnet, de caii dificili, năvălași, dobândindu-și reputația de îmblânzitor de cai imposibili, sălbatici, considerați de neantrenat de alții.

Șeicul Mohammed avea 9 ani când, trist și pe neașteptate, șeicul Saeed, bunicul său, de care era în mod special atașat, și conducătorul Dubaiului, moare.

Noul cârmuitor, șeicul Rashid, tatăl șeicului Mohammed, începe pregătirea fiilor, ca aceștia să-și poată servi țara. În august, 1966, șeicul Mohammed este trimis la Cambridge, în Anglia, la studii. Acolo a locuit la o familie de englezi cu care

Majestatea sa Prințesa Haya a Jordaniei

adesea discuta despre cursele de cai și despre istoricul acestora. Șeicului îi plăcea să spună gazdelor sale că cel mai important strămoș cabalin, participant al întrecerilor britanice, a fost un cal arab, numit Arabul Godolphin.

Cam patruzeci de ani mai târziu, șeicul Mohammed, acum Vice-Președinte al Emiratelor Arabe Unite, Prim-ministru și conducător al Dubaiului, este principala forță și sursă de inspirație din spatele Godolphin-ului, care s-a dezvoltat și-a devenit o entitate ce conduce întrecerile de cai internaționale.

Șeicul Mohammed și fratele său, șeicul Hamdan bin Rashid Al Maktoum, au fost la prima lor întrecere de cai în Anglia, în 3 mai 1967, când au văzut cum Palatul Regal câștigă 2.000 de guinee, la Newmarket.

Zece ani mai târziu, implicarea personală a șeicului Mohammed în cursele interanționale începe cu mánza Hatta, care-i aduce proprietarului primul succes, la Brighton, Anglia, în 20 iunie 1977 și merge chiar mai departe, dând lovitura la Goodwood, în luna următoare.

Decada cuprinsă de vizita la Newmarket și primul succes al Hattei a fost plină de solicitări. Pentru prima dată, în acea perioadă, s-a discutat problema unei federații, între Dubai și Abu Dhabi, iar șeicul Mohammed s-a întors în Anglia, unde a absolvit școala militară, cu sabia onoarei și cele mai mari note pe care vreun ofiter străin le-a obținut vreodată.

La întoarcerea acasă a primit prima sa funcție publică, de șef al Poliției și-al Securității Publice, din Dubai. În 1971 s-au format Emiratele Arabe Unite iar șeicul Mohammed a fost numit Ministru al Apărării, fiind cel mai tânăr ministru din lume al unui astfel de minister.

În afară de multe sale datorii publice, pasiunea șeicului pentru cai a crescut, transformându-se într-o investiție majoră în animalele de rasă iar faimoasele culori, maron și alb, ale cailor săi i-au adus victorii în lumea întreagă.

Brilianta sa mánza, Pebbles, a câștigat, în 1985, cupa Breeders Turf, din America, în același an în care Oh So Sharp și-a dobândit locul în istorie, cucerind, în Anglia, Triple Crown și premiul de 1.000 de guinee, Oaks și St. Leger.

Alți cai campioni, care i-au purtat culorile spre victorie, au fost : Diminuendo, Indian Skimmer, Belmez, Old Vic, Opera House, Carnegie, Pennekamp and Singspiel.

În timp ce culorile personale ale șeicului Mohammed sunt încă purtate peste tot în lume, mătasea de culoarea albastrului royal, este cel mai adesea asociată cu Godolphin-ul.

În 1992 șeicul sfidează convențiile și, cu simțul său înăscut de înțelegere al naturii, a făcut pasul revoluționar și a mutat câțiva dintre cai, din iarna înghețată din Anglia, în călduțul Dubai, înlesnind fătărilor un climat mai bun, pe lunile de

Hambarele de la circuitul de curse Nad Al Sheba

iană. Rezultatul a fost spectaculos iar semințele din care Godolphin-ul se trage sunt astfel însămanțate.

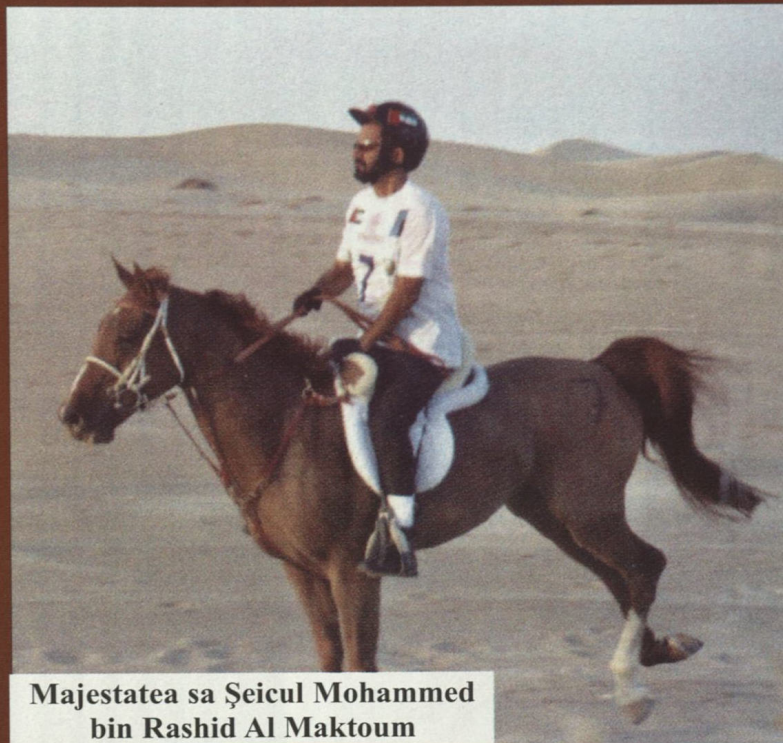
Caii veniți pe lume sub soarele călduț, de iarna, și noua îndrăzneală au reputat primul triumf internațional al Grupei 1, când Balanchine a adus pentru Godolphin întâiul succes clasic, la Gala de la Epsom, din Anglia, în 1994.

Cu șeicul Mohammed luând deciziile cheie, Godolphin a produs de-atunci adevați performeri de rasa în sportul curselor de cai: Lammtarra, Daylami, Fantastic Light, Street Cry, Sulamani, Dubawi și Discreet Cat printre ei.

Cel mai bun cal Godolphin și favoritul personal al șeicului este Millennium, care a câștigat 9 din cele 10 dintre participările sale, inclusiv victoria impresionantă, din cadrul celei mai valoroase competiții mondiale, Cupa Mondiala din Dubai, în 2000- cursa castigatoare după care șeicul a botezat calul așa.

Viziunile șeicului au fost demersuri imediate la inaugurarea Cupei Mondiale din Dubai, din 1996, care a premiat în deșert pe cel mai bun cal de teren din lume, mărețul campion american, Cigar.

Cupa Mondiala din Dubai, desfășurată la Nad Al Sheba, la sfârșitul lunii martie, este acum una dintre cele mai

**Majestatea sa Șeicul Mohammed
bin Rashid Al Maktoum**

strălucitoare competiții, din cadrul curselor internaționale

În timp ce lucrează, fără odihnă, la dezvoltarea Emiratelor Arabe Unite, cel mai mare teritoriu arab, viziunea globală și ambițiile șeicului Mohammed sunt vizibile, de asemenea, și în pasiunea acestuia pentru cai.

Chiar de la început, el a insistat ca acest concept, Godolphin, să fie global- grajul său câștigând cursele de Grupa I, în 11 țări.

În plus, șeicul Mohammed este un prim-cumpărător la principalelor vânzări de tineret cabalin din lumea întreagă și are o contribuție majoră în cazurile de reproducție, producând rasa Darley arab, răspândită, în primul rând, de herghelia Dalham Hall, din Newmarket, Anglia și de herghelia Kildangan, din Irlanda, crescătorii cu ramificații în întreaga lume.

DICȚIONAR

CĂLĂREȚI, CAVALERI, PROFESORI

■ Tatiana SEGAL

François Baucher (Versailles 1796, Paris 1873) a fost, împreună cu contele d'Aure maestrul cel mai important al secolului al XIX-lea unul dintre cavalerii cei mai ieșiți din comun care au existat vreodată. Arta sa ecvestră friza geniul.

Originile sale sunt destul de comune și, fără îndoială, a suferit din cauza asta toată viața. Era fiul unui măcelar, dar un unchi al său era instructor de echitație al prințului Borghese. Pe când avea 14 ani, și-a urmat părinții în Italia, ceea ce i-a permis să devină, după un număr de ani, un cavaler strălucit, care a avut de altfel șansa de primi sfaturi de la maeștrii precum Mazzuchelli. Întors în Franța la începutul Restaurației, Baucher a fost angajat supraveghetor la grajdurile ducelui și ducesei de Berry. După ce a trecut prin mai multe manejuri, s-a oprit la Rouen unde a preluat manejul

fondat de Antoine Franconi.

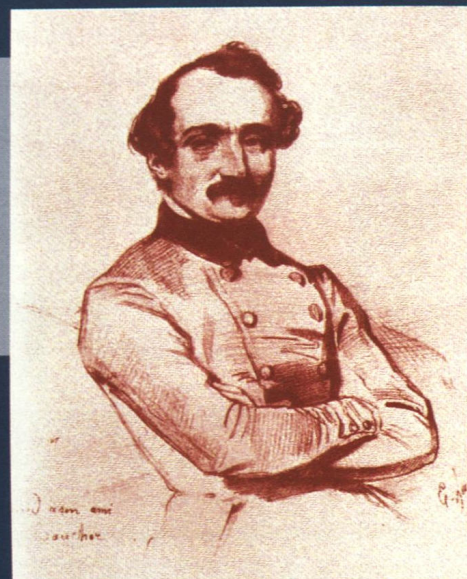
Acolo a început să-și experimenteze metoda pe care a dezvoltat-o apoi la Paris. Aici s-a asociat cu Jules-Charles Pellier, directorul unui maneaj de pe strada Saint-Martin, al cărui nume a devenit „Manejul Pellier și Baucher”.

Devenind prieten al lui Laurent Franconi, s-a produs curând în Cirque des Champs-Élysées unde s-a bucurat de un succes triumfal cu caii Partisan și Capitaine. În această perioadă reputația

sa ecvestră începe să fie cunoscută, dar tot acum se declanșează și celebra sa controversă cu contele d'Aure.

Generalul Oudinot, aghiotantul ducelui de Orléans, președintele Comitetului de Cavalerie, a fost unul

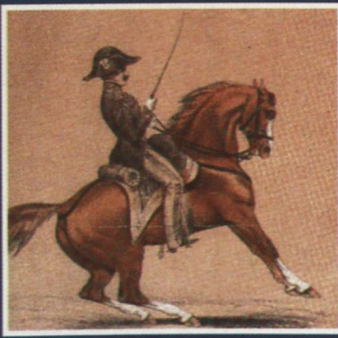
dintre cei mai înflăcărați promotori ai metodei lui Baucher. În 1842, obține permisiunea ca ea să fie experimentată la Saumur.

Deși în favoarea noii metode au fost întocmite numeroase rapoarte favorabile de către ofițerii participanți la experimente – conduse de personal de Baucher –, aceasta nu a fost adoptată oficial. A fost preferată cea a rivalului său, contele d'Aure, care a fost numit în 1847 cavaler șef la Saumur.

Foarte amărât, înrăit, Baucher a încercat cu mai mult sau mai puțin succes să-și impună concepțiile în Germania, în Austria, în Italia. Întors în Franța, revine la circ unde, în 1855, a fost victima unui accident. Pe când era în picioare, căderea unei lustre i-a fracturat gamba dreaptă. Din aceea zi nu a mai apărut niciodată în public, dar a continuat să predea. Abia în 1870 a încetat complet să mai practice echitația.

Esența metodei sale consta în „a posedea complet forțele calului, astfel încât cavalerul să poată dispune după bunul său plac de ele și să se joace, într-o oarecare măsură, cu ele”.

Folosind flexiunile, maxilarului, cefei și a întregii părți din față pentru a curma orice rezistență, cerând în același timp un impuls puternic printr-o acțiune riguroasă a gambelor, Baucher face calul să crească trăgându-l în spatele mâinii și totodată alunecând ușor în față gambele. Astfel, cavalerul devine stăpân absolut al forțelor cu o dezinvoltură totală. De

MÉTHODE D'ÉQUITATION

BASÉE SUR DE NOUVEAUX PRINCIPES

augmentée

DE DOCUMENTS INÉDITS;

DE RAPPORTS OFFICIELS EN FAVEUR DE L'APPLICATION
DE LA MÉTHODE AUX CHEVAUX DE TROUPES;

D'UNE THÉORIE SUR LES MOYENS D'OBTENIR UNE BONNE POSITION
DU CAVALIER;

DU COMPTE RENDU DE LA MISSION DE L'AUTEUR A L'ÉCOLE ROYALE
DE CAVALERIE;

D'UN DERNIER MOT DE POLÉMIQUE, ETC., ETC.

Par

F. BAUCHER.

NEUVIÈME ÉDITION.

Une confiance n'a de mérite qu'autant
qu'elle est entière.

(Passe-Temps équestres.)

PARIS

LIBRAIRIE MILITAIRE DE J. DUMAINE,

ANCIENNE MAISON ANSELIN,

Rue et Passage Dauphine, 36.

1850

asemenea, Baucher a evidențiat importanța mâinii care trebuie să rămână pe loc, iar a cărei intervenție este recomandat să nu se traducă niciodată printr-o acțiune din față în spate. I s-au reproșat din plin lui Baucher procedeele sale de mlădiere și supunere a calului prin folosirea prea severă a zăbalei și acțiunilor din pintoni. Despre un cal dresat de Baucher se spunea că era ca și subjugat, „baucher-urizat”.

A doua metodă folosită de Baucher, consecință, se spune, a accidentului său, era mai la îndemâna cavalerilor medii. Dezinvoltura era obținută fără o intervenție la fel de energică a gambelor. Spre sfârșitul vieții sale, Baucher promova căpăstrul de grajd drept cea mai bună zăbală. Generalul L'Hotte – care a reprodus ultimele lui cuvinte de pe patul de moarte, celebrul dicton „Totdeauna așa (fixându-și mâna ca și cum aceasta era în poziția de a ține frâul), niciodată așa (apropiindu-și mâna de piept)” – îi mai atribuie marelui maestru în agonie vorbele: „Căpăstrul! L'Hotte, în acesta constă principiul echitației! Căpăstrul, este atât de frumos!”

Printre numeroasele lui lucrări pot fi citate: Dicționar sistematic de echitație (1833), Distracții ecvestre (1840), Dialog despre echitație (1941) și, mai ales, Metodă de echitație bazată pe principii noi (1842), adevărat „best-seller” al epocii, cu 14 ediții.

Generalul L'Hotte (1825-1904) este unul dintre cei mai prestigioși cavaleri din toate timpurile. Intrat la Saint-Cyr în 1842, alege drept armă cavaleria și este admis la Școala de la Saumur în 1845 în calitate de ofițer-elev. În 1847 termină pe primul loc și este repartizat la regimentul 7 Lăncieri. În 1850, se întoarce la Saumur pentru a urma un curs de locotenent de instrucție.

Căpitan de instrucție la regimentul 1 Dragoni în 1851, șef de Escadron la 9 Vânători în 1858, director de exerciții de cavalerie la Școala Specială Militară de la Saint-Cyr în 1860, el devine în 1864 instructor șef de echitație la Cadre Noir („Cadru Negru”, nume generic dat instructorilor, sub-instructorilor, maștrilor și sub-maștrilor la Saumur).

Avansat general de brigadă în 1874, este numit în la conducerea Școlii de la Saumur pe 9 octombrie 1875, de unde va fi înlăturat în 1880 urmare unui incident politic. În 1881, este promovat general de divizie și numit Inspector general permanent al cavaleriei. Din 1886 până la pensie, este Președintele Comitetului consultativ al cavaleriei.

Instruit inițial de Rousselet și Saint-Ange, pe când era locotenent în garnizoana de la Lyon, a luat apoi lecții cu Baucher căruia i-a rămas prieten; dar Saumur este locul în care s-a convins de înaltul grad de profesionalism al principiilor contelui d'Aure.

Înlăturând unele excese din cele două principii ale contelui d'Aure, a făcut din ele excelentă sinteză pentru a ajunge la propria metodă când a preluat direcția manejului. Așa se explică faptul că a preferat să folosească metodele contelui d'Aure pentru echitația de exterior și pe cele ale lui Baucher în interior.

Concepțiile sale sunt rezumate în celebra deviză: „Calm, înainte, drept.”

În scrierile pe care le-a lăsat, *Amintirile unui ofițer de cavalerie* și *Probleme ecvestre*, a fixat, cu o concizie și o claritate de exprimare remarcabile, principii care au deschis în Franța orientarea spre echitația sportivă modernă.

În cavalerie generalului L'Hotte i se datorează introducerea trapului ușor în stil englezesc (sau trapului ridicat). Regulamentul cavaleriei stabilit de el a rămas în vigoare în armata franceză din 1876 până în preajma ultimului război mondial.

ÎNGRIJITOR DE CABALINE

■ Doina PIEPER

Lester Piggot, în postură de groom la grajdul tatălui său (1950)

O ocupație care ar merita mult mai multă atenție din partea tuturor celor care, în orice activitate cu calul, doresc să aibe satisfacții în locul frustrărilor; plăcere în locul evenimentelor nedorite și câștig în loc de pierderi de tot felul (!)

Nu e de loc exagerată afirmația că un îngrijitor este pentru cal ceea ce este o bonă pentru copilul încredințat, sau un părinte în dezvoltarea facultăților ființei vii de care este responsabil.

Spre deosebire de copii însă, caii nu pot vorbi. În schimb, în privirea lor ca și în fiecare reacție a lor față de om sau în semnalele date de aspectul fizic, putem recunoaște multe din efectele generate de omul din spatele lui. Cât de paradoxal ar părea, soarta și cariera calului

nu e atât în mâna proprietarului, a plătitului, care îl vizitează plin de speranțe, ci în mâna îngrijitorului de lângă el.

Omul din umbra campionilor e numit și groom sau palfrenier (fr.). Aceste două noțiuni fiind mai puțin devalorizante decât cea de îngrijitor, numit mai frecvent cu oarece dispreț grăjdar. Căci în mintea sau mentalitatea multora cuvântul românesc e sinonim cu murdar, urât mirositor, adică omul de la coada calului, pentru neștiutori, sinonim cu cel de la coada vacii.

Aceasta e dovada că ocupația respectivă nu a beneficiat niciodată de un statut care să îi stabilească competențele și să îi permită să intre în rândul meseriilor respectabile.

Ca atare, oamenii de la grajd sunt de cele mai multe ori oameni pe pripas iar folosirea lor rămâne un joc de noroc și de dexteritate. Un lanț al slăbiciunilor în care cai, întreprinzători și practicanți de activități ecvestre sunt la cheremul lor, al „îngrijitorilor”.

Același Lester Piggot, jockey al învingătorului Carrozza, condus la mână de însăși Regina Elisabeta a Angliei (1957)

Cum funcționează în acest caz numeroasele structuri ecvestre existente, în condițiile de lipsă acută de îngrijitori calificați pentru această ocupație? de unde și cum se pot recruta ei, oamenii-cheie din lumea calului? Deocamdată Sistemul D. (Descurcă-te cum poți!) e răspunsul, cu riscurile pe care improvizația le generează: mulți cai marcați sau descalificați din start, din neglijență sau lipsa cunoștințelor necesare. Nu de puține ori prețul plătit este viața calului.

Definiția ocupației de îngrijitor cabaline: persoana de încredere, căreia i s-a încredințat pentru îngrijire și supraveghere capitalul viu al unui efectiv de cai. El e persoana cea mai apropiată în timp și spațiu de obiectul întreprinderii, observatorul și mâna dreaptă sau mecanicul de serviciu al călărețului. Complexitatea activităților de la grajd și în deplasarea cailor fac din îngrijitor o persoană indispensabilă și

Lester Piggot castigand o cursa ca jokeu al lui Carrozza

conștientă de importanța sarcinilor și de responsabilitatea pe care o are în cadrul întreprinderii ecvestre.

Programul de îngrijiri comportă: toaleta calului, periatul zilnic, verificarea stării generale a calului, curățenia spațiilor folosite, furajarea și adăparea, întreținerea harnașamentelor, observarea comportamentului și reacțiilor calului, intervenții rapide în caz de pericole și răniri ușoare. În deplasări el asigură în afară de sarcinile cotidiene semnalate, pregătirea calului, a echipamentelor, a instalațiilor, respectarea programului stabilit.

Condiții de exercitare a ocupației: vârsta minimă 18 ani, compatibilitate și interes pentru activitatea cu animalele și specificul cabalinelor, disponibilitate și flexibilitate în gestionarea programului care să îi permită o implicare omniprezentă și polivalentă.

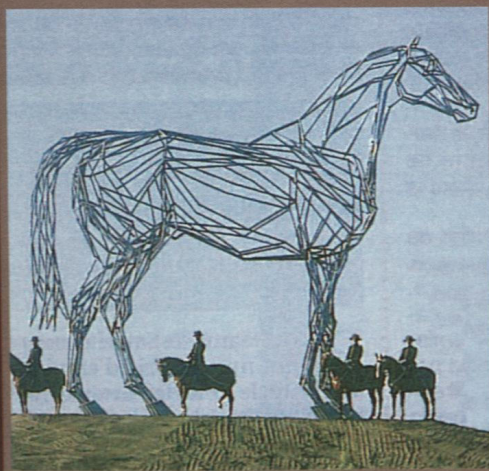
Acestea sunt doar câteva din cerințele fișei pentru postul de îngrijitor. A cere însă astăzi primului venit sau "ultimilor oameni" să fie la înălțimea standardelor enunțate ar fi o absurditate, atâta timp cât nu există sistemul de selectare și calificare pentru o meserie care poate ascunde în tolba ei trofeul de învingător.

Acă de-a lungul timpului calificările se făceau direct la locul de muncă, adică la grajd, astăzi când tentațiile tinerilor sunt foarte multe de ordin virtual sau pur material, e nevoie de multă pricepere pentru a-i atrage să (re)descopere virtuțile și noblețea meseriei de „grăjdar”, altfel spus de „îngrijitor cabaline”. În concluzie, doar schimbarea practicilor din aceste locuri va putea duce la schimbarea imaginii care planează asupra ocupațiilor respective.

Bine de știut!

Bine de știut!

Bine de știut!

ARCHEVAL

monumentala
statuie ecvestră a orașului

Saumur, are 12 metri înălțime și e asamblată din 1283 de tuburi de oțel. Amplasat pe un platou din apropierea autostrăzii A85, calul emblematic-tridimensional, domină regiunea, integrându-se în peisaj prin transparență și lejeritate.

PROTECTORUL SUBTIL ȘI EFICIENT AL CALULUI DIN VREMURILE BOLȘEVICE

Există oameni pentru care «meseria» nu este doar o simplă «brățară», aurită sau nu, ea întrupându-se în mai mult decât atât, devenind o profesiune de inimă și suflet.

Nu sunt mulți cei care transformă «serviciul» dintr-o banală obligație cotidiană într-o adevărată pasiune fără limite.

Iar totul pare trăit și mai intens, atunci când linia dintre posibil și imposibil se topește în acea necuprinzătoare lume a celor care nu cuvântă, dar care, într-un fel sau altul, dintotdeauna, ne-au fost alături în scrierea istoriei: caii !

Un astfel de om am avut onoarea de a-l cunoaște în lunga mea carieră jurnalistică, petrecută și alături de devotații «oameni de cai», dar și de mândirii lor parteneri.

ION APAHIDEANU

Specialist recunoscut, excelent organizator, prea puțin dispus la compromisuri, prețuit de prieteni și de dușmani (cine, oare, nu are și așa ceva?!).

Un OM. o PROFESIUNE, o VIAȚĂ DĂRUITĂ!

Ne-am propus să nu-i uităm pe cei care au contribuit, cu hărnicie și chemare lăuntrică, la creșterea și înariparea lui Pegas. Este unul dintre multele motive pentru care începem a reda viața unor gânduri agățate, harnașement cu veche patină, dar de cea mai buna calitate, pe ușa «grajdului» numit iubire pentru cai. Iar această patimă și boală se află și în rândurile scrise de Ion Apahideanu, doctorul, care nici nu are nevoie de o altă prezentare pentru toți cei care au fost, sunt și, neîndoielnic, vor fi membri ai «clubului călăreților»... (Emanuel Fantaneanu)

RASELE DE CAI DIN ROMÂNIA

■ Ion APAHIDEANU

Continuare din numărul trecut

Direcția Creșterii Calului din Ministerul Agriculturii, (1952-1960) ca organ care răspundea de politica statului în acest sector, având în subordine unitățile hipice din țară (herghelii, depozite de armăsari și hipodromuri) a abordat ca răspundere și competență această problemă, în colaborare cu secția de cabaline din Institutul de Cercetări Zootehnice. Au fost începute primele încercări de obținerea unor metiși din încrucișarea dintre calul local ialomițean, cu cai din rasele ardeneză și trăpașă, pentru a obține în primul rând masivitatea calului local, mărimea forței de tracțiune și a vitezei de deplasare. Primele rezultate obținute în hergheliile: Cislău, Jegălia și Segarcea, fiind promițătoare, această acțiune s-a extins și la late herghelii, iar după 10 ani a trecut și în Ardeal, al hergheliei Bonțida și apoi la Beclean, unde încrucișările s-au făcut între rasele: Farioso-North-Star, Lipizană și Ardeneză, obținându-se prodași semi-grei, de talie mai ridicată, și mai masivi decât cei obținuți în hergheliile din sudul țării (Bărăgan). După 36 de ani de muncă asiduă, s-a ajuns la a cincia generație, înmulțirea acestor cai făcându-se prin reproducția in sine, de la generația a patra având caracterele morfologice și fiziologice bine fixate. În anul 1985 întreaga populație cabalină rezultată din încrucișările efectuate a fost recunoscută în Consiliul Superior Zootehnic ca „nouă rasă”, emițându-se în acest sens Ord. M.90/1985, iar în anul 1988 O.S.I.M a brevetat ca invenție „noua rasă”, prin Brevetul N:95982/29.04.1988.

Capacitatea energetică a cailor din această rasă, a fost verificată și testată în permanență, scoțând în evidență valori deosebite:

● la proba de viteză și rezistență la trap înhămat individual, trăgând 500 de kg,

parcurește 20km în medie, în 55-56 minute;

● la proba de tracțiune grea la pas, trăgând o încărcătură în greutate de 2.000kg, analizat pe distanța de 10km, cu o viteză medie de 7-7,5km/oră;

● la tracțiune maximă prin supra-încărcare, caii supuși la probe la herghelia Rușetu, au trecut frecvent de 10 tone trase înhămat în unu. Recordul la această probă este de 19.165kg, trase pe drum de pământ uscat și neted, pe distanță de 195m, în timpul de 1'46".

Prin calitățile sale energice, această nouă rasă a trecut în fruntea raselor amelioratoare, numărul armăsarilor de montă publică crescând la cererea insistentă a crescătorilor până în anul 1996 la 495 de capete, adică mai mult decât reprezintă împreună 3 rase, care urmează în ordine împreună (Arabă+Lipizană+Trăpașe).

Pentru a crea și un cal de sport cu aptitudini superioare, în anul 1962 a început la herghelia Sâmbăta Făgăraș, formarea unui cal care să corespundă mai bine ca: talie, conformație, aptitudini pentru sărituri și caracter blând față de ce aveam până atunci. În acest sens s-au făcut încrucișări între rasele pur-sânge englez și arab, la care s-au adăugat pe parcurs și material de reproducție din rasele Farioso-Noth-Star și Gidrană. S-a urmărit realizarea unei viteze la galop apropiată de cea pur-sânge englez; elegantă în mișcări și docilitate plus rezistență de la calul arab și talie peste 160m. Timp de 10 ani, la herghelia Sâmbăta de Jos, numărul iepelor matcă a crescut de la 40 de capete la 50 de capete după care întregul efectiv a fost mutat la herghelia Jegălia (jud. Ialomița), unde a ajuns la 80 de iepe mame, iar talia de la 150,8cm (1962) să treacă la 160cm (până în 1990), unii produși ajungând la 165 sau chiar 170cm talie.

Și acest nou tip de cal este un succes deosebit, echipele hipice preferându-ne înaintea altor rase. Rasele ce se cresc în prezent la hergheliile de stat din țara noastră, se împart în două grupe distincte, după scopul ce se urmărește la fiecare rasă.

- rase producătoare de material de reproducție cu calități deosebite (armăsari și iepe) care se folosesc direct în acțiunea de ameliorarea a cailor de muncă din toate zonele de relief din țară. În ordinea extinderii lor acestea sunt: Semigreul Românesc, Arabă, Lipizană, Nonius, Gidrană, Furioso-North-Star, Flușulă, Ardeneză.

- rase producătoare de cai de curse (cai și galop), sporturi hipice (obstacole, dresaj, proba completă, atelaje), cai de agrement, etc.: Pur-sânge englez, Trăpașă, Cal de sport românesc (anglo-arab), aici intrând și rasele Firioso-North-Star, Gidrană, Arabă parțial.

Rasa „Semigreul Românesc”

Problema înlocuirii cailor slab dezvoltati, cu randament scăzut de muncă, a obligat în cursul anilor 1945-1950 la găsirea unor metode practice, pentru realizarea unui tip de cal nou, care sa corespundă ca instrument de acțiune în munca de ridicare a capacității energetice a cailor din marea creștere în toate zonele țării. Era nevoie de un cal dotat cu forță de tracțiune mai mare, viteză sportivă în deplasare, caracter blând și adaptabil la o gamă variată de munci, precum si adaptat la condițiile de climă din țara noastră, fără a face apel la importatori, care de altfel, nici nu aveau de unde le face, întrucât țările vest-europene își redusesea caii de muncă în mod drastic, prin mecanizarea lucrărilor agricole și a transporturilor. Aceasta pe de-o parte, pe de altă parte caii grei au fost primii înlocuiți de tractoare, nu se potriveau cu firea și temperamentul românului.

Astfel stând lucrurile, s-a ajuns la concluzia că din populațiile locale de cabaline din țară, calul Ialomițean era mai stofat și de la aceasta trebuia plecat. Acest cal a ajuns în Bărăgan și Bălțile Dunării, aduși fiind de mocanii veniți cu oile la iernat în sudul țării prin transhumanță, care s-a practicat timp de secole. Unii dintre oierii veniți din țara Bârsei, și-au cumpărat pământuri în Ialomița și nu s-au

mai întors în locurile lor de baștină. Odată cu oile au rămas și caii peste care au trecut și ierni bânuite de crivăț și veri uneori secetoase, aclimatizându-se la noile condiții de climă perfect.

Acest tip de cal ialomițean a mai pierdut din talie adus aici, dar a devenit mai rezistent și mai puțin pretențios la hrană. Pentru a-i da un plus de masivitate s-au căutat și s-au găsit noi armăsari de rasă Ardeneză, născuți în România, din părinți importați din Franța, amândoi fiind frați de tată (Graffeur D'Arey) care s-au numit unul Bărăgan și altul Ardeal. Viteza de deplasare s-a introdus prin armăsari și iepe trăpașe conformate, corect și mai ales cu temperament nu exagerat de curse, ci mai docil; s-a încercat la început împerecherea de iepe trăpașe cu armăsar Ardenez, o variantă, iar altele montarea de iepe Ialomițene cu armăsar Ardenez. Producții din prima generație în ambele variante s-au împerecheat din nou cu Ardenez, obținându-se generația a doua care avea 75% sânge Ardenez și 25% local, într-o variantă, sau 25% sânge trăpaș, în altă variantă. Mai departe s-au împerecheat între ele cele două variante, rezultând tipul definitiv al noului cal semigreul, care avea: 68.75% sânge Ardenez, 25.00% sânge Ialomițean și 6.25% sânge trăpaș.

Încurajați de rezultatele remarcabile obținute în Bărăgan s-a căutat formarea unui cal mai masiv pentru Transilvania, folosind aceeași schemă de împerechere, între două și trei rase, aici fiind rasele: Ardeneză, Furioso-Notrh-Star și Lipizană. și aici rezultatele au fost peste așteptări, obținându-se un cal mai masiv, cu greutate corporală medie, în jur de 550kg, talia de 1.56cm (151.160), formatul corpului dreptunghiular (103% din talie lungimea corpului), indicele de masivitate 120%, arată o dezvoltare bună, armonioasă. Culorile mai des întâlnite sunt în ordine: persiciu, oteresh,

murg, mai rar roib.

Lucrările experimentale întreprinse pentru găsirea celor mai bune împerecheri, au ajuns să cuprindă peste 150 iepe mame, conturându-se în timp variante:

I - cuprinde producții rezultați din împerecherile de încrucișare Ardenez-Trăpaș

II - este tipul rezultat din încrucișările din trei rase: Ardenez, Ialomitean, Trăpaș

III - reprezintă încrucișările făcute între Ardenez și Furioso-Notrh-Star

IV - include producții realizați din încrucișarea între Ardenez și Lipizan.

Rasa Semigreul Românesc s-a impus în rândul crescătorilor prin calitățile sale, armăsarii de montă publică fiind apreciați și căutați înaintea tuturor celorlalți din alte rase. Rezultatele obținute în probele de calificare (de tracțiune), ușurința cu care se supun dresajului și antrenorului, efortul lent doar susținut în timpul lucrului, arată clar prin ce această rasă relativ nouă, a câștigat în concurența față de celelalte rase amelioratoare.

Este incontestabil cea mai mare realizare a sectorului cabalin de rasă din țara noastră, la care au muncit cu abnegație și pricepere următorii specialiști: (în ordine alfabetică)

- Dr. Apahidean Ioan, coordonator al lucrărilor, obținerea O.M și Brevetul de invenție

- Dr. Maior Iuliu (+) Stațiunea Zootehnică Slobozia

- Dr. Nicolae Gheorghe, Stațiunea Zootehnică, Herghelia Rușetu

- Dr. Rădulescu Ion, Institutul de cercetări Zootehnice

- Dr. Suci Teodor (+) F.C.Z și C.R.C.C.C.R

În afară de cei cinci autori acceptați de O.S.I.M un șir întreg de muncitori îngrijitori, antrenori și alți meseriași din herghelii, au contribuit la realizarea acestui mare succes.

PONEII WELSH

■ Istvan Janos ANTAL, inginer zootehnist

Continuăm prezentarea raselor de ponei începută în numerele anterioare ale revistei. Unele rase de ponei pot fi privite ca adevărate „jucării”, având talie care să nu permită utilizarea la vreun scop de călărie de agrement, hobby sau la atelaje. Alte rase sunt chiar „cai adevărați”, dar cu talie mică. O astfel de rasă deosebit de utilă și totodată îndrăgită este poneiul Welsh, cu varietățile ei.

Originea

Rasa provine din regiunea Wales aflată în vestul Angliei, caracterizată prin relief muntos și climă aridă. Strămoșii poneiului au ajuns pe aceste meleaguri prin intermediul celților sosiți în Europa în ultimele secole înainte de Iisus. Celții au fost denumiți welsh-adică străini, deci și caii lor au primit această denumire. Caii celților – welsh erau cai de tip orientali care mai târziu s-au încrucișat cu poneii din nordul Oceanului Atlantic, iar mai târziu au primit infuzie de sânge de la alți cai orientali și berberi. Climatul arid și

relieful muntos, împădurit din regiunea Welsh a contribuit la o anumită selecție naturală, iar împerecherile înrudite la o anumită consolidare a caracterelor rasei, ajungând astfel începând cu secolul X la apariția unei constituții corporale și conformații nobile și destul de uniforme a acestui căluț.

Calitățile și frumusețea poneiului crescut în semisălbăticie a atras interesul oamenilor, iar importanța acestei rase a început să crească din ce în ce mai mult. La început, rasa a fost folosită pentru purtarea samarului, mai târziu exemplarele mai mari au fost utilizate la călărie de către păstori, iar exemplarele mai mici au ajuns să fie folosite în mine, tocmai pentru talia mică, la tracțiunea vagonetelor. După apariția mecanizării care a dus totodată la îmbunătățirea rețelilor de drumuri, importanța poneilor a trecut la crescătorii în scop de hobby sport și agrement. Până la sfârșitul secolului XIX, s-a terminat definitiv utilizarea lor la muncă și servicii.

În anul 1901 s-a înființat Welsh Pony and Cob Society, iar din anul 1902 a apărut *stud book-ul* rasei de ponei Welsh Mountain. Această varietate este reprezentantul tipului ancestral. În munții și pădurile montane din regiunea Welsh și azi există herghelii care trăiesc în semisălbăticie, bineînțeles sub atenta supraveghere a crescătorilor și a asociației „Welsh Pony and Cob Society” cu sediul în Aberyswyth, care coordonează creșterea rasei.

Exteriorul

Când vorbim de Welsh Pony, vorbim de fapt despre un grup de varietăți de rase înrudite cu origine genetică comună și cu anumite diferențe, în primul rând, de talie și conformație, obținute prin selecție.

Denumirile varietăților sunt:

- Welsh mountain pony: varietatea „A”
- Welsh riding pony: varietatea „B”
- Welsh pony tip Cob: varietatea „C”
- Welsh Cob pony: varietatea „D”

Welsh Pony Society a stabilit acest număr strict de varietăți. Aceste varietăți au apărut prin simplul motiv al necesității ca fiecare grupă de vârstă la copii să aibă un ponei cu talie potrivită.

Rasa cu varietățile este caracterizată printr-o frumusețe și o noblețe aparte, cu o conformație proporțională, sunt „cai adevărați” cu talie mai mică, cu temperament vioi și o privire care trădează bunăvoință și, de ce nu, - o anumită inteligență.

Capul este mic, uscățiv, cu piele fină, cu regiunea craniană lată și profil ușor concav, cu ochii mari și privire blândă. Urechile sunt mici, apropiate, iar nările largi care permit un drum liber aerului inspirat. Acest cap este prins de un gât frumos, lung, elegant și arcuit, mult mai fin la iepe și mai musculos la armăsari. Greabănul nu este prea ridicat dar este lung, și bine îmbrăcat în mușchi.

Trunchiul este musculos, suficient de adânc cu o cutie toracică voluminoasă și

un piept lat. Spinarea este solidă cu regiunea șalelor puternică. Membrele anterioare sunt suficient de lungi, cu antebraț puternic, iar umerii au o bună libertate de mișcare.

Fundamentul este bine dezvoltat, cu fluier nu exagerat de fine, dar suficient de solide. Buletele sunt bine dezvoltate, iar copitele sunt mici dar solide. Membrele posterioare au angulații și aplomburi corecte. Jareții sunt bine dezvoltați cu articulații largi și cu lungime potrivită, foarte solizi.

Varietățile „A” și „B” au conformație identică, diferă doar talia. Tipul „Cob” are o constituție mai robustă, cu aspect mai „de ponei”, cu gât mai sus inserat atât la masculi cât și la femele. La armăsari musculatura gâtului este de multe ori ușor „încărcată”, comparativ cu celelalte rude. Această varietate are și un păr fin, dar mai abundent peste copite.

Varietatea „C” și „D” de asemenea diferă prin talie, iar varietatea „D” pe lângă talia mai mare are și o constituție mai robustă.

Dimensiuni Corporale

Varietatea „A” sau Welsh Mountain Pony.:

- Talie: 122 cm
- Perimetrul toracic: 150-170 cm
- Perimetrul fluierului: 14-16 cm

Varietatea „B” sau Welsh Riding Pony :

- Talia: 137 cm
- Perimetrul toracic: 150-170 cm

- Perimetrul fluierului: 15-17 cm
- #### Varietatea „C” sau tipul Cob:

- Talia: 137 cm
- Perimetrul toracic: 155-180 cm
- Perimetrul fluierului: 16-18 cm

Varietatea „D” sau poneiul Welsh Cob:

- Talia: 137 cm
- Perimetrul toracic: 165-190 cm
- Perimetrul fluierului: 17-19 cm

Culoarea

Se admite orice culoare în afară de cea bălțată.

Calități și utilizare

Fiecare varietate este caracterizată prin rezistență și lipsă de pretenție atât la condițiile de furajare cât și la cele de întreținere. Sunt potriviți pentru utilizare multilaterală. Se pretează foarte bine la un sistem extensiv de întreținere. Se pot ține liber în orice anotimp, au nevoie doar de umbră împotriva razelor de soare vara și o copertină împotriva precipitațiilor iarna. Au temperamentul echilibrat și mișcarea energetică. Fiecare varietate are longevitate foarte bună. Au calități excelente pentru utilizarea la sport și agrement de către copii. Varietățile „C” și „D” pretează și la adulți atât la călăria de agrement cât și la sportul de atelaje. Tocmai pentru calitățile multilaterale tipul Cob este mai răspândit.

Răspândirea

Poneii Welsh sunt foarte populari și răspândiți în primul rând în Europa și în

America. În afară de calitățile excepționale ale rasei „pure”, se pretează excelent și ca infuzie la formarea exemplarelor de hibridi de ponei de sport. Efective valoroase sunt în Olanda, Germania, Belgia, dar și în SUA. În fiecare țară importantă crescătorii sunt organizați în asociații afiliate la organismele internaționale.

Toate informațiile importante despre rasă le puteți afla la: www.wpcs.uk.com

În anii trecuți și în România au apărut unele exemplare ale rasei, dar foarte puține cu pedigree originale, recunoscute de organismul internațional, și foarte multe fără acte. Deja există crescători în județele Bihor și Satu Mare, dar sunt multe exemplare și în alte județe. Creșterea în rasă pură trebuie coordonată și la noi de către ASOCIAȚIA CRESCĂTORILOR DE CAI DE RASĂ PONEI DIN ROMÂNIA cu sediul în Reghin jud. Mureș Str.

FRIZIAN

PERLA NEAGRĂ OLANDEZĂ

■ Istvan Janos ANTAL, inginer zootehnist – Autoritatea Hipică Națională

În ultimii ani calul de rasă Frizian a reușit să își croiască nestingherit un loc aparte pe piața mondială. La promovarea imaginii lui de perlă neagră au contribuit din plin arta fotografică a ultimelor decenii (Gabrielle Boisselle îndeosebi), dar și arta spectacolului (frizianul Zingaro devenise la fel de celebru ca și genialul lui mentor, Bartabas. După pierderea lui, imaginea i-a fost imortalizată în statui și opere de artă, dar niciodată Bartabas nu i-a mai găsit un înlocuitor pe scenă).

Cal baroc prin excelență, el face parte alături de Lipițan și de Spaniol din categoria raselor de cai apreciați îndeosebi pentru aspectul elegant și expresivitatea mișcărilor.

ORIGINI

Descinde din caii de tracțiune folosiți de romani prin anii 1000 î.Hr. și de cavaleri în cruciade. În perioada cruciadelor se presupune o pătrundere de sânge oriental în formarea rasei. Din secolul al XVI-lea, când Olanda era ocupată de spanioli, datează o infuzie de sânge andaluz care a contribuit la rafinarea acestui cal masiv, de unde a moștenit trapul grațios și portul elegant al ancoulurii. El devine astfel un cal foarte căutat pentru călăria de Înaltă Școală. În secolul al XVIII-lea, sub ocupația

franceză a Olandei, ofițerii francezi au fost seduși de trapul Frizianului. Mai multe decrete ale regilor Franței au pus sub protecție caracteristicile rasei. În secolul al XIX-lea s-au făcut încrucișări pentru a obține o rasă și mai ușoară de trap. Tot acum au loc în Țările de Jos cursele foarte populare de frizieni călăriți și atelați la scaunul frizian. 1910 și anii '70 au fost ani de alarmă, când s-a înregistrat o scădere a cotei frizianului. Începând cu anii '80 el revine în forță, odată cu folosirea lui cu succes în noile discipline (agrement și spectacol).

În Franța, Frizianul este înregistrat ca rasă de călărie și nu de tracțiune.

STANDARDE:

Talie: 1,55 – 1,66 m

Culoare: neagră în totalitate, o mică stea albă fiind tolerată, cu excepția armăsarilor reproducători.

Roba neagră se datorează genelor de colorație 100% negru. În prima fază s-au înregistrat frizieni rotați, murgi și chiar roibi. Prin selecție repetată s-a urmărit înlăturarea genei generatoare de roib, obținându-se în timp acel negru abanos care face faima frizianului.

Morfologie: cal puternic cu cap fin și expresie inteligentă, urechi mobile cu vârfurile apropiate, gât arcuit, corpul compact și musculos cu spate scurt și puternic, umăr lung și adânc. Membrele uscate, cu copite solide și glezne elegant „încălțate” în păr lung. Coada și coama foarte bogate, lejer ondulate.

CARACTER

Mental echilibrat, docil și sensibil, temperament vioi, jucăuș, uneori capricios.

PREȚ

În funcție de gradele de clasare prețurile variază considerabil: o iapă Stamboek între 3-10 ani valorează între 4500 și 10.000 Euro.

Un armăsar Stamboek (recunoscuți ca amelioratori de valoare) ajunge la 600.000 de Euro. Astfel de armăsari poartă titlul de Preferent.

Utilizatorii disting două tipuri în cadrul rasei: cel baroc cu aluri foarte ridicate, în consecință mai bun la trap decât la galop și modelul polivalent, mai sportiv, cu aluri mai întinse și omogene. Ca și Lipișanul, în decursul istoriei, Frizianul a fost supus la tot felul de ajustări menite să

facă din el când cal de muncă masiv, când mai leger de atelaj. Evoluția lui este mai lentă, neterminându-și creșterea înainte de vârsta de șase ani. Bine lucrat, el poate da rezultate strălucite în competiție. La competițiile internaționale de atelaje s-a remarcat de nenumărate ori. Nu este un cal de duranță, de aceea necesită un antrenament special pentru creșterea capacității respiratorii.

Modelul de frizian leger are un galop bun, iar în dresaj este un cal stilat care poate atinge nivel de performanță.

Nu sunt cai întotdeauna ușor de mani-

at, spune o proprietară de frizieni, având în vedere că nu au multă forță în trenul posterior. Anul acesta am lucrat schimbările de picior în trei timpi care sunt greu de obținut, dat fiind că spatele nu e foarte puternic. Sperăm să ajungem la concursul Saint George cât mai curând.

În România putem vorbi de un interes crescând pentru Frizian. Lipsesc, încă, acei maștri care să îl poată aduce la justa lui valoare și capacitate de a străluci în luminile rampei. Deziderat valabil și pentru alte rase de valoare, autohtone, Lipișanul de exemplu.

CALUL DE SPORT GERMAN - TRADIȚIE ȘI HIGH TECH

■ *Drd. Ing. Mihail Lechkun, consilier A.H.N.*

O PRIVIRE ÎN ATELIERUL MARILOR PERFORMANȚE ECVESTRE

Concursurile de călărie reprezentate prin disciplinele consacrate: sărituri obstacole, dresaj, proba completă, sunt fără îndoială, alături de alergările pe hipodrom, cele mai populare spectacole ecvestre în lume și la noi. Interesul deosebit al publicului dispus să urmărească spectacolul performanței cuplului cal – călăreț a condus, în țările dezvoltate și cu tradiție în domeniu, către cristalizarea unui nou sector economic – industria hipică. Spectacolul ecvestru desăvârșit urmărit azi în tot mai numeroasele competiții de mare ținută reprezintă doar împlinirea, fața văzută a unui uriaș angrenaj – filiera zootehnică de „producere” și punere în valoare a calului de sport. Competiția strânsă de la nivelul marilor turnee determină cercetări asidue pentru găsirea unui mod eficient de îmbunătățire a

performanțelor. Înalta tehnologie îmbracă acum ambele laturi ale „producției” cailor de sport de mare performanță, pe de o parte efortul de ameliorare genetică a raselor de sport iar pe de alta, condițiile de exploatare (reproducție, hrănire, antrenament, adăpostire, etc.). În acest articol ne vom opri asupra câtorva aspecte care definesc sistemul german de ameliorare genetică pentru caii de sport, unul dintre cele mai performante la ora actuală în lume. Informațiile prezentate sunt menite să ofere câteva repere pentru acei crescători de cai de sport din România, din sectorul de stat și privat, care se străduiesc să redevină competitivi pe piața mondială a calului de sport, și totodată, forurilor de specialitate care își doresc ca România să revină în elita mondială a disciplinelor ecvestre.

Particularități în ameliorarea genetică a cailor de sport

O combinație deliberată a factorilor ameliorării reprezintă un program de ameliorare. Acesta presupune un sistem de acțiuni asupra procesului de reproducție prin care baza ereditară a unei populații de animale domestice este modificată de-a lungul generațiilor într-o direcție utilă omului. Astfel, indirect, poate fi realizată o îmbunătățire a performanțelor de producție. În cazul cailor de sport aceste performanțe sunt rezultatele obținute în competițiile ecvestre.

Un program de ameliorare trebuie să se refere la două aspecte: unul teoretic, de proiectare și altul practic, de implementare. Latura teoretică cuprinde în primul rând stabilirea obiectivului ameliorării, estimarea parametrilor genetici, alegerea caracterelor și estimarea progresului genetic. Partea practică, presupune mai întâi definirea modului de derulare a testării performanțelor, alegerea metodei de estimare a valorii de ameliorare și dirijarea împerecherilor pentru descendenții reținuți în matcă.

În prima etapă sunt enumerate caracterele de ameliorat, direcția de ameliorare a fiecăruia și este stabilită importanța relativă a fiecăruia. În creșterea cailor de sport – înăietate au bineînțelese caractere de producție, care vizează comportamente și care se referă la aptitudinile pentru sărituri obstacole, dresaj, de călărie. Ele sunt urmate de caracterele de reproducție (fertilitate, natalitate, etc.) întrucât acestea vizează eficiența selecției, prin numărul mai mare sau mai mic de descendenți viitori candidați la reproducție. Spre deosebire de alte specii de animale domestice, caracterele de exterior și „interior” (tip de sistem ner-

Estimatele corelațiilor genetice (rg) dintre caracterele evaluate la înscrierea în registrul genealogic și cele evaluate la examenul de testare a performanțelor
(CHRISTMANN, 1996; n=5,347)
după G. von Lengerken și H.-J. Schwark, 2002

Caractere Înscriere în Stud-Book	Caractere Probe de calificare				
	Trap	Galop	Pas	Aptitudinea pentru călărit	Săritură obstacol liber
Cap	0.20	0.19	0.10	0.30	0.00
Gât	0.27	0.40	0.27	0.29	-0.90
Poziționarea șei	0.28	0.33	0.26	0.32	-0.27
Format corporal	0.60	0.60	0.48	0.67	-0.20
Trenul anterior	0.32	0.30	0.11	0.35	-0.80
Trenul posterior	0.36	0.20	-0.10	0.24	-0.30
Tipul	0.54	0.52	0.35	0.60	-0.11
Corectitudinea	0.60	0.51	0.18	0.55	-0.20
Trap	0.81	0.66	0.49	0.72	0.20
Pas	0.41	0.57	1.00	0.53	-0.23
Nota de ansamblu	0.78	0.76	0.65	0.82	-0.11
Dezvoltare corporală	0.40	0.38	0.11	0.38	0.30

vos, supunere, ușurința și dorința de a învăța, etc) prezintă o importanță semnificativă în obiectivul ameliorării cailor de sport, deoarece, de cele mai multe ori, există corelații pozitive cu cele de producție.

O serie de trăsături de natură obiectivă, caracteristice speciei, îngreunează însă eficiența ameliorării genetice a cailor de sport. Intervalul mare de generație și intrarea relativ tardivă a acestora la reproducție la reproducție, limitează posibilitățile de testare după calitatea descendenților. De asemenea sistemul de testare a performanțelor este complex și heterogen (examene de testare a armăsarilor, examene de testare a iepeilor, examene de testarea a aptitudinilor pentru sărituri obstacole și dresaj, testarea în cadrul competițiilor). O altă carac-

teristică este divizarea activităților de creștere în populații mici și foarte mici, în medii diferite.

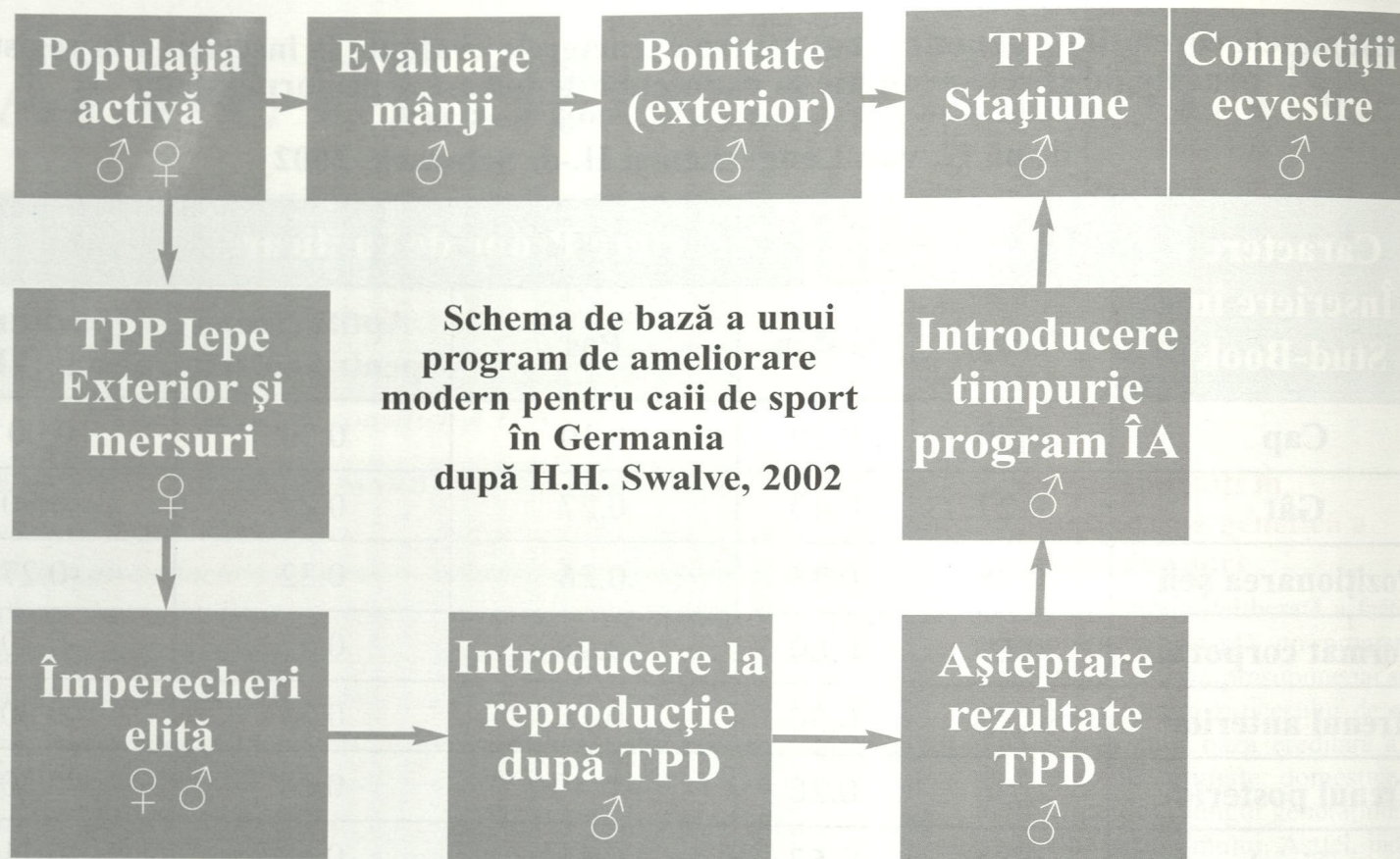
Chiar și în Germania, de cele mai multe ori un crescător deține una sau doar câteva iepe. Există și unități care dețin efective mai mari, dar acestea sunt reduse la număr.

Testarea performanțelor

Elementele esențiale ale programului de ameliorare pentru caii de sport din Germania sunt: lucrările de clasare a armăsarilor, probele de calificare - examenul de performanțe proprii (TPP) în stațiunea de testare, completate mai târziu cu informațiile privitoare la performanțele proprii din activitatea competițională și nu în ultimul rând testarea specifică a iepeilor de reproducție. Bio-

tehnologiile de reproducție au deschis posibilități deosebite pentru intensivizarea programelor de ameliorare prin scurtarea intervalului de generație și prin îmbunătățirea caracterelor de reproducție a iepeilor. În Germania, inseminarea artificială (IA) s-a extins pe scară largă. În 2001, ponderea inseminării artificiale din totalul împerecherilor realizate se prezenta în felul următor: 97,09 % în cadrul Asociației Crescătorilor de Cal Oldenburg, 90,64 % - Asociația Crescătorilor de Cal Holstein și 88,27 % Asociația Crescătorilor de Cal Hannoveran.

Astfel acum se poate vorbi și în cazul cabalinelor de o sporire a intensității de selecție. Utilizarea inseminării artificiale și eforturile întreprinse pentru scurtarea intervalului de generație au permis noi

optimizări ale planului de selecție: Astfel armăsarii tineri, imediat după ce au trecut testările pe performanțe proprii (TPP), sunt utilizați pe scară largă la reproducție. Armăsarii de elită sunt lăsați să aștepte mai întâi rezultatele testării după descendenți (TPD). Creșterea ponderii iepelor testate a permis de asemenea o creștere a intensității de selecție. Pe această bază optimizată, acum este posibilă o estimare mai precisă a valorilor de ameliorare a reproducătorilor. Cei mai valoroși și mai potriviți candidați la reproducție pot fi astfel identificați, dirijați și utilizați pentru împerecherile cu tații de armăsari și mamele de armăsari. Schema unui astfel de program conceput și implementat în Germania este reprezentat în schema de mai sus.

Un nou sistem de evaluare genetică

În 2003, J. Jaitner și F. Reinhardt de la Vereinigte Informationssysteme Tierhaltung w.V. din Verden (VIT) au prezentat comunității științifice internaționale noul sistem național de evaluare genetică a cailor de sport din Germania în cadrul ședinței anuale a Federației Europene de Zootehnie, desfășurată la

Roma, Italia. Beneficiarul principal al acestei ample lucrări a fost Federația Ecvestre Germană (FN). Modelul a fost elaborat de către specialiștii de la VIT Verden în colaborare cu un grup de lucru responsabil cu estimarea valorilor de ameliorare din cadrul Federației Ecvestre Germane. Noul sistem de evaluare a avut la origine rezultatele unei serii de investigații științifice întreprinse de Ch. Hassenstein, 1998 – „Analiza genetica-statistică a unor nou-identificate caractere în cadrul testelor competiționale pentru caii de sport” și A. von Velsen-Zerweck, 1998 – „Sistem Integrat de estimare a valorii de ameliorare a cailor de sport utilizați la reproducție” 13ș. Transferul de idei științifice și adaptarea lor la situațiile practice actuale în creșterea cailor de sport au condus la elaborarea unui model genético – statistic, verificat acum cu succes în practică. Pentru predicția valorii de ameliorare specialiștii germani utilizează metodologia BLUP (*Best Linear Unbiased Prediction* – cea mai bună predicție liniară nedeplasată) - modelul animal cu repetabilitate pentru mai multe caractere. Acest model este recomandat pentru situația în care caracterele sunt măsurate în mod repetat, pe aceiași indivizi, pe

durata în care aceștia sunt în matcă.

Estimările valorilor de ameliorare sunt întreprinse anual utilizând pe de o parte datele pe care le furnizează caii activi în competițiile sportive, iar pe de altă parte - informațiile privind performanțele proprii atinse în momentul desfășurării lucrărilor tehnice de testare a aptitudinilor pentru călărie (dresaj, sărituri obstacole), conduse de către asociațiile de creștere.

Pentru acest model au fost luate în considerare 15 caractere, care descriu atât performanțele sportive la nivel național cât și cele obținute odată cu desfășurarea lucrărilor tehnice de califica-

re și clasare. Toate aceste informații sunt utilizate pentru a estima mai precis potențialul genetic al cailor de sport pentru probele de sărituri obstacole și dresaj.

Studiul a utilizat toate rezultatele sportive începând cu anul 1995, înregistrate în concursurile importante de călărie pentru sărituri obstacole, dresaj. Suplimentar au fost preluate și datele furnizate de toate competițiile sărituri obstacole și dresaj destinate cailor tineri.

Modelul genético-statistic aplicat exploatează toate sursele care pot oferi informații despre un candidat la reproducție: performanțele proprii, ale ascendenților, ale colateralilor și nu în ultimul rând ale descendenților. Cercetarea inițială a introdus în sistem datele culese cu ocazia desfășurării lucrărilor de clasare și calificare întreprinse de asociațiile de creștere pe rase a cailor de sport începând cu anul 1986. Odată cu desfășurarea lucrărilor de testare a performanțelor iepelor și armăsarilor de reproducție, au fost înregistrate toate datele privind aptitudinile pentru pas, trap, canter, aptitudinea pentru călărie și sărituri libere, și suplimentar pentru armăsari, rezultatele unui parcurs de sărituri. Pentru toți caii au fost luate în considerare informațiile disponibile referitoare la performanțele proprii ale ascendenților, pentru două generații.

În organizarea noului sistem de evaluare a cailor de sport din Germania, publicarea valorilor de ameliorare depinde atât de acuratețea efectuării testărilor cât și de numărul de descendenți. Evaluarea din 2002 a cuprins un număr de aproximativ 390.000 cai, din care 250.000 au oferit un număr total de aproximativ 6.5 milioane de înregistrări de performanțe.

Rezultatele armăsarilor sunt publicate de către Federația Ecvestră Germană anual, editate electronic și puse la dispoziția crescătorilor și asociațiilor de creștere pe suport CD. Informațiile sunt prezentate în ordine ierarhică a valorilor, separat pe discipline: sărituri obstacole și dresaj. Acestea nu sunt publicate în indexul general pentru sărituri, respectiv dresaj, decât în situația în care există o acuratețe de peste 75 %, iar fiecare armăsar are cel puțin 5 descendenți. De asemenea, pentru acești reproducători, valorile de ameliorare pentru sărituri

obstacole și dresaj sunt publicate numai dacă există o acuratețe de cel puțin 75% sau dacă există cel puțin un descendent cu performanțe proprii înregistrate pen-

tru caracterul respecti.

BIBLIOGRAFIE

- C. Drăgănescu, 1979 – *Ameliorarea animalelor*, Editura CERES, București;
- H. Grosu și P. Olteanu, 2005 – *Programe de ameliorare genetică în zootehnie*, Editura CERES, București;
- J. Jaitner și F. Reinhardt, 2003 – *Nationale genetische Auswertung für Pferde in Deutschland*, 54. Jährliche Sitzung der europäischen Verbindung für Tierproduktion Rom, Italien;
- G. von Lengerken și H.-J. Schwark, 2002 – *Exterieur und Leistung in der Pferdezucht – Alleskönner oder Spezialisten*, Arch. Tierz., Dummerstorf 45 Sonderheft, 68-79;
- H.H. Swalve, 2002 – *Aktuelle Aspekte der Rinder- und Pferdezucht*, Arch. Tierz., Dummerstorf 45 Sonderheft, 5-19;

EREDITATEA COMPORTAMENTELOR

■ Dr. Anca BOGDAN

Totul ar atâta de simplu dacă am putea prevedea caracterul unui produs observându-l pe cel al părinților săi. Din păcate, transmiterea comportamentelor este puțin cunoscută. La cal, este extrapolată adesea în funcție de rezultatele obținute la alte specii. Terenul nu este totuși complet neexplorat și sunt disponibile o serie întreagă de informații disponibile.

Primele rezultate interesante au fost obținute în anii 1990. S-a putut defini probabilitatea de moștenire a câtorva unor factori: astfel probabilitatea de a moșteni părul și talia este destul de ridicată (0,5-0,9), iar cea a duratei de gestație este mult mai scăzută (0,25-0,40). În ceea ce privește comportamentul, ne găsim în după toate aparențele între 0,20-0,45.

Bine-nțeles, comportamentul depinde de factorii genetici, dar mediul are o influență decisivă.

Comportamentul calului depinde de interacțiunile dintre celulele nervoase numite neuroni, relațiile dintre neuroni fiind influențate de neuromediatorii care sunt substanțe chimice complexe.

Cele mai importante sunt dopamina, serotonina și acetilcolina.

Toate aceste caracteristici nu vor fi dominate de o singură genă, ci de foarte multe gene.

Antrenarea

Se remarcă diferențe considerabile între specii în ceea ce privește facultățile de antrenare. Acestea există la câine, dar și la șoarece, la porc... Unii autori au elaborat lucrări cu privire la capacitatea de antrenare a cailor în funcție de rasă. Studiile au fost făcute pe Quarter Horses și pur-sângele englez (PSA). Caii trebuiau să împingă o anumită poartă din trei în spatele căreia erau dulciuri. Aceste porți erau vopsite în culori diferite. Ca să dăm doar un exemplu, caii Quarter Horses au avut nevoie, în medie, de 5,4 zile ca să

ajungă să-și ducă treaba la bun sfârșit, în timp ce cailor PSA le-au trebuit 8,4 zile.

Chiar și în cadrul aceleiași rase diferențele în ceea ce privește ușurința antrenării sunt evidente când se compară descendența a doi armăsari distincți. Unii armăsari produc descendenți care învață mai repede.

Alimentația și reproducerea

Rasele nu sunt identice nici în ceea ce privește comportamentul alimentar.

În general, pony-i sunt predispuși la obezitate, în timp ce caii de rasă, nu. Acest lucru se datorează fără îndoială faptului că rasele de pony provin din ținuturi pustii și aride, iar exemplarele

cele mai apte de supraviețuire cu hrană puțină au fost selecționate natural.

De altfel, diferențe genetice există și în comportamentul sexual. Toți crescătorii știu că sunt armăsari cu

libido mai puternic sau mai redus. La iepe, este recunoscut faptul că animalele de rasă trapaș sunt mai „focoase” decât iepele arabe, de exemplu.

Comportamentul matern

Comportamentul matern puternic dependent de un hormon numit prolactină. La șoareci, o mutație a genei receptorilor de prolactină duc la dispariția instinctului matern. La iepe, ne mulțumim u extrapolarea, căci au fost realizate foarte puține studii specifice.

Respingerea unui mânz nou născut are cu siguranță o cauză parțial ereditară. Este vorba de iepe care-și resping în mod agresiv mânjii nou născuți sau care, în mai mică măsură, nu se prea îngrijesc de vlăstarul lor. Aceste afecțiuni apar mai curând la femele care fată prima dată, ceea ce sugerează importanța antrenamentului. Totuși, unele iepe își resping sistematic mânzul nou născut de-a lungul întregii lor cariere de reproducere.

Notăm o reprezentare foarte importantă a calului de rasă Arab: în urma unor anchete, s-a constatat că aceste respingeri reprezintă mai mult de 50% la iepele din rasa Arab, urmate de Quarter

Horses și PSA.

La iepele arabe, influența anumitor armăsari este dovedită științific.

Sunt de notat și diferențe importante între rase și în dezvoltarea mânjilor sub șase luni.

Ele sunt deosebit de pronunțate în primele ore de viață. Astfel, poney-i se ridică în picioare și sug din prima ora de

viață, PSA au nevoie de o jumătate de oră mai mult, iar calul american ocupă o poziție intermediară. După acest moment, diferențele sunt minime, ritmul și frecvența supturilor fiind asemănătoare la diversele rase. Se pare totuși că timpul de odihnă și de decubit al mânjilor până în șase luni poate varia în funcție de armăsari.

Agresivitate și dominare

La alte specii au fost identificate numeroase gene care generează comportamente agresive. La cal, se știe că mânjii provniți din iepe dominante au tendința de a fi dominanți, dar nu se știe dacă această capacitate este ereditară sau se datorează unui efect de imitare a mamei. Încilinăm mai mult spre imitare în măsura în care nu observăm diferențe între mânjii proveniți din iepe dominante sau nu când aceștia sunt înțărcați prematur și crescuți separat de mama lor.

Caracterul

Călărețul știe că între rase există diferențe de caractere. Lucrările lui Hermesen (1997) bazate pe o serie de anchete, permit descrierea caracterului unora dintre rase. (În principal, este vorba de cai de origine americană, după cum rezultă din tabelele de mai jos.)

Caracterul în funcție de rase (după Hermesen)

RASĂ	CARACTER
Appaloosa	Foarte rezistent, docil, voluntar, solid
Arab	Rezistență mare, inteligență excepțională
Cai pitici	Le place compania omului, foarte jucăuși, capacitate mare de antrenare
Morgan	Intelligent, curajos, ușor de mânuit, impetuos
Paint horse	Intelligent, caracter egal
Quarter Horse	Foarte inteligent, calm, demn de încredere
Calul american de șa (selle américain)	Ușor de antrenat, foarte prietenos
Trăpaș	Temperament sportiv, foarte energic
Pur-sânge	Curajos, foarte vivace

Ancheta desfășurată de curând de Hayes prin chestionarea a 50 antrenori și veterinari a permis lămurirea anumitor noțiuni pornind de la răspunsurile primite la următoarele 6 întrebări:

- antrenament: capacitate de a învăța lucruri noi
- atitudine la lucru: capacitatea de a realiza acțiuni repetitive, rezistență la lucru
- caracter
- capacitatea de a realiza acțiuni pe care calul nu vrea să le facă (traversarea unui curs de apă, reacția la un act veterinar simplu...)
- caracter fricos sau nu
- rezistență la durere

Comportamente anormale

Și comportamentele anormale au uneori o bază ereditară. Așa e cazul cu stereotipurile sau ticurile care otrăvesc viața multor cai: tic de arpentaj (calul se plimbă în boxa lui), ticul ursului (calul se leagănă pe picioarele anterioare), ticul aerofagic cu sa fără sprijin. Puternica reprezentare a unor rase sugerează o componentă genetică.

Astfel, caii PSA sunt mai curând pre-

dispuși la ticuri decât alții. Totuși nu este de neglijat rolul mediului înconjurător, aceste animale fiind adesea ținute în condiții anxiogene (izolare, lipsă de contact cu alți cai) care reprezintă, de asemenea, un mediu propice dezvoltării stereotipurilor.

Ticul aerofagic pare să aibă o componentă ereditară puternică, indiferent de condițiile de creștere. Pe anumite descendențe PSA găsim mai bine de 50% exemplare cu ticuri.

Într-un studiu făcut pe caii Przewalski se arată că un cal provenit din bunici cu ticuri și părinți fără ticuri are 25% șanse să dezolte un stereotip, procentajul ajungând la 60% dacă amii părinți au ticuri. Caii care au un tic se simt mai bine, căci produc o „morfină” endogenă compusă din substanțe numite opioide. Capacitatea de a moșteni ticuri are desigur drept bază o sensibilitate la opioidele endogene.

Alt comportament anormal este automutilarea: calul se ciupește sau se mușcă pe flancuri, mușcătura fiind de obicei însoțită de o lovitură de picior. Se întâmplă mult mai rar ca ținta mușcăturii să fie

membrele sau pieptul. Și aici apare clar o componentă ereditară și de rasă. Arabii sunt primii afectați, urmași de Quarter Horses și de caii americani de sa (selle américain); este de notat și o puternică predispoziție familială.

Nu avem încă destule studii pentru a putea caracteriza mai bine ereditatea comportamentală la cai. Multe sunt încă în curs de desfășurare, iar rezultatele lor ar trebui să ne permită pe viitor o selecționare mai corectă în privința aptitudinilor dorite în funcție de destinația animalului.

RASĂ	ANTRENAMENT	ATITUDINE LA LUCRU	CARACTER	REAȚIE LA O ACTIVITATE NEDORITĂ	REAȚII DE FRICĂ	RĂSPUNS LA DURERE
Appaloosa	Învăță repede, dar lecțiile trebuie repetate	Simte nevoia să fie stimulat	Nu-i place rutina	Ușor, curios „face pe prostu” în mod pasiv sau agresiv	Slabe	Ridicată, „moale”
Arab	Învăță repede	Energic	Jucăuș, impresionabil, obosește repede	Are dorința de a plăcea, dar tinde să scape de treabă	Foarte ridicate	Foarte variabilă, funcție de individ
Cai pitici	Învăță foarte repede, curajoși, lucrează cu plăcere	Foarte legați de om	Îndărătnici, încăpățânați		Medii	Ridicată
Morgan	Învăță repede	Rapid, voluntar	Impetuos, dar ușor de dirijat	Se adaptează ușor, face dovadă de bunăvoință	Greu de speriat	Slabă. Tolerează bine durerea
Paint horse	Învăță ușor	Dur la lucru	Resonabil, ușor	Face ceea ce i se spune	Medii	Medie
Quarter Horse	Învăță repede, cal rezonabil	Răbdător, supus	Ușor	Face ceea ce i se spune	Nu știe ce-i teama	Medie
Calul american de sa (selle américain)	Învăță repede, receptiv	Cal voluntar, dur la lucru	Foarte atașat de om, afectuos, jucăuș	Ascultător, dorința de a plăcea	Ușor de speriat	Medie
Trăpaș	Învăță repede	Supus	Ușor, drăguț, rezonabil	Supus	Fără frică	Slabă
Pur-sânge	Învăță relativ ușor, dar îi e greu să se concentreze	Dur la muncă	Foarte legat de om, răspuns emoțional puternic, reactivitate mare	Refuzuri succesive urmate de acceptare	Foarte fricos	Ridicată

BOLILE PIELII

COSMETICA PIELII

■ Dr. Anca BOGDAN

Dacă în numărul trecut am prezentat modul de îngrijire a pielii, parului din coama și coada, în numărul prezent va voi prezenta și alte aspecte ale cosmeticii pielii.

Pielea poate fi considerată ca un organ, deoarece ea este prima barieră în calea patrunderii agenților patogeni (bacterieni, virali, parazitari). Orice plagă apărută pe piele trebuie tratată din primul stadiu, deoarece altfel se poate infecta, ea însăși poate fi poarta de intrare pentru alte boli - tetanos -, calul fiind alături de noi, oamenii, cea mai sensibilă specie. Tratamentul trebuie să fie local cât și general, prin administrarea de seruri specifice și antibiotice.

Uneori plagile pot necesita suturarea lor. Pentru aceasta este necesară intervenția medicului veterinar, deoarece o apropiere defectuoasă a marginilor plăgii poate duce la apariția unor cicatrici urate, vicioase, putând duce la imposibilitatea utilizării animalului. Sutura trebuie aplicată cât mai repede după producerea rănii - de preferat în primele ore urmata de administrarea de ser antitetanos, antibioterapia generală depinzând de gravitatea rănii.

Însă, indiferent dacă este o rană suturată sau nu, toaleta zilnică este obligatorie, pentru că o rană lăsată să se vindece "de la sine" se poate infecta sau produce o cicatrice vicioasă - fără tendința de închidere - specifică calului.

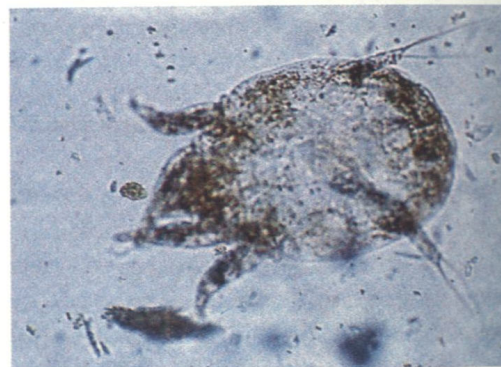
Pe pielea calului se pot "prinde" și insecte hematofage, cele mai frecvente fiind capusele. Pe langă disconfortul cauzat, mâncărime, scarpinat, capusele pot transmite și boli. De aceea dacă observăm astfel de insecte în coama și pe membrele cailor e bine să-i protejăm prin aplicarea de substanțe antiparazitare externe - NEOSTOMOSAN - fiind printre putinele tolerate de cabaline.

O Îngrijire - pansaj - necorespunzătoare duce la apariția scabiei - care se localizează pe cap, gat-coama, coada și baza cozii. Parazitul care produce boala nu poate exista pe o piele curată, bine întreținută, iar prin obiectele de pansaj (tesala, perie, piepten) se transmite la un alt individ.

Îngrijirea zilnică va face ca boala să nu poată debuta sau este observată din stadiu incipient. Scarpinatul depreciază calitatea parului și pielii fiind și un aspect negativ al modului de îngrijire. Scabia se tratează prin aplicarea pe zonele afectate de substanțe antiparazitare iar ustensilele de pansaj prin opărire și dezinfectare cu același tip de substanțe. Boala se poate trata fără a lăsa semne.

Tot la bolile pielii se include și apariția melanoamelor sub formă de noduli ai celulelor ce produc melanoma în jurul gâtului, în jurul anusului, sub coada mai ales la cii vineti (suri). Uneori aceste tumori (Noduli) pot evolua fără a apărea la suprafață, dar odată cu înaintarea în vârstă se măresc în volum și apar la suprafață. De cele mai multe ori evoluează fără a crea probleme, dar uneori pot afecta organe învecinate, moment în care se poate interveni chirurgical.

FOTOSENSIBILIZAREA este o afecțiune ce apare pe zonele depigmentate - zonele roz mai ales de pe bot sub acțiunea puternică a soarelui. Aceste zone se pot tumefia, urmate de descarnare și o

usoară sensibilitate cutanată în zona. Are două cauze una generată de lipsa pigmentului și a parului și o altă generată de anumite plante ingerate urmata de expunerea la soare. Se recomandă ca în zilele foarte însorite să se de posibilitatea animalului să stea sub un umbrar (copac, grajd), iar dacă nu există această posibilitate să se aplice pe zonele cu potențial de risc a unei creme protectoare umane. În cazul în care tumefierea s-a produs se pune animalul la umbră (chiar în grajd), se administrează un cortizon pe cale generală sub formă de unguent. De regulă vindecarea este fără urmă.

În numărul următor vom prezenta alte afecțiuni ale pielii mai des sau mai rar întâlnite.

CAMPIONAT INTERNAȚIONAL DE CREȘTERE PENTRU RASELE DE CAI SHAGYA ARAB, LIPIȚAN ȘI HUȚUL

■ M.L.

O adevărată sărbătoare europeană a crescătorilor de cai de rasă Shagya Arab, Lipițan și Huțul se va petrece între 13 și 15 iunie la Herghelia Topolcianky din Slovacia. Sub egida organizațiilor internaționale de creștere Internationale Shagya-Araber Gesellschaft (ISG), Lipizzan International Federation (LIF), Hucul International Federation (HIF) și totodată la inițiativa Hergheliei Topolcianky va avea loc primul campionat internațional de creștere dedicat acestor rase reprezentative pentru istoria calului în Europa centrală și de est, rase faimoase acum în întreaga lume. La acest concurs pot fi înscriși caii care sunt cuprinși în registrele genealogice sau în evidențele asociațiilor de creștere recunoscute de către ISG, LIF și HIF, care au fost produși conform regulamentelor de creștere recunoscute de

asemenea de organizațiile amintite și care se înscriu, pentru fiecare rasă, într-una din următoarele 12 clase ale competiției: iepșoare de un an (născute în 2007), armăsăruși de un an (n. 2007), iepe de doi ani (n. 2006), armăsari de doi ani (n. 2006), iepe de trei ani (n. 2005), armăsari de doi ani (n. 2005), iepe de patru până la șase ani (n. 2002 - 2004), armăsari de patru până la șase ani (n. 2002 - 2004), iepe de șapte până la zece ani (n. 1998 - 2001), armăsari de șapte până la zece ani (n. 1998 - 2001), iepe de unsprezece ani și mai mult (n. 1997 și înainte), armăsari de unsprezece ani și mai mult (n. 1998 și înainte). La acest eveniment au fost invitați să arbitreze hipologi de prestigiu din întreaga lume. În program sunt cuprinse probe de aptitudini pentru călărie – dresaj și atelaj - parcurs cu obstacole, pentru cai mai

MEDZINÁRODNÝ CHOVATEĽSKÝ ŠAMPIONÁT
PLEMIEN SHAGYA-ARAB, LIPIČAN A HUCUL
INTERNATIONALES ZUCHTCHAMPIONAT
FÜR SHAGYA-ARABER, LIPIZZANER UND HUZULEN

TOPOLČIANKY, SLOWAKEI

13. - 15. Juni 2008

Národný štáb Topolčianky
www.nsttopolciansky.sk
marketing@nsttopolciansky.sk

bătrâni de patru sau cinci ani. Ultimul termen de înscriere este 20 mai 2008.

Pentru detalii legate de înscriere și regulamentul de desfășurare, cei interesați pot afla mai multe de la organizatori:

Herghelia Topolcianky, Slovacia

Tel.: 00421-37-6301613-5,

Fax: 00421-37-6301611,

E-mail: marketing@nsttopolciansky.sk

Web: www.nsttopolciansky.sk

Calul

magazin

O revistă de rasă

CERINȚE EUROPENE PRIVIND IDENTIFICAREA ȘI ÎNREGISTRAREA ECVIDEELOR ÎN ROMANIA (I)

■ *Drd. Ing. Sandu BĂLAN - ANARZ*

Intrarea țării noastre în spațiul european a necesitat implementarea tuturor normelor europene pe linia identificării efectivelor de animale și a instituirii principiului trasabilității în scopul apărării sănătății oamenilor și a animalelor.

În domeniul creșterii ecvideelor, reglementările pe această direcție se referă în special la: OM 464 din 2006 privind organizarea stud-book, certificarea originii și comerțul cu ecvidee, OUG 49/2006 care reglementează identificarea și înregistrarea ecvinelor, OM 502/3311/2006 privind procedura de identificare și înregistrare a ecvidelor, Norma sanitară-veterinară din 15.02.2006 privind mișcarea ecvideelor, Legea 514/2006, privind unele modificări aduse OUG 49/2006.

Toate aceste acte normative își au originea în următoarele directivele CE:

- 90/426/EEC referitoare la condițiile de sănătate ale animalelor în comerțul intracomunitar cu ecvidee;
- 90/427/EEC referitoare la condițiile zootehnice și genealogice în comerțul intra Comunitar cu ecvidee;
- 93/623/EEC amendată cu 2000/68/EEC referitoare la identificarea ecvideelor;

Aspectele tehnice care trebuie rezolvate în viitor în țara noastră pe această direcție se referă practic la „problema celor 3 i”, respectiv individualizare, identificare și înregistrare.

PROCEDURI ȘI ATRIBUȚII

Autoritatea veterinară centrală a României va autoriza mișcarea ecvideelor pe teritoriul național sau va aviza exportul de ecvidee către alte state numai dacă:

- Ecvideele nu prezintă semne clinice de boală la inspecție;
- Ecvideele înregistrate sunt identificate printr-un document de identificare în conformitate cu legislația comunitară;
- Ecvideele de producție și reproducție sunt identificate printr-o metodă stabilită de Comisia Europeană;
- Ecvideele nu trebuie să provină dintr-o exploatare supusă interdicțiilor sanitar- veterinar.

OM 502/3311/2006 referitor la procedura de identificare și înregistrare a ecvideelor prevede că în România :

- Identificarea, individualizarea și înregistrarea ecvideelor sunt obligatorii indiferent de forma de proprietate.
- Ecvideele identificate în conformitate cu procedura comunitară, vor avea un pașaport individual, emis într-o

perioadă de 30 de zile de la data microcipare, sau înainte de a părăsi exploatarea.

● Organizarea coordonării identificării și înregistrării ecvideelor precum și consituirea bazei de date naționale este făcută de către ANARZ.

TERMENI SPECIFICI

Ecvidee – animale din specia calului și asinului precum și produșii lor de încrucișare (catâr, bardou)

Deținător – orice persoană fizică sau juridică care are în proprietate ecvideul sau este delegată legal cu păstrarea ecvideului.

Ecvidee înregistrate – orice ecvidee identificată prin document de identificare (pașaport) emis de autoritatea competentă a țării respective, înscrise într-un registru genealogic, stud-book etc.

Ecvidee neînregistrate – ecvidee de reproducție și producție cu diverse utilizări, care nu sunt înregistrate într-un registru genealogic sau stud-book.

INDIVIDUALIZAREA ECVIDEELOR

Individualizarea reprezintă aplicarea unui număr, a unei mărci sau a oricărui semn care face distinctă o ecvidee de celelalte și care permite recunoașterea ei ușoară în orice situație.

Metodele de individualizare mai frecvent utilizate la noi în țară sunt:

- dangalizarea cu fierul înroșit și aplicarea de simboluri și numere;
- dangalizarea prin crio-marcare;
- aplicarea de microcipuri.

Microcipul – este un dispozitiv electronic sub forma unui mic cilindru din sticlă. Acesta primește și emite un semnal radio de o anumită frecvență. Dimensiunile medii ale unui microcip sunt de 8 mm lungime/2 mm grosime.

La ecvidee, microcipul se implantează prin injectare de regulă pe latura stângă a gâtului.

Fiecărui microcip (transponder) îi este asociat un cod numeric sau alfanumeric unic care se poate citi cu cititor de

cod. Microcipul trebuie să respecte condițiile cerute prin ISO 11784, iar cititorul ISO 11785.

Avantajele utilizării microcipului:

- Întărește siguranța împotriva furturilor;
- Facilitează operațiunile de control al identității;
- Face posibilă identificarea chiar în lipsa documentelor;
- Implantare rapidă și simplă;
- Este nefalsificabil.

IDENTIFICARE ECVIDEE

Acordarea unui număr individual și eliberarea unui document specific de identitate reprezintă identificarea ecvideei. Prin identificare se permite reperarea unui ecvidu de o manieră certă în orice împrejurare.

Documentele eliberate sunt structurate pe anumite capitole convenite internațional. Principalele documente de identitate pentru ecvidee sunt:

Pașaportul - Smart card de identitate

Pentru România, la această etapă prezintă interes numai pașaportul ecvideului. Prin grija MADR, în baza licitației organizate de ANARZ au fost tipărite formularele de pașaport necesare identificării ecvideelor din țară, iar acestea au fost distribuite deja organizațiilor acreditate.

Identificarea unui ecvidu permite:

- Urmărirea tehnică și sanitară a unui animal oricând și oriunde;
- Controlul genealogic și al performanțelor, necesar în evaluarea genetică;
- Garantează unicitatea și autenticitatea datelor intrate în

fișierul de evidență al trasabilității;

Etapele identificării:

1) Întocmirea descrierii ecvideului și a principalelor semnalmente (sex, culoare, particularități de culoare, mărci, semne particulare).

2) Microciparea și înregistrarea numărului de pe microcip.

3) Număr unic UELN (Universal Equine Life Number) și întocmirea documentului de identitate (pașaport).

UELN (Unique Equine Life Number) este un număr unic în lume, acordat unui cal identificat de către o organizație națională acreditată. Se compune din 15 cifre aranjate după următorul principiu:

- Primele 3 cifre – codul de țară;
- Următoarele 3 cifre – codul autorității care a înregistrat ecvidu;
- Următoarele 9 cifre – numărul unic acordat unui ecvidu înregistrat în organizația respectivă.

Pentru țara noastră acest număr unic reprezintă o noutate în domeniu. El trebuie acordat tuturor ecvideelor indiferent de forma de proprietate și de tipul de exploatație. Conform reglementărilor internaționale în domeniu, codul de țară pentru România este 642.

De exemplu primii 6 digiți ai codului UELN pentru organizația acreditată UARZ Bacău sunt 642004. Deci toate numerele UELN date de această organizație vor începe obligatoriu cu această secvență, urmată de numărul de ordine al ecvinei în registrul de înregistrări al organizației.

Herghelie de cai de sport rasa "Kisberi" 50 de ani de experiență

- oferă spre vânzare mânji și iepe tinere de reproducție din cele mai bune linii

Vă invităm să ne vizitați efectivul.

Dr. Szabó Lajos

Hu- 6800 Hódmezővásárhely, Klauzál u. 15. UNGARIA

☎ 0036/30/9782-653; 0036/62/222-879

Răspundem la telefon în limba maghiară și la scrisori în limba română

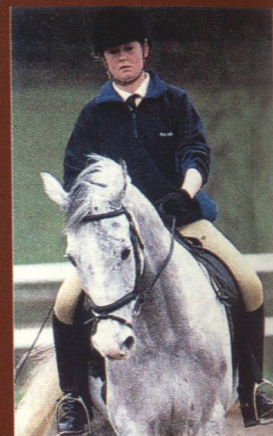
Fond genetic valoros selectat pentru sport

DRESAJUL CAILOR,

ETAPA III

■ Ioan VALERIU

A treia etapă din dresajul unui cal reprezintă „educația secundară” a calului, în cel de-al patrulea an al vieții. Ceea ce trebuie urmărit, ca obiective generale în această etapă, ținând cont de creșterea supleței, a puterii și a vigoriei, este ca, după aproximativ opt luni, să obținem un cal echilibrat mental, supus, confortabil, care să poată fi călărit cu plăcere în toate tipurile de pas corespunzătoare și în diferite condiții. Aceasta înseamnă un cal care poate fi călărit în siguranță în trafic și care poate sări peste o gamă de obstacole – atât naturale cât și colorate. La sfârșitul acestei etape de dresaj, calul trebuie să poată face față unui sezon complet de vânatoare, de exemplu, și să poată concura cu succes la nivel local sau chiar și mai departe.

PRIMELE CÂTEVA SĂPTĂMÂNI

Dresajul logic și hrana corespunzătoare, aplicate pe parcursul a câtorva ani, ar trebui să ducă la obținerea unui tânăr cal mare, puternic, bine-dezvoltat, pregătit fizic și mental pentru un dresaj mai exigent.

Cu toate acestea, primele săptămâni din această etapă trebuie să cuprindă o recapitulare a antrenamentului realizat în anii anteriori. De fapt, în orice moment al dresajului, înainte de a aborda un lucru nou, dresorul trebuie să consolideze ceea ce a făcut în lecția precedentă. Obiectivul general este clar, dar, ca întotdeauna, el

este alcătuit din mai multe obiective derivate, după cum urmează:

1. Menținerea condiției fizice;
2. Accentuarea dezvoltării mentale a calului;
3. Lucrul care plasează calul „la zăbălă”; cu alte cuvinte, acceptarea zăbalei fără a opune rezistență, cu fața ținută ușor în față față de axa verticală, cu capul flexat în zona urechilor și a mandibulei, și, conform principiului clasic, cu pulpele care avansează spre cap, și nu capul se retrage spre pulpe.
4. Creșterea maleabilității laterale și longitudinale, adică a capacității de a scurta și a extinde linia corpului, prin exerciții de gimnastică.
5. Perfecționarea comenzilor până la un nivel secundar.
6. Inducerea unei poziții mai drepte a corpului calului, folosind figuri simple de învățare.
7. Continuarea și extinderea antrenamentului de sărituri.
8. Expunerea calului la condiții de trafic.
9. Introducerea unui căpăstru dublu.

ANTRENAMENTUL DE SĂRITURI

Mișcarea circulară la lonjă rămâne un element important și adesea constituie

CĂLĂRIA PE DRUM DE ȚARĂ

Conducerea tânărului cal de către călăreț pe niște drumuri liniștite și peste un teren de țară, în compania unui alt cal, este un element esențial al dresajului. Această practică asigură relaxarea necesară, după dresaj.

baza pentru călărie, mai ales la antrenamentul de sărituri. Calul învață să-și folosească propria inițiativă, fără controlul sau distragerea din partea unui călăreț, fiind plimbat la lonjă peste o varietate de garduri de antrenament, care includ săriturile verticale (bare amplasate direct una peste cealaltă, fără spații în plan orizontal), săriturile cu scări, paralelele (două verticale alăturate, pentru a face săritura mai largă) și piramidele. Se mai poate introduce și o combinație de obstacole. Obstacolele sunt „înrudite” atunci când distanța dintre ele este de 12-24 m; ele devin „combinații” atunci când sunt amplasate la mai puțin de 11,9 m.

Având în vedere că pasul de galop mic este, în medie, în jur de 3,3-3,6 m, și se mărește pe măsura creșterii vitezei, o distanță de 5,4 m între obstacole va permite calului un pas de galop mic fără săritura de la punctul aterizării de peste primul obstacol până la demararea pentru al doilea. În general, punctul optim de demarare pentru săritura peste un obstacol de 1,2 m este la aproximativ 1,3 ori înălțimea sa. Obstacolele așezate la 10m distanță permit doi pași fără săritură între elementele combinației.

Combinațiile de salturi, care nu permit nici un pas între elemente, se pot executa atunci când obstacolele sunt amplasate la distanța de 3,6 m, forțând calul să demareze imediat după aterizare. Obstacolele pentru salturi, împreună cu grilele de sărituri de până la șase garduri fixe amplasate la distanță de 3,6 m la o înălțime de aproximativ 45 cm, măresc

LUCRUL LA CERC

Toate figurile de dresaj au la bază cercul. Aici, calul se mișcă înainte cu energie și cu avânt. Linia corpului este bună, iar calul are un echilibru general lăudabil.

abilitățile de gimnastică și maleabilitatea, fiind considerate și un exercițiu de fortificare. Pentru a ajuta calul să evalueze demararea, se obișnuiește să se folosească stâlpi de „distanță” așezați la o distanță corespunzătoare în fața obstacolului. (De exemplu, pentru un obstacol simplu tip paralele cu înălțimea de 0,9 m și cu o adâncime de 1,2 m, un stâlp de distanță – oferind o linie de bază către obstacol, trebuie plasat la 3 m în fața acestuia). Săriturile libere sunt un bun exercițiu pentru cal și duc la creșterea încrederii în sine.

Obținerea unui antrenament cu sărituri fructuos depinde de stabilirea exactă și corectă a distanțelor dintre obstacole. Mai târziu, se poate complica antrenamentul atunci când există pași pe jumătate fără săritură între elementele obstacolului, dar aceasta depășește orizontul de cunoaștere necesar unui cal tânăr.

De fapt, structura combinației, cum ar fi săritura verticală - paralele, este cea care guvernează distanțele stabilite și care ia în considerare diferențele privind unghiul de coborâre și efectul asupra lungimii pasului de demarare. În cazul unei combinații de obstacole tip vertical + paralele, distanța este scurtată până la 15-30 cm. Când un element de săritură la paralele succede o săritură verticală, se adaugă 30 cm între cele două.

SUPUNEREA FAȚĂ DE ZĂBALĂ

În mod frecvent, hățurile lungi sunt

introduse în perioada dresajului primar al calului și acest tip de dresaj poate continua și în etapele mai avansate. Aceasta presupune folosirea a două hățuri cu lonjă, unul de la zăbală sau de la frâul de lonjă printr-un inel pe chingă, și una petrecută de la zăbală, prin inel și pe la spatele pulpelor animalului, ambele întorcându-se în mâinile dresorului. Acesta din urmă, poziționat trei sferturi pe spatele calului, conduce calul înainte. Acesta este un exercițiu important deoarece învață calul să se supună zăbalei, să schimbe direcția etc., iar în mâini pricepute, se pot obține și mișcări mai avansate, utile pentru pregătirea lucrului în etapa de călărie.

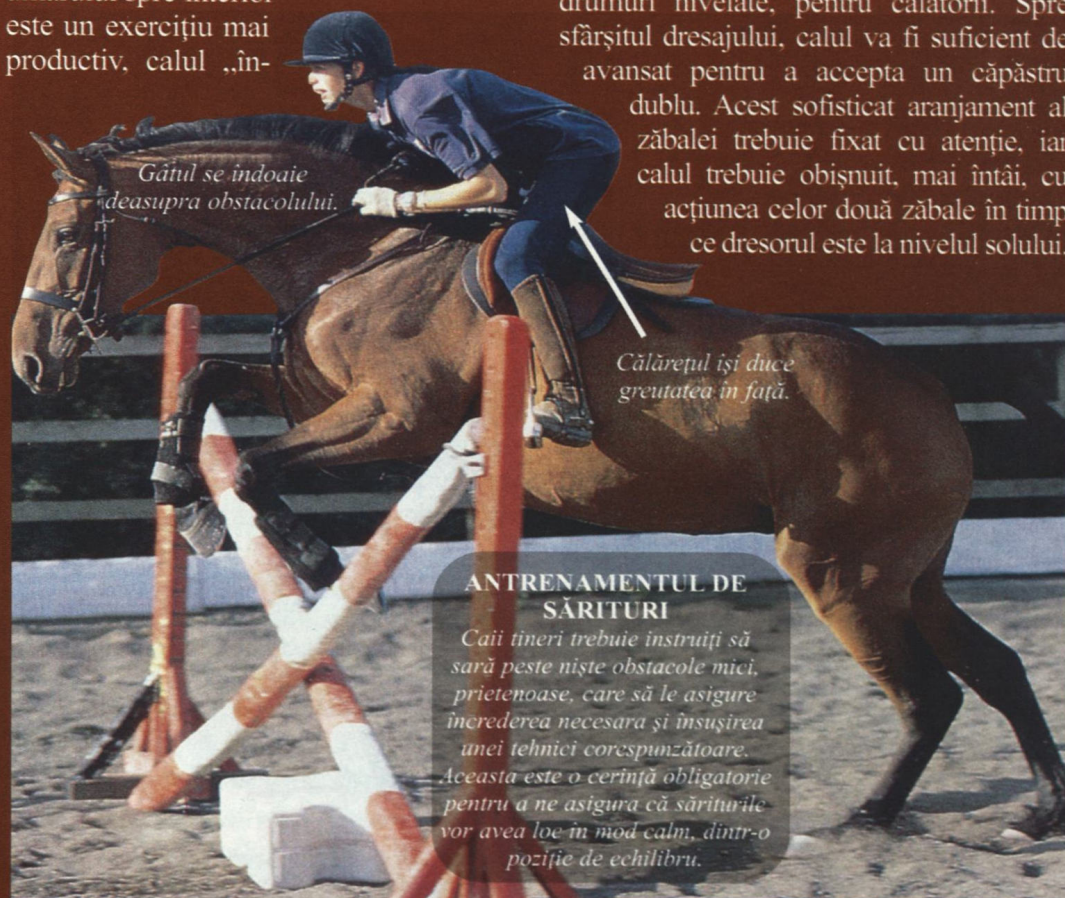
Antrenamentul pe teren neted se face pe baza cercului și a figurilor de dresaj acceptate. Ea urmărește îmbunătățirea liniei corpului și a calității pașilor, precum și creșterea maleabilității, fortificării și obținerii unei poziții drepte a calului.

Mișcările care duc la atingerea acestor obiective sunt lăsarea în jos a piciorului, contractarea umărului spre interior, și semi-pas-ul. La lasarea în jos a piciorului, calul este deplasat lateral prin comenzi laterale; de exemplu, la lăsarea în jos a piciorului la stânga, mâna dreaptă acționează în același timp cu piciorul drept pentru a împinge calul înainte. Contractarea umărului spre interior este un exercițiu mai productiv, calul „în-

doindu-se” în jurul piciorului interior – pulpele fiind ținute drept față de perete și mișcându-se paralel cu el. Capul și gâtul se înclină ușor în direcție opusă față de mișcare, care este condusă de umărul exterior. La semi-pas, calul se mișcă înainte în mod oblic, aplecat ușor în jurul piciorului interior cu capul ținut în direcția mersului. Aproape la fel de importante sunt întoarcerile făcute cu partea din față a calului și cu pulpele, fiecare având rolul de a face aceste părți ale corpului mai maleabile, de a le asigura mobilitatea. Ambele îmbunătățesc echilibrul și confirmă supunerea picioarelor calului.

ETAPELE FINALE

Până ce nu se supune zăbalei, calul nu trebuie învățat exercițiul, adesea înțeles greșit, al mișcării de recul. Este, de fapt, o mișcare în doi timpi și nu o mișcare înapoi în patru timpi, pasul înapoi fiind făcut de către picioarele de pe diagonală, mișcându-se la unison. Călăria pe teren variat în compania unui cal mai în vârstă obișnuiește calul cu deplasarea pe teren accidentat și cu riscurile naturale, cum ar fi apa și șanțurile. Aici intră și micile obstacole pe teren neted, în sus sau în jos. Un tovarăș ferm este foarte necesar pentru a crește încrederea tânărului cal și pentru a-l obișnui cu traficul. Poate fi luată în calcul varianta cailor de călărie pe drumuri nivelate, pentru călătorii. Spre sfârșitul dresajului, calul va fi suficient de avansat pentru a accepta un căpăstru dublu. Acest sofisticat aranjament al zăbalei trebuie fixat cu atenție, iar calul trebuie obișnuit, mai întâi, cu acțiunea celor două zăbale în timp ce dresorul este la nivelul solului.

Gâtul se îndoaie deasupra obstacolului.

Călărețul își duce greutatea în față.

ANTRENAMENTUL DE SĂRITURI

Cali tineri trebuie instruiți să sară peste niște obstacole mici, prietenoase, care să le asigure încrederea necesară și însușirea unei tehnici corespunzătoare. Aceasta este o cerință obligatorie pentru a ne asigura că săriturile vor avea loc în mod calm, dintr-o poziție de echilibru.

TRIUMFUL UNEI IDEI

JOCURILE OLIMPICE (I)

■ Emanuel FÂNTÂNEANU, membru IAEJ, comentator Eurosport

„A horse! A horse! My kingdom for a horse!”

Echitația a fost prezentă în programul olimpic încă de la Olimpiadele antice, atunci figurând în program întreceri de alergare călare (anii 33/648 î.Hr.), bige (93/408 î.Hr.) și cvadriga (25/680 î.Hr.). Prin negura timpului au strabatut numele lui Pagondas din Teba, Elei din Dispont, Alkmaion din Atena, Miltziades din Atena, Kleosthenes din Epidaur, Damaratos din Sparta, Hieron din Syracuse, Troilos din Elida, Hippokrates din Tesalia, Theopropos din Rhodos și încă mulți, mulți alții învingători ai întrecerilor ecvestre.. Au rămas în urma lor doar desenele de pe vasele de lut sau înaltele basoreliefuri și sculpturi ale unor genii artistice ale Antichității. Apoi...

Olimpismul a fost acoperit în cenușa mileniilor până în anul de grație 1896 al zilelor noastre, atunci când ideea baronului Pierre de Coubertin a făcut să se reaprindă Flacăra ce ardea la poarta Templului – Jocurile Olimpice moderne.

Și, din acel moment, începe și noua istorie a competițiilor ecvestre...

Obstacolele începutului...

În memorabila zi de 5 aprilie 1896, pe Stadionul din Atena, un ansamblu coral a interpretat cantata poetului grec Kostas Palamas, pe inspirata muzică a lui Spiru Samara... Prima din lungul șir al Olimpiadelor moderne începuse...

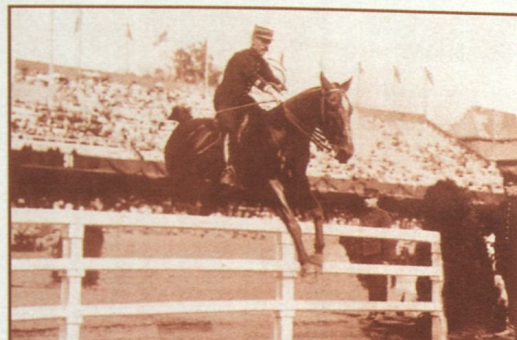
Călăreții nu s-au aflat la start. Un debut timid se consemnează, însă, la ediția următoare, care a avut loc între 20 mai și 28 octombrie 1900, la Paris, în program figurând trei probe: Premiul de sărituri, săritura în înălțime și lungime, dar, după cum este consemnat în Raportul Oficial, au existat și întreceri de atelaje și voltije, la acestea din urmă neacordându-se

Louis de Champsavin/Terpsihore, Franța, 1900

titlul olimpic. Și-au înscris numele pe tabloul de onoare: Aime Haegeman (Belgia) cu Bentos, Georges van de Poele (Belgia) cu Windsor Squire și Louis de Champsavin (Franța) cu Terpsichore, în timp ce la "lungime" s-a impus Constant van Langhendouk (Belgia) cu Extra Dry 6,10 m - care l-a depășit cu peste 40 cm pe celebrul Federico Caprilli -, iar la "înălțime" pe primul loc a fost francezul Dominique Mazimien Garderes cu Canela la 1.85 m.

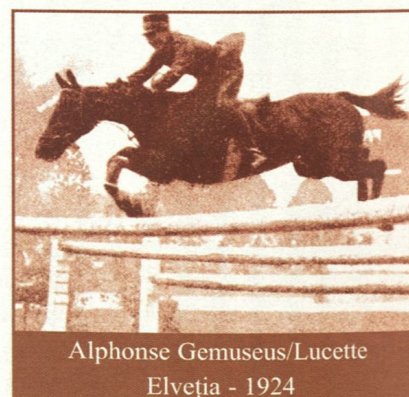
Din motive diverse, sporturile ecvestre nu vor mai figura în programul Jocurilor Olimpice de la St. Louis (1904) și Londra (1908). Iată, însă, că la reuniunea CIO de la Atena (1906), delegatul suedez Clarence von Rosen propune reincluderea călăriei în program, dar se-

Jean Cariou/Mignon, Franța - 1912

parat, sub forma Jocurilor Olimpice Ecvestre, ele urmând să se desfășoare la alte date decât cele clasice. Cu acest prilej, Suedia s-a angajat să facă propuneri, în acest sens un regulament fiind remis CIO, la Congresul din 1907, de la Haga. Cu toate acestea, propunerea suedeză, acceptată în principiu, n-a putut fi aplicată la ediția din 1908. Probele trebuiau să se desfășoare, după ideile lui Clarence von Rosen, cu ajutorul lui International Horse Show și să aibă loc la Olympia Hall cu 83 de călăreți din 8

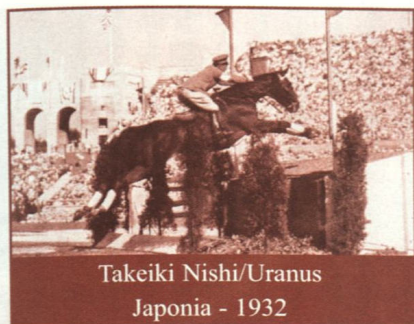

Alphonse Gemuseus/Lucette
Elveția - 1924

țări. În ultimul moment IHS renunță, ceea ce a dus la suspendarea competiției și, deci, la o nouă amânare. În anul următor ediției londoneze, la Berlin are loc Congresul CIO, stabilindu-se definitiv introducerea probelor ecvestre în programul Jocurilor. Din acest moment, echitația și-a avut locul său de onoare, cu atât mai mult cu cât, decenii și ediții la rând, Marele Premiu al Națiunilor la echipe a fost programat în ultima zi a Jocurilor, pe marele Stadion, înaintea Ceremoniei de Închidere...

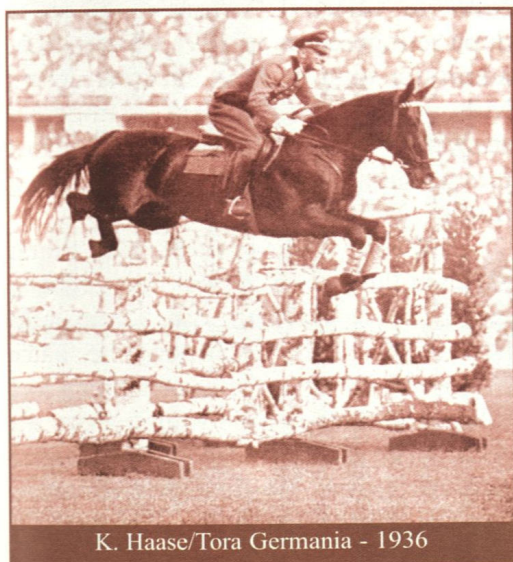
Fapte, întâmplări, eroi...

1932. Los Angeles. Caracteristic pentru perioada de început a fost do-

Takeiki Nishi/Uranus
Japonia - 1932

minarea călăreților din Suedia - cu un Hans von Rosen în prim-plan, cu longevitate remarcabilă -, pentru ca supremația europeană (Belgia, Franța, Italia, Elveția) să fie întreruptă de victoria japonezului Takeiki Nishi cu Uranus, în chiar fieful americanului Harry Chamberlin cu Show Girl, care de mult încerca să obțină aurul, însă fără succes. Takeiki era locotenent în timpul Jocurilor, fiind promovat colonel, cel de al II-lea Război găsim-l comandantul unui batalion de tancuri în Iwo Jima. În timpul luptelor, mulți dintre prietenii americani, între care Will Rogers, Marz Pickford sau Douglas Faibanks, actorii celebri, au încercat să-l determine să părăsească insula după capitulare, dar acesta a refuzat, fiind una dintre victimele suicidului în masă care a cuprins armata niponă.

K. Haase/Tora Germania - 1936

1948. Londra. Doi mexicani pe primele trepte de premiere, fapt rămas unic în analele olimpice: generalul Humberto Mariles Cortes cu Arete și Ruben Uriza cu Harvey. În noaptea de 14 august 1964, pe când se întorcea acasă de la o petrecere dată în onoarea sa cu prilejul împlinirii a 51 de ani, Cortes este acroșat de un alt automobilist și obligat să iasă de pe drum. Scoate pis-

tolul și îl împușcă pe acesta. Este arestat, dar eliberat prin ordonanță prezidențială. În 1972, este arestat la Paris, pentru trafic de droguri și moare în închisoare, așteptând procesul.

1948. Londra. Parcursul competiției pe echipe a fost atât de dificil, încât 3 din cele 14 formații aflate la start au terminat disputa, primul loc revenind Mexicului.

J. d'Oriola/Ali Baba, Franta - 1952

1952 și 1964. Helsinki și Tokyo. Francezul Pierre Jonquieres d'Oriola intră în istorie, fiind singurul călăreț care obține două titluri olimpice în disputa "obstacoliștilor", realizând performanța într-un interval de 12 ani. La Helsinki, medalie de aur va obține și vărul său, Christian, dar în competițiile de scrimă.

1952. Helsinki. Marea Britanie reușește o victorie dramatică, iar calul lui Harry Llewellyn, devine un veritabil star.

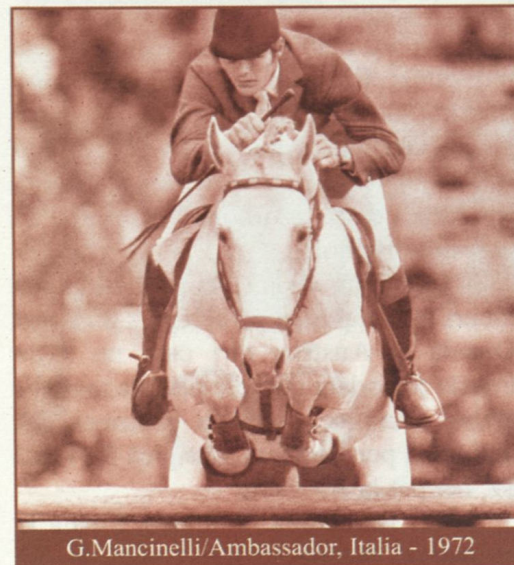

H.G. Winkler/Halla, Germania - 1956

1956. Stockholm. Pentru prima și ultima oară în istoria olimpică a echitației, întrecerile nu se desfășoară în

orașul gazdă, australienii impunând niște reguli draconice de import al cailor, ceea ce a determinat schimbarea locului de desfășurare a competiției, de la Melbourne la Stockholm, germanul Hans Gunther Winkler cu Halla și formația Germaniei fiind pe primul loc, frații Raimondo d'Inzeo cu Merano și Pierro d'Inzeo cu Uruguay aflându-se pe treptele de argint și bronz.

1964 și 1972. Tokyo și Munchen. Graziano Maninelli a fost legitimat la una dintre companiile milaneze care se ocupa de vânzarea de cai aparținând

G. Mancinelli/Ambassador, Italia - 1972

fraților Rivolta, fiind considerat, prin urmare, profesionist, mare fiind surpriza includerii sale în echipa italiană. Suspendat din echipă, cu o zi înaintea întrecerilor, el a fost readmis în ultimul minut, deoarece a demonstrat că, de fapt, este fiul... adoptiv al unuia dintre frații Rivolta și, prin urmare are drept de concurs, Italia cucerind bronzul! După opt ani, cu o evoluție perfectă în baraj, obține titlul olimpic la individual.

1976. Montreal. La 39 de ani, germanul Alwin Schockemohle cu Warwick Rez este primul călăreț care câștigă medalia de aur terminând fără greșală toate parcursurile, ceea ce nu s-a mai întâmplat din 1928, de la Amsterdam, când s-a impus cehul Frantisek Ventura cu Eliot, performanță și ea unică în palmaresul echitației din această țară.

1980. Moscova. Boicotul Jocurilor Olimpice de la Moscova a fost dublat de organizarea la Rotterdam a unui Festival olimpic ecvestru, primul loc revenind austriacului Hugo Simon, în timp ce pe gazonul «Olimpiadei Ursulețului Mișă»

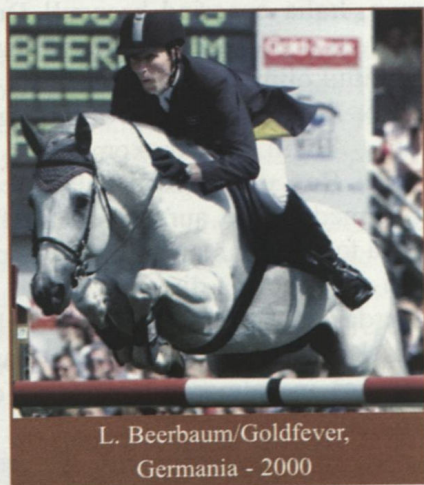
câștigător avea să fie polonezul Jan Kowalczyk cu Artemor, într-o întrecere fără strălucire.

1984. Los Angeles. Americanii Joe Fargis cu Touch of Class și Conrad Homfeld cu Abdullah erau prieteni și parteneri de afaceri la o herghelie din Petersburg, Virginia. Joe a obținut aurul olimpic, cu doar o singură bară jos - ultima în proba a 2-a - la capătul a 6 parcursuri!

1988. Seul. Cu patru ani în urmă, Franța a pierdut bronzul la echipe, deoarece Pierre Durand cu Jappeloup a fost eliminat, pentru că în Coreea de Sud, același cuplu să obțină succesul la individual, fiind penalizat doar pentru o minimă depășire a timpului, Karsten Huck (Germania) cu Nepomuk, ultimul în baraj, care avea nevoie de un parcurs cu zero pentru a învinge, greșește la ultimul obstacol!

1992. Barcelona. Pe primele două locuri în competiția pe echipe s-au situat Olanda și Austria, țări care nu și-au înscris niciodată numele pe lista medaliatelor olimpice, pentru austrieci cea mai buna performanță olimpică fin locul 11, ocupat la JO 1976.

1992. Barcelona. 9 august. Finala la individual începe cu treisferturi de oră mai târziu din cauza ploii și a vântului puternic. Germanul Ludger Beerbaum, încălecându-l pe Classic Touch, obține medalia de aur la capătul a două senzaționale manșe, cu un timp excelent și fără nici o penalizare, realizând a doua performanță de acest gen din istoria olimpică a echitației.

L. Beerbaum/Goldfever,
Germania - 2000

2004. Atena. Cian O'Connor cu Waterford Crystal se impune în fața unui public entuziast, fiind primul irlandez care cucerește o medalie de aur

R.Pessoa/Balloubet du Rouet, Brazilia - 2004

ecvestră.. Avea să fie descalificat, deoarece partenerul său a prezentat urme de dopaj, aurul fiind atribuit după câteva luni brazilianului Rodrigo Pessoa cu Balloubet de Rouet. O situație asemănătoare și în ceea ce privește competiția pe echipe, Germania pierzând aurul în favoarea SUA și ajungând pe poziția a 3-a, Godfever, calul lui Ludger Beerbaum, fiind și el suspect de dopaj.

... Și poveștile ar putea continua.

Mai sunt și alți eroi...

Scria cândva Juvenal, marele poet al antichității: „Lăudăm, dar, telegarul care ia cu ușurință / Premii multe – și-ale cărui biruinți înflăcărează / Întreg circul plin de freamăt, răgușit de aclamații...”

Pe parcursurile olimpice mulți au fost caii ce au contribuit la victoriile partenerilor lor, ei având adesea rolul decisiv în drumul spre glorie. Numele lor a rămas scrijelit în istoria echitației...

STOLLER – este singurul ponei care a concurat la Jocurile Olimpice, el fiind 14.2 HH Connemara Pony, Thoroughbred, Marion Mould (născută Coakes) încumetându-se să intre pe parcurs olimpic din 1968, mai mult, să câștige și medalia de argint, Stoller reușind un parcurs cu zero din cele două ale rundei finale.

FOXHUTER – a devenit un veritabil star, după ce a contribuit ca echipa Marii Britanii să se impună la JO din 1952, avându-l pe colonelul Harry Llewellyn. Pe numele său au sosit mii de scrisori și cadouri de la fani, care i-au cerut și ... autografe, Foxhunter ... onorând cererile!! După moartea sa, scheletul i-a fost conservat la Royal College of Veterinari Surgeon, el rămânând însă în memorie și datorită Trofeului celebru care-i poartă numele în Marea Britanie.

ARKO III – i-a adus multe satisfacții lui și mari succese lui Nick Skelton,

Nick Skelton/
Arko III, Marea
Britanie - 2004

reprezentând Marea Britanie la Campionate Europene și la Jocurile Olimpice de la Atena 2004, în 2004 fiind ales Calul Anului.

MILTON – născut în 1977, a fost mai întâi alesul lui Caroline Bradley de la crescătorul Harding-Rolls. Fiul unui armăsar celebru de sânge olandez, Marius, și al unei iepe de sânge englez Aston Answer. Când Milton era un cal tânăr, Caroline le-a spus părinților că dorește să concureze cu acesta la JO, având în vedere marele său talent de săritor. S-a antrenat cu el până în 1983, atunci când Caroline a decedat, părinții vânzându-l lui Stephen Hadley, pentru ca, în scurt timp, să ajungă la John Whitaker. Și, astfel, între 1985 și 1994, Milton și-a demonstrat calitățile, devenind primul cal care a câștigat peste un milion de lire sterline din premii!! De-a lungul carierei, Milton rareori a atins o bară sau a refuzat un obstacol, fiind un veritabil “zburător”. Chiar și după retragerea sa, în 1994, el a rămas în admirația tuturor, John spunând despre Milton: “Simply The Best”. Milton s-a stins din viață la 4 iulie 1999 și a fost înmormântat la ferma din Yorkshire a fraților Whitaker.

HALLA - pe numele său dintâi “Sonnenglanz”, s-a născut în herghelia lui Gustav Vierling din Darmstadt. Înainte de a fi descoperit de către Comitetul Olimpic German, Halla a fost folosită în competițiile militare, dar s-a considerat că este dificil să schimbi călăreții foarte des. În ciuda talentului său, succesele au întârziat, până în 1955, când a devenit partenera lui Hans Günter Winkler, devenind campion mondial și olimpic. În timpul întrecerilor din 1956, de la Stockholm, în prima manșă, Halla bate prea departe la penultimul obstacol, Winkler cade și se accidentează serios, dar continuă, altfel echipa germană ar fi fost eliminată. Halla nu ratează nimic, iar germanii câștigă aurul olimpic și la individual, și la echipe. Patru ani mai târziu, la Roma, Halla și

Winkler conduc Germania spre alte victorii. Împreună vor cuceri 125 de succese, Halla devenind calul cu cele mai multe medalii de aur olimpice în palmares și intrând în The Guinness Book of the Records. După retragerea sa, la 25 octombrie 1960, Halla a avut opt urmași, dar niciunul nu a atins gloria sa. A murit la 19 mai 1979, la vârsta de 34 de ani.

BALOUBET DU ROUET - s-a născut în 1989, Baloubet du Rouet, fiind câștigător a numeroase premii internaționale, inclusiv 7 Cupe Mondiale - dintre care trei finale -, și două medalii olimpice. Încălecat mai întâi de Nelson Pessoa - starul brazilian al anilor 1960, Baloubet s-a dovedit a fi un excelent exemplar, întreaga sa valoare punând-o în evidență după vârsta de 9 ani, atunci când a fost preluat de Rodrigo, fiul lui Nelson. Printre ascendenții și urmașii săi, Baloubet are pe Gitane du Brumans II, Gatsby Vandrin, Gonzague du Rouet, Gershwin de Reis, Balou Grande Z și Balou du Rouet, toți cu o popularitate

specială în Germani, Belgia și Olanda.

FREEDOM Z - este fiul lui Furioso II, unul dintre cei mai influenți cai de sport din lume, cu o linie recunoscută în European stud books, având ca urmași, printre alții pe For Pleasure, calul anului în 1995 în Germania, iar în 1996 medaliat cu aur la echipe.

RATINA Z - medalie de aur și argint la Jocurile Olimpice, învingătoare în 1993 în Cupa Mondială, cu Ludger Beerbaum.

... Lucette, Trebecco, Papillon, Tora, Delfis, Arete, Meteor, Halla, Snowbound, Jappeloup, Ratina Y, Montender, Sjiem, Jus de Pommes și încă, și încă..., în mai mult de un secol de olimpism equestru.

„A horse! A horse! My kingdom for a horse!”

Și noi am sărit prin cele cinci cercuri!

În decursul timpului, se știe, călăreții noștri au fost adesea prezenți printre olimpici, marea performanță în domeniul obstacolelor rămânând acel argint - primul pentru sportul românesc - obținut de Henri Rang cu Delfis, în 1936, la Berlin, într-o memorabilă dispută cu Kurt Haase cu Tora...

Dar au mai fost prezenți în arena olimpică și Felix Țopescu, și Toma Tudoran, și Gheorghe Langa, și Alexandru Longo, și Gheorghe Antohi, și Petre Kirulescu, și Vasile Pinciu, și Dania Popescu - singura prezența femi-

Henri Rang cu
Delfis, în 1936

nină din istoria equestră română- și Mihai Timu, și Toma Tudoran, și Dumitru Velea, și Oscar Recer, și Ioan Popa, și Alexandru Bozan. Au fost. Poate că generațiile ce au să vină vor reuși să reîmpletească firul olimpic...

În august, la Hong Kong, acolo unde vor avea loc disputele equestre din cadrul Jocurilor celei de a XXIX-a Olimpiade, cu siguranță se vor naște noi eroi.

Cupa Mondială– dresaj

DANSÂND CU... SALINERO!

■ **Emaneuł FÂNTÂNEANU**

Dresajul reprezintă cea mai înaltă expresie a combinației dintre sport și artă, urmele sale pierzându-se în secolul al XVII-lea, la curțile regale ale Renașterii. Cu fiecare an a continuat să urce în valoare, cucerind lumea prin valențele sale și devenind, consecință firească, una dintre cele trei discipline înscrise în programul olimpic ecvestru. Inițiată în 1986, Cupa Mondială a dresajului a devenit, la rândul-i, în cele două decenii de la debut, una dintre competițiile care captează la maximum atenția iubitorilor sporturilor ecvestre.

2008. A 23-a ediție a Cupei Mondiale a dresajului.

S-Hertogenbosch. Olanda.

Cu o finală „desfașurată, probabil, la cel mai înalt nivel din istoria întrecerii”, după cum afirma președintele juriului, Jan Peeters, finală care a avut loc în orașul olandez s-Hertogenbosch, am spune, fără să greșim, „inima” dresajului din „Țara Lalelelor”.

Învingătoare – Anky van Grunsven. Pentru a noua oară!! După o dispută pe muchie de cuțit cu o altă maestră inegalabilă a baletului în dreptunghiul dresajului, Isabel Werth, cea care se impusese la ediția precedentă.

Anky și al său Salinero au revenit în fruntea ierarhiei de o manieră străluci-

toare, dovedind, încă o dată, că este imbatabilă, mai ales atunci când este vorba de realizarea unei progresii pe muzică. Anky (2.01.1968, la Erp, Olanda) are în palmares două titluri olimpice (2004 – cu Salinero, 2000 – cu Bonfire), dar și alte patru medalii de argint, făcându-și apariția la nivel de podium din 1992, de la Barcelona. Dar acestor succese sub semnul celor cinci cercuri, li se alătură încă altele, multe, fiind mai mereu pe treptele podiumului de premiere, fie că au fost Campionate Mondiale sau Europene, într-o carieră ce a început la vârsta de... șase ani! Această sportivă de mare clasă – căreia îi place să citească, muzica și moda – și care îl admiră pe ciclistul american Lance Armstrong pentru puterea sa de a învinge ceea ce părea soarta potrivnică, i-a avut pe greul drum spre glorie pe Bonfire sau, în vremea din urmă, pe Salinero, cel cu care s-a impus și în ultima finală a Cupei Mondiale.

Salinero? Un minunat exemplar, cu stea în frunte, un hanoverian, pe linie Salieri & Lungau, de 13 ani, care a dovedit excelente calități pentru săriturile peste obstacole, dar care și-a schimbat destinul atunci când a fost cumpărat de către Sjef Janssen de la American Tess Guilden, pentru ca, în momentul când a atins nivelul deja cunoscut să devină proprietatea lui Sjef și Anky. L-a chemat când Keltec Salinero, când Gestion Salinero, după numele sponsorului, înscriindu-și în

palmares nu numai titluri mondiale, europene sau olimpice, dar și victoria din 2004, de la Aachen, când Anky a devenit primul călăreț olandez care s-a impus în acest loc de legendă al echitației mondiale.

Dar arta dresajului este măiestrit prezentată și de Isabel Werth (21.07.1969), câștigătoarea ediției precedente, dar care, cu Gigolo, Satchmo ori Warum Nicht, a cunoscut euforia marilor victorii și pe nisipul aurit al Jocurilor Olimpice (1992, 1996, 2000), sau al Campionatelor Mondiale (1994, 1998, 2006), sau al Europeanelor (1989-2007), numai pentru a înșirui nenumăratele concursuri internaționale.

Pentru această avocată de 40 de ani,

echitația este mai mult decât un simplu hobby, este o pasiune declanșată ca o frumoasă și fascinantă poveste de Crăciun, pentru că, într-adevăr, în acele zile ale lui 1986, atunci când dr. Schulten Baumer, tatăl uneia dintre prietenele sale, a invitat-o să-i încalcece unul dintre caii săi. A urmat un parteneriat soldat cu numeroase medalii și cu victoria olimpică din 1996, cu Gigolo.

Pe treapta a treia a podiumului de la s-Hertogenbosch, sfidând legile vârstei, ca un argument că echitația este un sport fără bariere, s-a aflat finlandeza Kyra Kyrklund, care s-a aflat în șaua lui Max la 57 de ani și 4 luni! Și a făcut-o cu înaltă maestrie și determinare, Kyra – împreună cu Matador a câștigat Cupa Mondială în 1991 – fiind

implicată de ani buni și în punerea în aplicare a unui program inițiat de către forul internațional de pregătire a unor tineri călăreți, patru dintre aceștia ajungând să evolueze în finale ale Cupei Mondiale: Jan Brink (Suedia), Iryna Lis (Belarus), Leslie Morse (SUA) și Daniel Pinto (Portugalia).

Cum nu pot fi uitați Imke Schillekens Bartels sau Jan Brink, la rândul-le două indiscutabile stele pe firmamentul dresajului internațional actual.

Dar, aducând în discuție ultima ediție a Cupei Mondiale a dresajului, va trebui să facem și mențiunea că pe lista învingătorilor s-a aflat și Monica Theodorescu (Germania), cu Ganimedes, în 1993 și 1994, nimeni alta decât fiica lui Gheorghe Theodorescu, cel care a reprezentat echitația românească la Jocurile Olimpice din 1956, alături de alți doi exponenți de marcă ai dresajului românesc din acea perioadă, Nicolae Mihalcea și Nicolae Marcoci.

...Și a fost finala 2008 a Cupei Mondiale a dresajului. Cu o istorie ce va rămâne indiscutabil în memoria echitației mondiale și nu numai din punct de vedere al evoluțiilor strict sportive, ci și al întregii organizări al acestui eveniment de top.

Următoarea finală va avea loc la Las Vegas, în 2009, într-un program care va cuprinde și finala Rolex FEI World Cup a săriturilor peste obstacole.

Clasamentul final al Cupei Mondiale – dresaj, ediția 2008:

1. IPS SALINERO (Hann, cal, bay, 1994, Salieri & Lungau) – Anky VAN GRUNSVEN (Olanda);

2. WARUM NICHT FRH (Hann, cal, chestnut, 1996, Weltmeyer & Wenzel I) – Isabell WERTH (Germania);

3. MAX (Swe, cal, DarkBay, 1995, Master 850 & Alpen Fürst) – Kyra KYRKLUND (Finlanda);

4. HUNTER DOUGLAS SUNRISE (Hann, iapă, DarkBay, 1994, Singular Joter & Werther) – Imke SCHELLEKENS-BARTELS (Olanda);

5. BRIAR 899 (Swb, armăsar, Chestnut, 1991, Magini & Krocket) – Jan BRINK (Suedia);

6. HEXAGON'S OLLRIGHT (KWPN, cal, Chestnut, 1996, Rubiquil & El Corona) - Laurens VAN LIEREN (Olanda)

Tabloul câștigătorilor Cupei Mondiale:

Anul	Nume castigator	Tara	Rasa de cal
1986	Anne-Grethe Jensen	Danemarca	Marzog
1987	Christine Stückelberger	Elveția	Gaugin de Lully
1988	Christine Stückelberger	Elveția	Gaugin de Lully
1989	Margit Otto-Crepin	Franța	Corlandus
1990	Sven Rothenberger	Germania	Andiamo
1991	Kyra Kyrklund	Finlanda	Matador
1992	Isabell Werth	Germania	Fabienne
1993	Monica Theodorescu	Germania	Ganimedes
1994	Monica Theodorescu	Germania	Ganimedes
1995	Anky van Grunsven	Olanda	Bonfire
1996	Anky van Grunsven	Olanda	Bonfire
1997	Anky van Grunsven	Olanda	Bonfire
1998	Louise Nathhorst	Suedia	Walk on Top
1999	Anky van Grunsven	Olanda	Gestion Bonfire
2000	Anky van Grunsven	Olanda	Gestion Bonfire
2001	Ulla Salzgeber	Germania	Rusty
2002	Ulla Salzgeber	Germania	Rusty
2003	Debbie McDonald	SUA	Brentina
2004	Anky van Grunsven	Olanda	Gestion Salinero
2005	Anky van Grunsven	Olanda	Keltec Salinero
2006	Anky van Grunsven	Olanda	Keltec Salinero
2007	Isabell Werth	Germania	Warum Nicht
2008	Anky van Grunsven	Olanda	IPS Salinero

GUSTUL PENTRU JOC

■ Ioan VALERIU

Jocul este un semn de vitalitate. Un cal fericit și sănătos își păstrează vreme îndelungată temperamentul jucăuș. Un dresaj bun trebuie să știe să profite de acest gust pentru joc.

La ce bun jocul?

A-i permite calului tău să se joace, sau a te juca cu el, nu este câtuși de puțin o pierdere de timp. Jocul îi dezvoltă inteligența, capacitatea de adaptare și abilitatea. El sporește complicitatea între cavaler și cal. Jocul este și cel mai bun remediu pentru a lupta împotriva stresului și a-i menține calului moralul ridicat.

Cum să te joci cu calul tău?

Lăsați-vă calul liber de mai multe ori pe săptămână (cu protecții). Apoi încercați să stabiliți schimburi ludice sub formă de dobândire de deprinderi în libertate: să-și urmeze stăpânul oriîncotro ar lua-o răspunzând comenzilor vocii, să facă reverențe, să se îndepărteze și să revină la cerere. Dar faceți toate acestea amuzându-vă: răsplătiți calul, felicitați-l când înțelege. Dacă nu respectă regula, spuneți-i, dar nu folosiți sub nici o formă pedeapsa: este un joc.

Din momentul în care calul nu se mai arată interesat de joc, întrerupeți ședința. Noțiunea de plăcere este fundamentală.

Colțul susținătorilor

Atenție la rutină și la plictiseală. Fiecare perioadă de lucru în timpul unei ședințe trebuie să fie scurtă (maximum 10 minute) și întreruptă de momente de

destindere și recreare. Faceți în așa fel încât ședința de lucru să nu fie o corvoadă pentru cal. Astfel, el va fi fericit să vă vadă și dispus să învețe.

Jocul: dobândire

de deprinderi

Posesorii de câini sau pisici se joacă deseori cu animalele lor. În mod ciudat, puțini cavaleri își imaginează că și calul lor simte nevoia să se joace și că prin joc poate învăța foarte multe lucruri.

Ce este jocul?

A se juca înseamnă a imita, a face „ca și cum”, a „simula”. Pentru pui, din numeroase specii (printre care și omul!), jocul este însuși principiul

dobândirii de deprinderi. Imitându-i pe adulți, cei mici dobândesc comportamente care le vor permite să supraviețuiască: recunoașterea pericolului, alegerea alimentelor, descoperirea apei, atitudinea în fața dușmanului, igiena etc.

Jocul care constă din „a simula” este un antrenament pentru viață. Jucându-se, mânzul învață să se bată, să-și apere poziția în grup, să reacționeze în caz de pericol. El repetă toate gesturile într-un context în care nu există consecințe reale.

O supapă

Mai târziu, jocul nu mai are aceeași funcție educativă, dar el rămâne important în viața majorității speciilor. Este o supapă. Jocul nu este realitatea: deci, el permite deflarea fizică și psihică. Este o destindere care elimină stresul și estompează aspectele dramatice ale unor situații.

Descoperirea vieții

Mânzul crescut pe pajiște consacră multe ore pe zi jocului. El își imită mama și pe ceilalți adulți, el se avântă în

curse de urmărire sau în lupte fictive cu ceilalți mânji. El atribuie viață obiectelor și mimează posturi de apărare, fugă, intimidare. Astfel îl putem vedea fornăind și cabrându-se în fața unei găleți, sau fugind în fața unei foi de hârtie care zboară.

În sfârșit, mânzul se dedă unei explorări sistematice a mediului lui înconjurător. El dă roată obiectelor, le adulmecă, le împinge cu nasul sau cu piciorul, le mușcă, le răstoarnă. Toate aceste jocuri au o importanță vitală pentru dezvoltarea lui.

Jocuri de echipă

Caii care trăiesc în grupuri continuă să se joace. Jocurile colective le permit pentru moment să uite ierarhia din grup. Caii se dedau în mod curent curselor de urmărire, falselor fugi din fața unor pericole false. Ei inițiază și jocuri mai complexe, ca acela de a încerca pe rând să ocupe un loc râvnit – de exemplu, pe o moviliță. Ei se izgonesc de pe locul respectiv mușcându-se și înghesuindu-se unii în alții.

Nu este o bucurie!

Din păcate, calul care lucrează nu se mai joacă. Nu pentru că nu ar mai simți nevoia, ba dimpotrivă, ci pentru că nu mai are posibilitatea. Lipsit de schimburile sociale cu congenerii săi, el trăiește într-o boxă care nu-i oferă nici un fel de distracție.

Este regretabil căci calul în boxă suportă numeroase constrângeri, iar jocul i-ar face foarte bine. S-a făcut experiența de a instala jucării în boxele unor cai: jucării din lemn cu ghidaj sau cu basculă, individuale sau pentru doi. Ele au fost de îndată folosite din plin. Caii care dispuneau de astfel de jucării au fost mai veseli, mai sociabili și mai calmi.

De știut

Calul va aprecia faptul de a avea jucării pentru a-și înșela plictiseala. Putem inventa tot felul de jucării, obiecte suspendate, clopoței, bastoane basculante sau obiecte de lemn cu ghidaj, pe care le va folosi singur sau le va împărți cu vecinul de boxă. Desigur, trebuie ca acestea să fie solide și să nu fie câtuși de puțin periculoase pentru cal.

GUSTUL PENTRU JOC

■ Ioan VALERIU

Jocul este un semn de vitalitate. Un cal fericit și sănătos își păstrează vreme îndelungată temperamentul jucăuș. Un dresaj bun trebuie să știe să profite de acest gust pentru joc.

La ce bun jocul?

A-i permite calului tău să se joace, sau a te juca cu el, nu este câtuși de puțin o pierdere de timp. Jocul îi dezvoltă inteligența, capacitatea de adaptare și abilitatea. El sporește complicitatea între cavaler și cal. Jocul este și cel mai bun remediu pentru a lupta împotriva stresului și a-i menține calului moralul ridicat.

Cum să te joci cu calul tău?

Lăsați-vă calul liber de mai multe ori pe săptămână (cu protecții). Apoi încercați să stabiliți schimburi ludice sub formă de dobândire de deprinderi în libertate: să-și urmeze stăpânul oriîncotro ar lua-o răspunzând comenzilor vocii, să facă reverențe, să se îndepărteze și să revină la cerere. Dar faceți toate acestea amuzându-vă: răsplătiți calul, felicitați-l când înțelege. Dacă nu respectă regula, spuneți-i, dar nu folosiți sub nici o formă pedeapsa: este un joc.

Din momentul în care calul nu se mai arată interesat de joc, întrerupeți ședința. Noțiunea de plăcere este fundamentală.

Colțul susținătorilor

Atenție la rutină și la plictiseală. Fiecare perioadă de lucru în timpul unei ședințe trebuie să fie scurtă (maximum 10 minute) și întreruptă de momente de

destindere și recreare. Faceți în așa fel încât ședința de lucru să nu fie o corvoadă pentru cal. Astfel, el va fi fericit să vă vadă și dispus să învețe.

Jocul: dobândire

de deprinderi

Posesorii de câini sau pisici se joacă deseori cu animalele lor. În mod ciudat, puțini cavaleri își imaginează că și calul lor simte nevoia să se joace și că prin joc poate învăța foarte multe lucruri.

Ce este jocul?

A se juca înseamnă a imita, a face „ca și cum”, a „simula”. Pentru pui, din numeroase specii (printre care și omul!), jocul este însuși principiul

află. Când vei stăpâni acest joc al adusului vei putea să îl faci să se oprească brusc în fața cercului. După fiecare etapă nu uita să termini prin jocul amical.

Important este să nu plictisești calul cerându-i să repete de prea multe ori același lucru. După patru ture executate treci la altceva. În felul acesta îi vei menține atenția trează fără să îl abrutizezi învățându-l prea mult în cerc.

6. Jocul deplasării laterale : este o mișcare pe care calul nu o face de bună voie cu toate că e o mișcare naturală. Deplasarea prin încrucișarea picioarelor nu e cea mai comodă. Ea este o modalitate eficientă de a-i solicita emisfera stângă a creierului în vederea unor exerciții mai elaborate sau pentru a-l calma în anumite situații.

- ține coarda la 1m de la capătul ei lăsând astfel o lungime considerabilă și relaxată restului corzii. Mergi încet dar hotărât traversând zona 3 și bătând solul cu carrot stickul pentru a determina o mișcare de ștergători de parbriz din partea calului, alternând repetat trecerile de la zona 1 la 4 prin jocul de-a condusul. Păstrează același ritm fără să accelerezi. Pentru a opri calul încetinește alura până la oprire și lasă calul să facă același lucru.

7. Jocul pasajului strâmt: ajută calul să se obișnuiască cu situații și spații reduse de care acesta se teme: transportul în van, treceri de obstacole, poteci și defileuri înguste.

Poziționează calul paralel cu o împrejmuire cu capul la tine. Ține coarda pe la jumătate în mână cea mai aproape de împrejmuire, carrot stickul în cealaltă. Îndepărtează-te în așa fel încât spațiul pasajului să crească progresiv. Îndreaptă zona 1 a calului spre acest spațiu cu o acțiune (feel) regulată asupra corzii pentru a-i indica să treacă între tine și împrejmuire. Poți bate solul cu carrot stickul până când calul își îndreaptă capul în acest pasaj. Dacă înaintează dă drumul la toată lungimea corzii până ce calul a trecut. Cere-i o dezangajare a zonei 4 pentru a-l întoarce cu fața la tine, în loc să treacă prin spate. Determină-l să facă trecerile în cele două sensuri: Repetă exercițiul schimbând locul.

GHIDUL PRACTIC AL CĂLĂREȚULUI ÎN EXTERIOR

(continuare din numărul trecut)

■ Doina PIEPER

LA CAPĂTUL DRUMULUI, DUPĂ EFORT...

- la întoarcere la locul de plecare treceți la pas sau descălecați chiar pentru a nu ajunge cu calul transpirat și excitat la grajd sau locul unde îl lăsați. Înainte de repaus mișcați-l la pas pe terenul de antrenament până și-a revenit.

- odată ajunși ocupați-vă întâi de cal și după aceea de rest chiar dacă sunteți obosiți.

- deșeuati-l căci din cauza transpirației va vrea să se tăvălească, apoi desfrâiați-l.

- nu-l lăsați să-și frece capul cu frâul pe el, riscă să-și prindă piciorul în dârlogii sau să se rănească.

Dușăți – uscați - periați

- când calul rămâne afară la păscut spălați-i picioarele înainte de a-i da drumul. Nu faceți duș calului în întregime decât dacă e foarte cald și se poate usca imediat. și atunci faceți-o progresiv începând cu picioarele și urcând încet spre abdomen pentru a evita șocul termic. Jetul de apă să fie larg și nu prea puternic sau în curs continuu.

- în boxă: frecționați bine cu un șomoicoc de paie locurile unde au fost harnașamentele pentru a-i desprinde părul lipit. Frecați cu palma de asemenea greabănul și părțile capului unde a fost frâul și nu îl lăsați să se frece de voi.

- dați-i să bea fără să-l lăsați să bea dintr-o dată toată găleata în lipsă de adăpători. Obligați-l să facă pauze cam la fiecare 10 înghițituri.

- terminați printr-un pansaj clasic: țesală, perie, curățător de copite. Verificați din cap până în picioare dacă nu prezintă vreo rană. După care puteți să-i dați fânul și apoi concentratul și să îl lăsați în liniște.

Probleme curente și soluții

Între teorie și practică de multe ori există decalaje: în teorie putem galopa liber și în simbioză cu calul care nu e niciodată obosit și totul e în ordine. Realitatea e uneori diferită: întâlnim drumuri incomode, pietroase sau noroioase, o trăgătoare vă poate răni, calul poate să derobeze sau să vă scape dâr-

logii, poate să-i fie foame, sete, să se sperie de ceva. Din fericire avem soluții la aceste neajunsuri ecvestre...

- Când calul trage de dârlogii

Dacă vrea să pască de exemplu, interveniți imediat dar ferm cu o singură mână făcându-l să întoarcă capul. Acționați cu piciorul pe aceeași parte cu care ați acționat cu mâna. Dacă dă cu capul în sus sau înainte este pentru că scuturați din mâini, fapt care îl deranjează. Coborâți mâinile la nivelul greabănului și încercați să urmați mișcarea gâtului, fie că e la pas sau la galop. Încercați să simțiți contactul cu gura calului în permanență și alternați flexiunile la dreapta și stânga (nu ca un ferăstrău!). Picioarele susțin în alternanță acțiunea în aceeași parte cu flexiunea.

- Când o ia la galop de îndată ce ajustați dârlogii: reluați dârlogii progresiv și faceți flexiuni alternând mâinile.

- Când îl terorizează insectele

Ajutați-l să se debaraseze de ele atunci când puteți să le alungați de pe ancolură, pe lateral sau pe crupă.

- Când nu vrea să înainteze

Folosiți o mică ramură în loc de cravașă și semnale cu limba; încurajați calul să înainteze în loc să îl forțați: facilitați-i mișcarea înainte printr-o poziție mai lejeră în șa, folosiți mijloacele de care dispuneți, inclusiv vorba.

- Ce facem dacă accelerează la galop?

În loc să trageți în disperare și să contrariați mișcarea, folosiți-o pentru a controla avântul calului: căutați echilibrul în scărițe (mai scurte dacă e posibil sau printr-o poziție ușoară în șa stil western) puneți o mână pe greabănul calului și cu cealaltă interveniți îndepărtându-vă puțin umerii spre spate la fiecare fuleu. Rupeți sprijinul ca mâinile să nu rămână împreună. Aplecați călcăiele și mâinile.

- Dacă calul berbește mai ales în pante...

Ridicați-i puțin capul, dârlogii ajustați la așezarea în șa dar nu interveniți niciodată pe ambele mâini în același timp: alternați mâinile când de o parte când de alta, cum s-a mai spus la galop.

NOTE ȘI REFLECȚII PE MARGINEA CUNOȘTINȚELOR DE ECHITAȚIE ETOLOGICĂ

Doina Pieper ■

Revenind la instrumentele propuse de Pat Parelli (nr. 4 al revistei Calul Magazin) vom încerca să intrăm în grațiile calului ghidându-ne după cele șapte exerciții sub formă de joc. În fapt, nimic nou sub soare căci e vorba de acele jocuri de seducție sau strategii de apropiere de partener valabile în viața de fiecare zi și orice sferă de activitate. Pedagogia modernă tinde să înlocuiască din ce în ce mai mult noțiunea de lucru văzut ca exercițiu arid cu cea de joc.

După cum am văzut în etapele anterioare ale metodei lui Pat Parelli, cele 7 jocuri cu calul corespund jocurilor practicate de cai între ei pentru a stabili ordinea socială din cadrul turmei. În felul acesta se stabilește cine este leaderul grupului. Având în vedere că obiectivul exercițiilor este de face din fiecare călăreț un leader al calului său e important de precizat faptul că atât în relația cu calul cât și cu oamenii a fi leader sau mentor nu înseamnă a comanda pur și simplu, ci a reuși să câștigi respectul și încrederea interlocutorului prin comunicare. Comunicarea cu calul presupune cunoașterea limbajului acestuia, care înseamnă răbdare, calm și stabilitate pe plan mental și emoțional. Doar așa calul te poate înțelege și te urmează. Primele 3 jocuri la sol au fost: de-a prietenia, de-a presiunea și de-a condusul. Tot la sol se desfășoară și cele care urmează în continuare:

4. Jocul de-a yo-yo: scopul este de a

efectua cu ușurință deplasarea înapoi (reculul) și revenirea (avansarea). Important e ca omul să rămână pe loc (cu caii, și nu numai, cel care îl face pe celălalt să se miște e leaderul). Poți cere calului să dea înapoi în 4 faze progresive:

- cu degetul (ține extremitatea corzii de 3,7m nemișcată și fă semn cu degetul arătător spre spate însoțit de privirea severă (schwiegermutter blick) care înseamnă înapoi. Dacă calul nu reacționează treci la mișcarea următoare

- cu încheietura mâinii (strânge pumnul cu coarda și rotește-l lateral, ceace va transmite o mișcare până la jumătatea corzii. Dacă tot nu reacționează continuă cu mișcarea următoare.

- cu cotul (pliază brațul, strânge pumnul și mișcă partea inferioară a brațului în față de la stânga la dreapta și de la dreapta la stânga. Calul va resimți presiunea. Dacă tot nu mișcă, continuă

- cu umărul (întinde brațul în așa fel încât acesta să provoace rotații de mare amplitudine care vor provoca un inconfort la care calul va reacționa vrând să se îndepărteze). Răspunde la mișcarea lui printr-o atitudine binevoitoare.

5. Jocul cercului: considerând lonjarea un procedeu abrutizant Parelli recomandă executarea de către cal a cercurilor

- prin trimitere: ține coarda în mână dreaptă la o distanță de 1m de cal. Împinge zona 1 a corpului în spate prin mișcarea de-a ariciul, arată calului direcția pe care dorești să o ia: pentru a-l trimite la dreapta ridici coarda cu mâna

dreaptă la nivelul orei 4 a unui cadran de ceas imaginar, apoi la nivelul orei 8 pentru un cerc la stânga, urmând cu umerii și șoldurile direcția dorită. Ridică carrot stickul, făcând cu el o rotație, atingi calul la nivelul zonei 2. Apoi

- lasă-l să te înconjoare ținând coarda la spate. Plasează-te în mijlocul unui cerc trasat la sol din care nu te miști. Trece coarda de 3,7m dintr-o mână în alta la spate ținând carrot stickul pe abdomen. Această poziție numită "neutră" este reconfortantă pentru cal indicându-i în același timp ce are de făcut.

- alunecă cu mâna până la mijlocul corzii pe care o aduci la nivelul abdomenului (corespunde poziției dârlogului indirect după care condu-l spre zona 4 cu carrot stickul (v.jocul conduserii) pentru a-l dezangaja. Cu o privire și un surâs prietenesc fă-l să se apropie. Dezangajându-l îl determini să se poziționeze față în față cu tine și să te privească. Cu timpul îl poți face să vină la trap sau la galop spre cercul unde te

bărbatul cu mătreață!”

Moda își propune să țină cu linia modernă, rafinată, cu noutatea revoluțivă. Dar chiciul de care vorbea pe vremuri Benedict Gănescu se manifestă și în moda ecvestră, mai cu seamă în cea cu care sunt „toaletați” caii de concursuri de obstacole.

Dacă tunzi părul scurt de pe corpul calului (lăsând numai picioarele cu părul inițial, pe el), motanul încălțat capătă din murg sau roib, o culoare prăfuit-spălăcită. Total lipsită de glanț, de strălucire. Dar, în fine, acest mat artificial e în măsură să placă călăreților sau proprietarilor, e treaba lor și poate înțelegerea mea. Altele sunt manifestările de chici antidarvinist care mă scandalizează.

Tunsul coamei poate transforma chiar ancoura unui pur sânge în suportul-perie al gâtului unui cal de fiod sau a unui przjevalski, relicvă preistorică. Lasă că dacă îi tunzi și moțul, tot din motive estetice, urechile parcă îi cresc catârnice, amintind, dacă nu pe ale măgarului, poate pe cele ale zebrei, sigur!

Dar treaba se drege! Pentru că din lână sau bumbac împletit, i se acoperă urechile și fruntea patrupedului săritor cu un fel de breton artificial! De ce? Ca să-l apere de muște. Păi atunci de ce i-au mai tuns moțul? Ca să-i pui în cap tichea lui Moș Coprol?

Dar să trecem de la cap..la coadă..se tunde bine-bine (cu mașina oare?) rădăcina cozii calului!

-De ce? Ca să-i dea mai multă eleganță portului ei!

Hm! Interlocutorul meu consideră că este elegant să dezvelești cât mai vizibil locul prin care calul liberează crotinele..Că nu se vede altfel suficient!

Și inițiativa tunsorii este coborâtă de modă mereu mai jos spre vârful cozii. De la un prim aspect al cozii de măgar, se ajunge la concursuri ulterioare să se tindă către falnica măciule a cozii de leu, triumfală și dominatoare. Capătă calul aspect civilizat al unui caniş la o expoziție canină, trecând tanțos prin fața juriului

În orice caz până la leu sau la caniş, îngrijirile omenești făcuse din cal, măgar!

De ce nu s-a prezentat ecuyerul pe teren direct cu un măgar? Da, știu, aveți dreptate: măgarul nu e nici atât de înalt și nu sare atât de bine! Dar la festivitatea de premiere ? Că tot s-a înrădăcinat obiceiul să apară călărețul călare, nu pe câștigător ci pe alt cal..De ce să nu apară pe un măgar? La aspectul său exterior ar fi trebuit lucrat mai puțin: avea urechile din start mai lungi, nu trebuia să tundă părul de la rădăcina lor, ca să pună în evidență o lungime realizată natural, e drept, dar greu competitivă!

Dar dacă îndrăznesc să remarc această slujire artificială a celei mai frumoase specii, poate, de animal, competentul, proaspătul stăpân sau călărețul mă toazează cu un aer superior :

Peste tot în lume se poartă așa!

Dar peste tot în lume se poartă și altfel. Că există și alții care nu sunt snobi!

De ce prinde la noi, în tranziția noastră valahă de ghincolo sau dâmbovițeană, exact tendința de a copia exemplul nociv? De ce la noi moda

”E stasul după care întotdeauna-n viață / Se-mbracă-n haine negre bărbatul cu mătreață!”

UN CAPITOL CARE NU TREBUIE CITIT

Ar trebui explicat ce este rasa Sagya arabă. Ce este acest „Der andere araber” cum spune austriacul. Este o rasă pură crescută în imperiul Austro-ungar în timpul Habsburgilor. Registrele genealogice ținute la zi în hergheliile din Rădăuți și Babolna, cu minuțiozitate nemțească sunt poate cele mai corecte din toată lumea privind o rasă de cai. Probabil că această conștiinciozitate a constituit și un neajuns. Când prin anii 940-950 lumea s-a pornit la redactarea stud-book-ului de pur sânge arab, nu au existat documente scrise pe o perioadă la fel de lungă în urmă ca la Babolna și Rădăuți. Reproducătorii din țările arabe, Egipt mai ales și din țările care puteau arăta că progenitura lor de trage din țările arabe, cum ar fi Polonia, au fost admise în stud-book. Chit că și în țările arabe s-au făcut între timp importuri de alte rase ca de pildă de pursânge englez, chit că monte erau făcute nu întotdeauna sub o supraveghere autorizată și competentă. În orice caz stud-book-ul de sânge arab esta mult ulterior registrelor habsburgice. În cartea generalului Stavrescu de pildă este o fotografie care arată un arab ținând de căpăstru o iapă cu doi mânzi gemeni biovulari : un cal și un catâr. Or dacă arabii își montau iepelile cu măgari, e clar că le puteau monta și cu armăsari de origini dubioase – berberi sau cai de Dongola, dacă nu și altele. Deci se poate afirma că stud-book-ul a fost început prea târziu la pursângele arab ca să mai fie atât de scrupuloși cei care nu au recunoscut calul arab crescut în Austro-Ungaria ca pur sânge. Dar așa s-a întâmplat totuși. Crescut în condiții de pășuni mai bune „arabul austriac” a devenit mai masiv, talia lui a crescut, era un tip de cal arab mai solid. Contestat ca pur-sânge de către puriști, era totuși un cal arab cu acte în regulă, mult mai în regulă decât celălalt. Nu putea fi ignorat. Atunci s-a hotărât omologarea separată a acestei rase dându-i numele uneia dintre familiile ei cele mai reprezentative: familia Shagya (câteodată scris așa, câteodată fără „h” adică Sagya). Pentru dacă ar fi să cităm numai familiile de Sagya-arabi de la noi din țară, ele sunt : Dahoman, El-S-Baa, Gazal, Hadban, Koheilan, Mersuch, Nedjary, Sagya și Siglavz-Bagdady. Ne lipsese sau s-au pierdut din crescătoria românească : Bajan, Amurath și Iusuf, (nu știu dacă le-am spus pe toate). Familiile Dahoman, El-S-Baa, Koheilan și Sangya sunt exclusiv de Sagya-araber. Familiile Gazal, Hadban, Mersuch, Nedjary și Siglavz-Bagdady, au și linii de pursânge arab la herghelia de la Mangalia (la care se adaugă Kuhail-Karas-acum dispărute din cauza conducerii de la un moment dat), linia Ibn-Galal și El Imande origine egipteană și Cigay din Polonia.

Numele mânzului este același cu numele tatălui. De pildă din Hadban XXII mânjii, indiferent de sex, se vor numi tot hadban XXII, la care se vor adăuga în completare un număr natural scris cu cifrele arabe 1,2,3 ... etc, după cum mânzul este respectiv primul, al doilea, al treilea...etc, produs al tatălui său. Dacă unul din fii unui armăsar ajunge la rândul său armăsar pepinier (adică tată de herghelie) își păstrează numele, dar își modifică numărul scris cu cifre latinești. De exemplu Hadban XXII a fost tată unui pepinier care a devenit Hadban XXII, la naștere însă se numea Hadban XXII-5. Se poate citi numele părinților pe pielea calului, pentru că la înțărare mânjii sunt dangăți. Adică li se ard cu fierul roșu simbolurile după care poți să-i recunoști : inițiala tatălui și sub semnul de mână. Mama Merzuch de pildă o recunoști după o linie sinuscidă mărginită de două extremități marcate vertical.

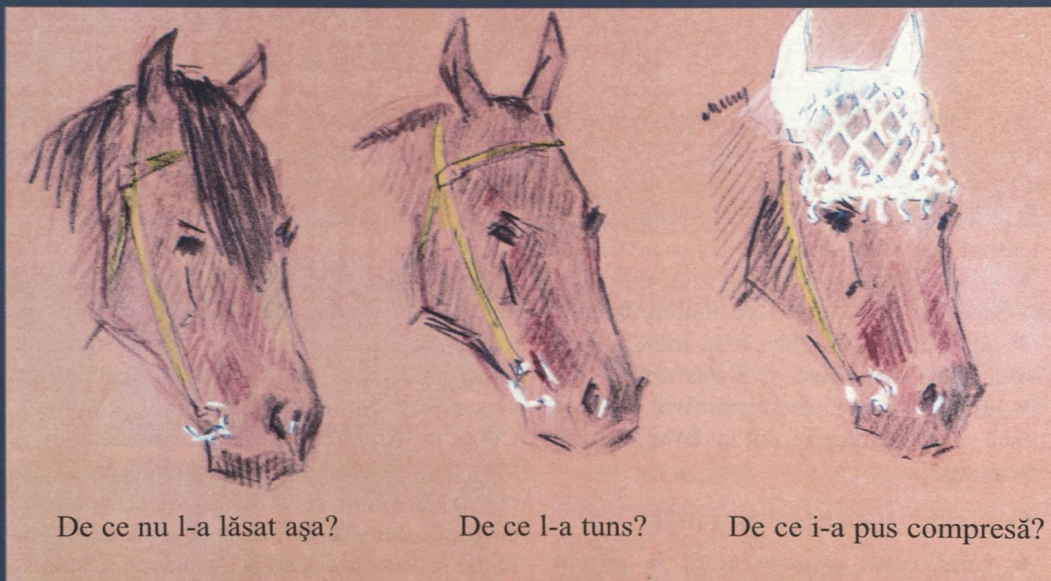
Știu că n-ați înțeles nimic. Așa se întâmplă când explici totul dintr-o dată. În orice caz eu mă simt absolvit de orice vină : v-am spus din titlu să nu citiți acest capitol!!!

Primim la redacție

DARWIN

ȘI MODA ÎN ECHITAȚIE

■ Constantin OTTESCU

De ce nu l-a lăsat așa?

De ce l-a tuns?

De ce i-a pus compresă?

Fără să fim foarte riguroși, noi oamenii considerăm că omul este o specie „mai evoluată” decât cimpanzeul, urangutanul și gorila. La fel, considerăm calul „mai evoluat” decât măgarul și zebra.

Argumente : la unele rase de cai, să nu le numesc primitive, dar mai apropiate de strămoșul comun, mai găsim zebruri pe pulpă, ca la zebre, și au coama mai scurtă,

în formă de perie, ca la măgar. De asemenea le lipsește moțul de pe frunte. Moțul, care la calul evoluat, își are rolul său funcțional. Când se mișcă în trapul sau galopul calului, gonește muștele sau țânțarii de la colțul ochilor. Coama lungă și ea, în fâlfăire depărtează insectele zburătoare de pe gât și contribuie la scurgerea apei de ploaie. De asemenea partea cu păr lung care

începe la cal de la rădăcina cozii, la măgar și la zebra începe mai de la vârful ei.

Urechile la zebra sau la măgar (spun un truism) sunt mai lungi decât ale calului. Deci să admitem ca adevărată afirmație conform căreia calul este pe o treaptă „evolutiv mai avansată” decât zebra și măgarul. (Poate nu la zebra, nu știu, dar sigur la măgar calitatea părului este mai puțin fină decât la cal. Acel luciu de mătase îl are calul bine țesălat zilnic și nu-l are măgarul, oricât l-ai țesăla...)

Să trecem la modă.

Moda caută să înfrumusețeze, poate artificial totuși să înfrumusețeze anumite trăsături mai mult sau mai puțin disgrațioase. Să prelungească prin aparență, tinerețea să ascundă pe cât poate cusurile și să evidențieze calitățile.

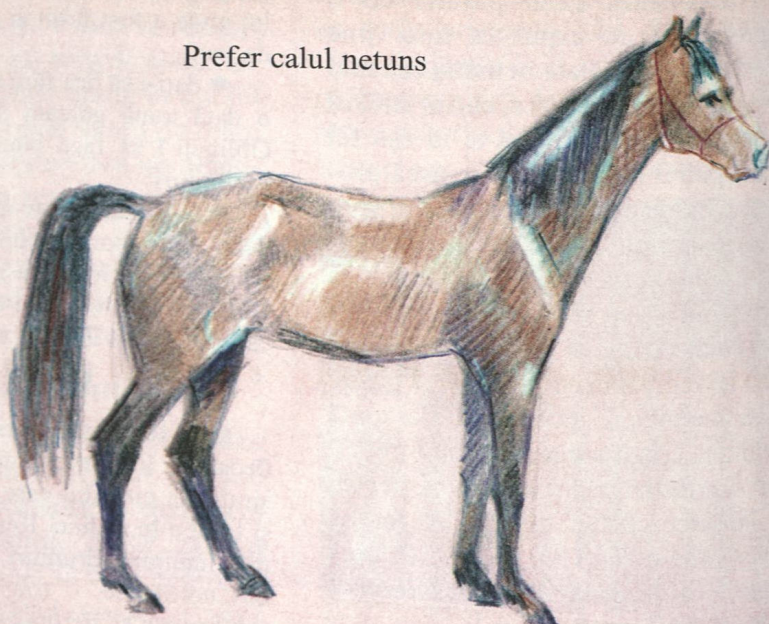
Bineînțeles moda depinde de bunul gust. Dacă bunul gust lipsește, ea se transformă în chichi. În această ordine de idei, ca o paranteză, citându-l pe caricaturistul și graficianul Gănescu, cineva scria despre modă :

„E statusul după care, întotdeauna-n viață / Se-mbracă-n haine negre,

Cum arată un cal tuns pe corp

Prefer calul netuns

CALUL ALB NU ESTE CAL

■ Tatiana SEGAL

Se pare că unul dintre cele mai cunoscute paradoxuri din cultura chineză străveche, atribuit lui Gongsun Long (320-250 î.e.n.), care a stârnit multe controverse asupra semnificației sale, fiind folosit, atât în China cât și în Europa, pentru a susține / infirma existența categoriilor în filozofie, are, de fapt, drept origine o altă poveste. Iat-o:

Odinioară, regatul Jun era guvernat de Zheng Lumu, un rege bun, dar foarte bolnav. Lao Song, un bătrân de vreo optzeci de ani, medicul curții, se dovedea incapabil să-și vindece stăpânul, iar nevolnicia lăsa zilnic urme tot mai adânci în trupul suferind.

Într-o bună zi, cetatea răsună de o zarvă neobișnuită: un personaj ciudat, însoțit de un măgar, trăgea o trăsură veche încărcată cu un cufăr mare. Omul se lăuda a fi medic. Avea tenul mat, înfățișarea obosită ca după o călătorie lungă, dar degaja un aer de noblețe și exotism așa încât un lung cortegiu popular îl escortă până la palat. De cum ajunse, ceru să fie primit în audiență la rege și cererea-i fu acceptată.

În fața regelui ținut la pat, dar intrigat și curios, omul începu să-și istorisească povestea vieții, deznodând în același timp curelele de piele care înfășurau strâns cufărul.

Nu departe de cei doi, ascuns după o draperie, Lao Song se străduia cât putea mai bine să-și ciulească bătrânele urechi ca să afle ce spunea străinul.

Deodată regele scoase un strigăt de uimire: necunoscutul îi întindea o fiolă cu un lichid gălbui în care se îmbăia un animal straniu. Regele îngăimă dintr-o suflare:

„Este un cal în miniatură cu corp de șarpe”.

„Beți stăpâne. Vă va vindeca”, îi ordonă medicul.

„Și cu acest cal pretindeți că mă veți vindeca?” mai întrebă regele.

„Un hipopotam nu este un cal!” (1)

Regele era cât pe ce să se înăbușe și sufocat de groază tună:

„Un hipopotam nu este un cal!!!”

Din colțul său, bătrânul Lao Song, cu auzul slab, murmură ca să nu uite: „Un cal alb nu este un cal” (2), „un cal alb nu este un cal”...

Tonul autoritar, dar totodată liniștitor al străinului a făcut din regele bolnav un copilăș ascultător. Se ridică, luă poțiunea și o înghiți dintr-o dată. Imediat, durerile care-l chinaseră de atâția ani au dispărut ca prin minune, febra a scăzut, transpirația a încetat. Regele era vindecat.

Poporul în delir și-a ovaționat regele și pe noul său medic.

Bătrânul Lao Song fugise deja din palat și din regat ducând

cu sine numai propria umilință. și-a sfârșit zilele în slujba unui rege pedant care nu a observat niciodată starea de senilitate avansată a medicului său. Dar acesta din urmă, nu mai mânca și băguia cât era ziua de lungă, invariabil, acea formulă enigmatică: „calul alb nu este cal”...

Discipolii săi l-au ridicat la rang de înțelept între înțelepți, iar din refrenul său au făcut doctrină.

(1) 海馬非馬 (hai ma fei ma), ceea ce înseamnă „calul de apă (hipopotamul) nu este cal”

(2) 白馬非馬 (bai ma fei ma), ceea ce înseamnă „calul alb nu este cal”.

Confuzia s-a creat între silabele „hai” și „bai”, apropiate ca sunet inițial și ca ton.

LEACURI PENTRU CAI

■ Alexa Gavril BÂLE

În 2005 a aparut la Editura Ethnologica din Baia Mare, sub egida Centrului Județean de Conservare și Promovare a Culturii Tradiționale Maramureș, lucrarea dr. Alexa Gavril Bale "Leacuri pentru vite" studii de etnoiatrie, cu o prefață de Petru Danca. Din prefață spicuim: "Lucrarea tânărului doctor se înscrie în contextul etnoiatriei, dar nu în ultimul rând, reprezintă o deschidere către etnobotanică și etnozologie.(...) Sunt scoase în evidență și alte tehnici ancestrale de vindecare.(...) Rețetele abundă de o multitudine de tehnici care se dovedesc a fi eficiente într-o multitudine de boli și situații. Aproape fiecare obiect poate să provoace stări benefice într-un anumit context, care nu este departe de contextul magic, ritual".

ALEXA GAVRIL BÂLE
STUDII DE ETNOIATRIE

Când caii se umflă la încheieturi, din tras ori din lovitură, se leagă locul bolnav cu o cârpă în care s-au pus tărațe opărite cu apă fierbinte sărată.

Alții leagă încheietura bolnavă cu mal galben, muiat în oțet. Tot la umflăturile încheieturilor îi bine să-i freci cu mal.

Împotriva păduchilor, li se dă cu apă sărată pe coamă, pe grumaz și pe piept.

Dacă au limbrici și cușteriță – îi bun hreanul dat cu ovăș; îi bun și aiul, la toate animalele, de orice fel.

Când caii au colici, e bine să fie înfugăriți până se baligă ori au vânturi. Mai pot fi băgați într-un grajd în care au fost oi, mirosul de oaie îi calmează, îi liniștește. Ori se bagă cu picioarele într-o vale, să audă cum curge apa peste pietre. Bine îi să le dai horincă în care s-a pus puțină sare: iute le trece.

Când la cal nu i-i bine, i se toarnă o oiagă de horincă (pe jumătate) pe gură, se curăță o ceapă, se unge cu oloi și i se bagă în fund; apoi se preumblă. Alții le dau oțet cu sare, ori o jumătate de litru de moare.

Caii sânt răi de carne, rănille le se vindecă greu. Pentru răni îi bun ceaiul de coada calului, perie ursească după cum i se mai zice. Se stropește rana cu ceai. Dacă se îndulcește cu zahăr sau miere de albine – atunci îi mai bun. Pe răni îi bine a pune și urină. Dacă rănille sângerează, sângele se oprește. Peste noapte se leagă cu o obială de lână muiată în urină și până dimineață calul este bine, numai bun de pus la ham. Zahărul încă îi bun de pus pe răni, să nu coacă. Se mai poate pune piatră vânăta cu untură de porc, legată cu o cârpă.

Ca ipele să lege după ce s-o bătut la armăsar, îi bine să fie înfugărite până curge apa de pe ele; tot așa îi bine să le slobozi sânge.

Caii care au cușteriță se freacă cu fundul de peretele grajdului, coada li-i zbordietă sus. Se curăță cu mâna. Un om cu mâna mai mică se va unge bine cu oloi pe ea, se va pune calul cu spatele la un gard și omul de dincolo de gard, pentru a nu fi lovit, bagă mâna în fund și-i scoate toate cușterițele.

După ce fată, la ipele îi bine să le dai ovăș prăjit.

Dacă ipele nu urinează li se bagă în ciolhă o ceapă murată, ori, vara, furnici. Mintenaș urinează.

CÂȘTIGĂTORII ACESTUI NUMĂR SUNT:

Stela Spătar

Laura Cristina Ilie

Szabo Noemi

Revista lansează concursul de fotografie, cu tema „Calul”. Dacă aveți imagini foto pe această temă, puteți să le trimiteți, în format digital, la adresa calulmagazin@gmail.com. Imaginile trimise, tehnic, trebuie să corespundă următoarelor criterii: dimensiune: 22x14 cm, rezoluție: 260 dpi, format: **tiff** sau **jpeg**. Fotografiile care nu sunt în format digital pot fi trimise și la adresa Str. Pictor Sava Henția, nr. 2, sector 1, București.

Cele mai bune fotografii, vor fi publicate în revista noastră. Primii trei autori vor fi premiați astfel: premiu I - abonament 12 luni, premiu II - abonament 6 luni, premiu III - abonament 3 luni. Autorului de pe primul loc i se oferă șansa publicării unui pictorial în paginile revistei noastre. **Nu se primesc poze furate de pe internet sau poze cu rezoluție mică.**

CONCURS FOTO

NOU

CONCURS

Revista Calul și Editura Tracus Arte lansează un nou concurs. Primim la redacție lucrări literare, schițe, povestiri, romane a căror temă sau personaje sunt CAII. Un juriu format din cunoscute personalități culturale vor decide publicarea acestora sub forma unui volum sau în cadrul unei antologii. Textele se trimit pe adresa redacției: str. Pictor Sava Henția, nr. 2, sector 1, București, în plic sigilat cu mențiunea “Pentru concurs”. Rezultatul concursului se va comunica în luna decembrie 2008.

Anunțuri • Anunțuri • Anunțuri • Anunțuri • Anunțuri • Anunțuri • Anunțuri

• Vand iapa hutul de 2 ani foarte frumoasa, docila, educata, talie mare, foarte bine întreținută, pentru agrement sau tractiune. medicatie la zi, carnet de sanatate, deparazitari, microcip. pret 1500 ron Curtea de Arges. 0722293232

• Vand cal pur sange arab trapas de herghelie merita vazut si incercat pret 10.000 ron. 0743541437

• Vand cai rasa percheron, cob normand si semigreu romanesc exemplare deosebite cu pedegree, armasari iepe ges-

tante sau manzi. aduc la comanda cai cu pedegree orice rasa. 0740580221

• Vand sei englezești si western 15" complete, noi, pret 220 respectiv 330 euro. Tel.: 0745358138; E-mail: zoltan.lozsa@gmail.com

Doresc abonament(e) la revista, **Calul** începând cu luna, anul Durata abonamentului:

Prețul abonamentului: ☐ 3 luni 25 RON ☐ 6 luni 47 RON ☐ 12 luni 95 RON

Nume/Firmă:

Adresă:

Localitate: Județ:

Telefon: Fax: Mobil:

Cod fiscal/Serie-nr CI: Nr. înreg. Reg. Comerț:

Pentru contractarea unui abonament la revista **Calul** aveți la dispoziție 2 modalități:

• Telefonați la redacție la 021.223.41.11 și comunicați datele firmei/persoanei (nume, adresă, cod fiscal, telefon, persoana de contact), precum și perioada dorită de abonament, urmând ca în cel mai scurt timp să primiți o factură proformă, cu ajutorul căreia veți achita suma respectivă prin ordin de plată. După ce banii au intrat în contul **World MediaGraph** veți primi recomandat prin poștă și factura fiscală.

• Virați direct suma corespunzătoare variantei de abonament dorită în contul **World MediaGraph** și apoi sunați la redacție sau trimiteți un e-mail la adresa abonamente@calulmagazin.com sau calulmagazin@gmail.com Pentru sume în lei aveți la dispoziție următorul cont:

RO71BRDE030SV35842850300 BRD Pitești

Noutăți sportive

■ A.B.

Primăvara a venit de adevărat și în natură și calendaristic așa că sportul hipic a ieșit din maneurile acoperite, afară - unde deja au început și concursurile de obstacole.

Pe 15.03.2008 a avut loc primul concurs - chiar dacă a fost denumit „de casă” - în aer liber. Prilej pentru mai toate cluburile ecvestre din și de pe lângă București să onoreze invitația clubului gazdă, „C.S. Picadilly” de lângă Săftica. Totodată, pe lângă clubul organizator au mai participat C.S. Felix Topescu, C.E. Agroiernațional, C.S.A. Steaua, C.S. Cadența, C.S. Hipocan Corbeanca, C.S. Dragon 2000, C.S.E. Ciorogârla, C.E. Sfântul Gheorghe. Probele au fost pe categorii de vârstă și pregătire cai/călăreți fiind pentru copii, amatori, cai tineri, probe de 1m și 1,10 m pentru cei cu mai multa experiență. A fost o competiție animată, vremea frumoasă și premiile puse în joc au creat o atmosferă propice. Arbitrajul a fost condus de d-na Marioara Moisei, președinta colegiului de arbitri din cadrul Federației.

La 2 săptămâni a avut loc o altă competiție - tot „de casă” însă cu o locație mai

îndepărtată și anume Sfântul Gheorghe pe 30.03.2008. Vremea mai căinoasă a lăsat la start sportivi din zonă - C.S. Stoia Săcele și clubul gazdă, așa încât au fost probe pentru copii - Clubul din Sfântul Gheorghe fiind axat pe promovarea noii generații - și apoi de probe pentru nivele mai mari de pregătire. Această competiție, de o participare mai redusă a fost urmată în zilele de 11-13 aprilie de deschiderea sezonului oficial al Federației Ecvestre Române prin 2 competiții la aceeași bază sportivă din Sfântul Gheorghe.

Așadar este vorba de prima etapă din cadrul Campionatului Național de concurs complet care a fost câștigată de sportivul Irimia Progdia cu Luptător pentru Sfântul Gheorghe, fiind urmat îndeaproape de Moldiș Monica cu Piticul pentru C.S. Felix Topescu și de Delescu Oliviu cu Nor pentru Clubul Stoia Săcele și de prima etapă a Campionatului Național de Anduranță unde pe locurile I-II ex-aequo s-au clasat Promberger Cristoph și Promberger Barbara de la clubul gazdă, iar pe locul III Peter Eموke de la C.S. Forraș.

Odată cu această competiție de la

Sfântul Gheorghe au avut loc încă două tot în același week-end, în București însă.

Una a fost de dresaj în cadrul Campionatului Național - dedicată fostului mare călăreț și antrenor Dumitru Velicu - cu probe pentru toate categoriile începând de la novici și terminând cu intermediar I. La fel ca și în anii precedenți au lipsit probele de intermediar II și Marele Premiu. Au participat cupluri de la C.S.A. Steaua, C.S. Felix Topescu, C.E. Agroiernațional - cluburi cu tradiție la această disciplină și care au adus rezultate echipei naționale de dresaj. Cea de-a doua competiție „de casă” a fost destinată călăreților de obstacole și s-a desfășurat la Baza Clubului de Echitație București din str. Jandarmeriei. Au participat călăreți/cai pe diferite niveluri de înălțime în funcție de pregătire. După cum putem observa a fost un sfârșit de săptămână care a adus competiții tuturor disciplinelor (cu excepția atelajelor) din cadrul Federației Ecvestre Române.

În numărul viitor vă vom informa și despre alte competiții precum și despre hotărârile Adunării Generale a Federației Ecvestre Române din 17.04.2008.

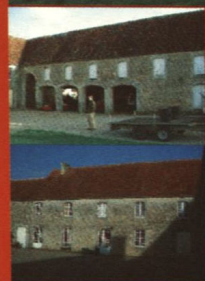
ADUNAREA GENERALĂ A FEDERAȚIEI INTERNAȚIONALE A CRESCĂTORILOR DE HUȚUL

Între 18 și 19 aprilie 2008 hipologi din cadrul organizațiilor membre ale Federației Internaționale a Crescătorilor de Cal Huțul se întâlnesc la Herghelia Topolcianky, Slovacia, în cadrul adunării generale anuale. Nu întâmplător, reuniunea coincide cu cel de al doilea curs dedicat formării arbitrilor internaționali pentru rasa Huțul. Alături de staff-ul tehnic din

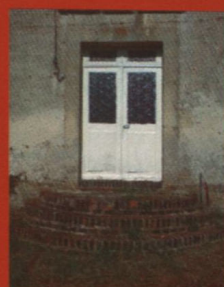
cadrul Hergheliei Topolcianky, la acest curs participă în calitate de conferențieri Ing. Franz Schroder, coordonator internațional HIF, Prof. Univ. Dr. Szandor Mihok, șeful catedrei de Zootehnie a Universității Agricole din Debrecen și Dr. Maciej Jackowski din Polonia. La acest eveniment au fost invitați și reprezentanți ai Autorității Hipice Naționale.

FRANȚA – oportunități imobiliare

- La 15 minute de Caen
- La capătul aleii Castel din sec. XVII-XVIII cu clădirile anexe și teren de 22 ha
- Conține 16 încăperi în stare perfectă, restaurare de calitate, încălzire centrală
- Parc de 5000 m2 și lac

- În Pays D'Auge la 190 km de Paris

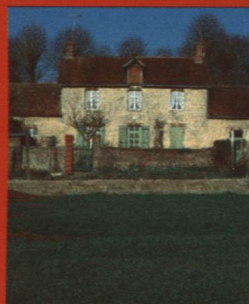
■ Proprietate retrasă, situată într-un foarte frumos loc împădurit, cu o vedere de excepție asupra regiunii înconjurătoare

■ Maison de Maître (casă boierească) din sec. XIX - Epoca Restaurației

■ Are 180 m² de restaurat, cu frumoase elemente originale și dependințe vaste

■ Teren: 2 ha cu posibilitate de până la 12 ha

■ Preț: 210.000 euro

■ Valea Ornei la 55 km de Caen

■ Logis Seigneurial (proprietate seniorală) din sec. XVI și XIX perfect locuibilă cu vaste dependințe în bună stare, dispuse în jurul unei curți, așezate la înălțime, cu o priveliște minunată

■ Teren: 2 ha

■ Preț: 370.000 euro

■ La 14 km de Paris

■ Înconjurată de lacuri

■ Autentică proprietate seniorală din sec. XVI

■ Compusă din locuințe vechi, grajduri seniorale și o locuință în stare perfectă, cu 5 camere principale (130 m²), încălzire centrală

■ Elemente arhitecturale de epocă, foarte frumoase, în stare de conservare bună

■ Teren: 15 ha de parc, iaz și pământuri

■ Preț: 550.000 euro

Correspondant

CHATEAUX ET MANOIRS
EN FRANCE

Tel.: 0033.610.907.642; 0040.727.222.642

